

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI
2019-YL- 112

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖYKÜ KİTABI
SEÇEBİLME YETERLİKLERİNİN İNCELENMESİ

HAZIRLAYAN
Ferdane KARAYEL

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Ayşe ÖZTÜRK SAMUR

AYDIN- 2019

T.C
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Temel Eğitim Anabilim Dalı **Yüksek Lisans** Programı öğrencisi **Ferdane KARAYEL** tarafından hazırlanan **Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öykü Kitabı Seçebilme Yeterliklerinin İncelenmesi** başlıklı tez, (05/07/2019) tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan	Dr. Öğretim Üyesi Atiye ADAK ÖZDEMİR	Pamukkale Üniversitesi	
Üye	Doç. Dr. Ayşe ÖZTÜRK SAMUR	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	
Üye	Dr. Öğretim Üyesi Gözde İNAL KIZILTEPE	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	
Üye			
Üye			

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu **Yüksek Lisans** tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun tarih sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

İmzası

T.C
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

... / ... / 2019

Ferdane KARAYEL

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖYKÜ KİTABI SEÇEBİLME YETERLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Ferdane KARAYEL

Yüksek Lisans Tezi, Temel Eğitim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşe ÖZTÜRK SAMUR

2019, 125 sayfa

Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçebilme yeterliliklerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, nicel ve nitel verilerin eş zamanlı olarak toplandığı ve toplanan verilerin birbirini destekleyip desteklemediğinin kontrol edildiği zenginleştirilmiş karma desen ile yürütülmüştür. Araştırmanın nicel bölümünde İzmir ve Aydın illerinin merkez ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokul ve ortaokulların anasınıfları, bağımsız anaokulları ve kız meslek liseleri uygulama anaokullarında görev yapmakta olan 301 okul öncesi öğretmeni ile çalışılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde, İzmir ilinin merkez ilçelerindeki bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan 31 okul öncesi öğretmeni ile çalışılmıştır. Araştırmanın nicel verileri "Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerine İlişkin Görüşler Anketi" ve öğretmenlerin seçtikleri resimli öykü kitaplarının incelenmesi amacıyla kullanılan "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitaplarını İnceleme Formu" ile toplanmıştır. Araştırmanın nitel verileri yarı- yapılandırılmış "Resimli Çocuk Kitaplarının Seçimine İlişkin Görüşme Formu" kullanılarak toplanmıştır. Öğretmenlerden görüşmeler yoluyla toplanan nitel veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmenlere uygulanan anket ve öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarının incelenmesi sonucunda elde edilen nicel veriler frekans ve yüzde analizleri hesaplamaları kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçerken öncelikle kitabın çocuğu farklı gelişim alanlarında desteklemesi, eğitici ve öğretici olması, mesaj içermesi ve konu, tema, dil ve anlatım gibi içerik özelliklerine dikkat ettikleri ve bu konuda uygun seçimler yapabildikleri görülmüştür. Öğretmenlerin öykü kitabında dikkat ettikleri ikinci noktanın fiziksel özellikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin fiziksel özelliklerden resimler, kağıt yapısı ve kitabın boyutu konusundaki görüşleri doğrultusunda uygun

seçimler yapabildikleri fakat kitabın kapağı konusunda kendi düşüncelerine uygun kitap seçimi yapamadıkları görülmüştür. Öğretmenler kitabın kapağının dayanıklı olması konusunda görüş bildirirken, seçtikleri öykü kitapları dayanıksız ve çabuk yıpranacak şekildedir. Bu yüzden okul öncesi eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin piyasadaki sağlam ve dayanıklı nitelikte olan kitaplara ulaşımının artırılması önerilebilir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Resimli Öykü Kitabı, Okul Öncesi Öğretmeni, Kitap Seçimi, Çocuk Edebiyatı, Karma Desen

ABSTRACT

EXAMINATION OF PRESCHOOL TEACHER' S LEVELS OF COMPETENCE ON THE SELECTION OF STORY BOOK

Ferdane KARAYEL

MA Thesis at Education

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ayşe ÖZTÜRK SAMUR

2019, 125 pages

This study is conducted to determine the sufficiencies of preschool teachers about choosing a story book. The research was carried out with triangulation design that quantitative and qualitative datas are collected simultaneously and collected datas are checked whether they support each other. In the quantitative part of the study was conducted with 301 preschool teachers who work in public preschool institutions of primary and secondary schools, girls' vocational school and independent public preschool institutions in central districts of the city of Izmir and Aydın. In the qualitative part of the study was conducted with 31 preschool teachers who work in independent public preschool institutions in the central districts of the city of Izmir. The quantitative datas of the study were collected with "The Questionnaire of Opinions on the Characteristic of Children's Books" and "The Review Form of Picture Story Books Which Chosen by Preschool Teacher" which used on the purpose of examining the picture story book which chosen by preschool teachers. The qualitative datas of the study were collected by "Interview Form of the Selection of the Children' s Books" which is semi-structured form. The qualitative datas collected from teachers through interviews were analysed using content analysis. The quantitative datas obtained from the questionnaire filled in by teachers and from the examination of the picture story books chosen by preschool teachers were analysed by using frequency and percentage analysis. As a result of the research, it was seen preschool teachers pay attention first that books must support different development areas of children, are educative and instructive, include messages and that content features such as subject, theme, language and expression. And it was seen that they were able to make appropriate choices about choosing this topic. It was concluded that the second point that teachers pay attention is physical features of

picture story books. It was seen that the teachers could make appropriate choices in accordance with their views on the images, paper feature and the size of the book but they could not make appropriate choices in accordance with their views on the book cover. While the teachers express their opinions about the durability of the book cover, the books which are chosen by teachers are indurable. Therefore, it may be suggested that increasing the access of preschool institutions and teachers to books that are durable in the market.

KEYWORDS: Picture Story Books, Preschool Teacher, Choosing Book, Children Literature, Mixed Design

ÖNSÖZ

Okul öncesi dönem, çocuğun çevresine ve yaşama dair yeni deneyimler kazandığı, ilerideki yaşantısında kullanacağı tüm bilgi ve becerileri edinmeye başladığı kritik bir dönemdir. Çocuğun bu dönemde olabildiğince kaliteli ve zengin uyaranlarla karşılaşmasının, çocuğa olumlu yaşantılar sunulmasının büyük bir önem arz ettiği bilinmektedir. Çocukların erken yaşlarda karşılaşması gereken bu uyaranların en önemlilerinden biri şüphesiz ki çocuk kitaplarıdır. Kitaplar öncelikli olarak çocuklara kitap sevgisi aşılama ve okuma alışkanlığı kazandırmada kullanılacak en önemli araçlardır. Ayrıca çocukların bu dönemde, olabildiğince fazla çeşitte kitapla karşılaşması da, çocukların düşünce dünyaları ve hayal güçlerinin gelişmesinde, araştırma ve merak duygularının desteklenmesinde önemli bir role sahiptir. Kitapların, çocukların kavramsal gelişimlerini desteklediği, çocuklara yeni bilgiler kazandırdığı, gerektiğinde didaktik olmayacak şekilde eğitici ve öğretici bir sorumluluk da üstlendiği bilinmektedir. Bunun dışında kitaplar, çocuğun çevresini tanınmasında, çevresiyle ilişkiler kurabilmesinde, yaşamda farklı insanların ve rollerin olduğunu keşfedip, bu rollere uygun davranabilmesinde, duyarlılık kazanabilmesinde de büyük bir yardımcıdır. Kitapların çocuk için bir yararı da, çocuğun alıcı ve ifade edici dil becerilerini desteklemesi, sözcük dağarcığını zenginleştirmesi, çocukta harf ve yazı farkındalığı oluşturarak onu okuma ve yazmaya hazırlamasıdır. Kitapların bu denli faydalı olduğu göz önüne alındığında, çocukların olabildiğince erken yaşlarda kitaplarla tanışmasının da bir gereklilik olduğu açıkça görülmektedir. Çocukların nitelikli kitaplarla tanıştırılmasında aileden sonra en büyük sorumluluk, çocuğun okul öncesi eğitim kurumunda karşılaştığı öğretmenine düşmektedir. Okul öncesi öğretmenin çocuğa olabildiğince fazla türde kitapları sunması ve çocuğun farklı türdeki kitapları tanınmasını sağlaması gerekmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında en fazla kullanılan çocuk kitabı türü ise resimli öykü kitaplarıdır. Bu yüzden okul öncesi öğretmenlerinin hem fiziksel olarak hem de içerik olarak çocuklar için uygun nitelikte öykü kitaplarını seçebilmesi ve bu kitapları çocuklar için en faydalı olacak şekilde kullanabilmesi son derece önemlidir. Bu nedenle araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçebilme yeterliliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın, nicel ve nitel verilerin birlikte kullanılarak yürütülmesiyle ve sadece öğretmenlerin düşüncelerinin değil aynı zamanda öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarının da incelenmesi ile

öğretmenlerin düşüncelerini uygulamaya geçirip geçirmediğlerinin ortaya konulmasının, ilgili alana önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bütün aşamalarında her türlü bilgi, öneri, deneyim, destek ve rehberliğini benden esirgemeyen saygıdeğer tez danışmanım ve sevgili öğretmenim Sayın Doç. Dr. Ayşe ÖZTÜRK SAMUR' a içten ve sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Akademik görüşlerine başvurduğum ve beni geri çevirmeyen değerli öğretmenlerim Sayın Dr. Öğr. Üyesi D. Esra ANGIN ve Dr. Öğr. Üyesi Gözde İNAL KIZILTEPE' ye de akademik desteklerinden dolayı çok teşekkür ediyorum.

Hem bu tezi yazarken hem de gerçekleştirdiğim diğer akademik çalışmalarda gerek istatistik, gerek etik değerler ve ilkeler gibi bir akademik çalışmanın temelinde yatan önemli noktalar konusunda dikkat etmeye çalıştığım çoğu bilgiyi kendisinden öğrendiğim sevgili öğretmenim Sayın Prof. Dr. Cumali ÖKSÜZ' e de teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

Araştırma süreci boyunca uyguladığım tüm görüşme ve ölçeklerde bana yardımcı olan, benimle fikirlerini paylaşan okul öncesi öğretmeni arkadaşlarım, sevgili meslektaşlarıma da ayrıca teşekkür ediyorum.

Hayatımın her aşamasında yanımda olan ve yanımda olacaklarını bildiğim sevgili ve kıymetli aileme de gösterdikleri sabırdan dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ferdane KARAYEL

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	ix
ÖNSÖZ.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xvii
GRAFİKLER DİZİNİ.....	xix
EKLER DİZİNİ.....	xxi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	7
1.1. Çocuk Kitapları.....	7
1.1.1. Çocuk Kitaplarının Taşınması Gereken Özellikler.....	7
1.1.2. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişimindeki Yeri ve Önemi.....	9
1.1.3. Çocuk Kitabı Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Yaş ve Gelişim Özellikleri.....	11
1.1.4. Çocuk Kitapları Türleri.....	13
1.1.4.1. Taktil (Dokunsal) Kitaplar.....	14
1.1.4.2. Alfabe (ABC) Kitapları.....	15
1.1.4.3. Sayı Kitapları.....	15
1.1.4.4. Kavram Kitapları.....	16
1.1.4.5. Resimli Öykü Kitapları.....	16
1.2. Resimli Öykü Kitapları.....	17
1.2.1. Resimli Öykü Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler.....	18
1.2.1.1. Fiziksel Özellikler.....	18
1.2.1.1.1. Boyut.....	18
1.2.1.1.2. Resimler.....	18
1.2.1.1.3. Dış Kapak ve Cilt.....	19
1.2.1.1.4. Kağıt Yapısı.....	21

1.2.1.1.5. Harfler.....	21
1.2.1.1.6. Sayfa Düzeni.....	21
1.2.1.2.İçerik Özellikleri	22
1.2.1.2.1. Konu	22
1.2.1.2.2. Tema	23
1.2.1.2.3. Plan	24
1.2.1.2.4. Kahraman.....	24
1.2.1.2.5. Dil ve Anlatım	26
1.2.2. Resimli Öykü Kitabı Seçiminde Öğretmenin Rolü.....	28
1.2.3. Konu İle İlgili Yapılmış Araştırmalar	30
2. BÖLÜM	35
2.1. Yöntem.....	35
2.1.1. Araştırmanın Modeli	35
2.1.2. Çalışma Grubu.....	35
2.1.3. Veri Toplama Araçları	37
2.1.4. Verilerin Toplanması.....	38
2.1.5. Verilerin Analizi.....	39
3. BÖLÜM	41
3.1. Bulgular.....	41
3.1.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerine İlişkin Görüşler Anketinden Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular	41
3.1.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Resimli Çocuk Kitaplarının Seçimine İlişkin Görüşme Formundan Elde Edilen Verilere Ait Bulgular.....	43
3.1.3. Okul Öncesi Öğretmenleri Tarafından Seçilen Resimli Öykü Kitaplarının İncelenmesinden Elde Edilen Verilere Ait Bulgular.....	81
TARTIŞMA VE SONUÇ	89
KAYNAKLAR	105

EKLER	115
ÖZGEÇMİŞ	125

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1.2.1.: Anket Uygulanan Öğretmenlerin Eğitim, Hizmet Süresi ve Çocuk Edebiyatı Dersi Alma Durumlarına Göre Dağılımları	36
Tablo 3.1.1.1.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitaplarının Fiziksel ve İçerik Özellikleri İle İlgili Görüşleri	42
Tablo 3.1.2.1.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitabında Bulunması Gereken Kriterlere İlişkin Görüşleri	57
Tablo 3.1.2.2.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitabında Bulunması Gereken İçerik Özelliklerine İlişkin Görüşleri	62
Tablo 3.1.2.3.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitabındaki Konu Ve Tema Özelliklerine İlişkin Görüşleri	66
Tablo 3.1.2.4.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitabının Dil Ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Görüşleri	69
Tablo 3.1.2.5.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitabında Bulunması Gereken Fiziksel Özelliklere İlişkin Görüşleri	73
Tablo 3.1.2.6.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitabı Seçerken Kitabın Resimlerinin Hangi Nitelikleri Taşımaya Dikkat Ettiklerine İlişkin Görüşleri.....	75
Tablo 3.1.2.7.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitaplarının Kapağında Yer Alan Bilgilere İlişkin Görüşleri	78
Tablo 3.1.3.1.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitaplarının Biçimsel ve İçerik Özelliklerine Göre Dağılımları.....	82

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 3.1.2.1.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarına Çocuk Kitaplarını Kimlerin Seçtiğine İlişkin Görüşleri	44
Grafik 3.1.2.2.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ne Sıklıkla Çocuk Kitabı Aldıklarına İlişkin Görüşleri	46
Grafik 3.1.2.3.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitabının Yazarına Dikkat Etmelerine İlişkin Görüşleri	48
Grafik 3.1.2.4.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitabı Seçerken Kitabın Yayınevine Dikkat Etme Durumlarına İlişkin Görüşleri	49
Grafik 3.1.2.5.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Kitap Seçerken Kitabın Fiyatına Önem Verme Durumları.....	51
Grafik 3.1.2.6.: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Kitap Seçerken Yaşadıkları Olumsuz Durumlara Göre Dağılımları	54

EKLER DİZİNİ

EK 1.:	Araştırma İzin Belgesi.....	115
EK 2.:	Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerine İlişkin Görüşler Anketi.....	116
EK 3.:	Kitaplarının Seçimine İlişkin Görüşme Formu	117
EK 4.:	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitaplarını İnceleme Formu	118
EK 5.:	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitapları Listesi....	120

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi ve sınırlılıklarına yönelik bilgiler verilmektedir.

Problem Durumu

Okul öncesi dönem, çocuğun çevresinde gerçekleşen her türlü yeniliğe açık olduğu, bilgi ve becerileri, pek çok davranış ve alışkanlıkları hızla kazandığı bir dönemdir. Bu dönemde çocuk çevresini etkin bir şekilde keşfetmek ve çevresinde neler olduğunu öğrenmek ister. Çocuğun bu keşfetme ve öğrenme duygusunun desteklenmesi için ise ona nitelikli bilişsel uyarıcılar, zengin dil etkileşimleri, olumlu sosyal ve duygusal deneyimler sunulması önemlidir (Koçak, 2001; Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013; Şen, 2011). Çocukların erken yaşlardan itibaren duygu ve düşünce birikimini harekete geçiren, kavramsal gelişimlerini destekleyen, sosyal kültürel açıdan bilinçlenmelerine katkı sağlayan uyarımlarla buluşturulması temel bir ilkedir. Bu uyarımlardan birisi elbette ki somut, sanatçı duyarlılığı ile oluşturulmuş dilsel ve görsel araçlar ve yapıtlar olan (Sever, 2013), çocukları renklerle, sözcük oyunları ile tanıştıran ve çocuklara ana dilinin güzelliğini fark ettiren kitaplardır (Sever, 2003). Kitaplar, hitap ettiği çocukların yaşları, gelişim düzeyleri, ilgi alanları ve gereksinimlerine göre farklılık göstermektedir. Bu da karşımıza farklı kitap türlerini çıkarmaktadır (Gündüz 2007). Bu kitap türlerinden birisi de içerisinde bir öykünün anlatıldığı, öyküye uygun resimlerin yer aldığı resimli öykü kitaplarıdır (Sullivan, 2004). Okul öncesi dönemin, çocuğun öykü kitaplarıyla etkileşiminin başladığı kritik bir dönem olduğu bilinmektedir (Çakmak ve Yılmaz, 2009). Bu dönemde çocuktaki merak duygusu, onu kitaba yönlendirir. Eğer çocuk bu merak duygusunun sonunda kitapla olumlu bir ilişki kurar ve merakını giderebilirse çocuğun kitaba olan ilgisi artar ve çocukta kitap sevgisi gelişir (Ural, 2013). Zaten bir öykü kitabının en öncelikli amacı, çocuklara kitap sevgisi, okuma alışkanlığı ve kültürü kazandırmak (Sever, 2003; Ural, 2013), çocukların duyarlı bireyler olabilmelerini sağlamaktır (Şirin, 2007). Resimli öykü kitapları okul öncesi dönemden itibaren çocuklara çeşitli görsel ve dilsel fırsatlar sunarak, çocukların çevrelerini ve doğayı tanımasını ve bilgilenmelerinde, düşünmeleri ve hayal kurmalarında, sorular üretmelerinde, yaratıcılıklarını geliştirmede ve karşılaştıkları problemlere uygun çözümler bulabilmelerinde önemli bir rol oynar (Gündüz, 2007; Kale, 2000; Maltepe, 2009; Tanju, 2010). Çocuklar bu tür kitaplar aracılığıyla önce kendilerini, neleri sevdiklerini, nelere değer

verdiklerini keşfederler (Gönen ve Veziroğlu, 2013). Daha sonra diğer insanların yaşam deneyimlerini, ilişkilerini, toplumda farklı rollerin olduğunu fark ederler. Ve bu rolleri deneyerek, diğer insanları anlayarak, kendi yaşantıları ve diğer insanların yaşantıları arasında bağ kurup karşılaştırmalar yaparak, içinde yaşadıkları topluma ve kültüre uyum sağlarlar (Gönen ve Veziroğlu, 2013; Oğuzkan, 2006). Çocukların kitaplara erişimlerinin artması ve kitaplarla fazla vakit geçirmeleri, dil edinimi, okumaya karşı olumlu tutum geliştirme, okuma yazma becerisi için gerekli olan davranışları kazanma ve anadili öğrenmede de olumlu bir etkidir (Neuman, 1999; Erdal, 2008). Bu yüzden resimli öykü kitaplarının, çocuğun gelişimine uygun olması, çocuğun farklı ilgi alanlarına hitap etmesi, çocuğu araştırma ve inceleme yapmaya yönlendirmesi, çocuğun içinde yaşadığı kültür hakkında bilgi verici nitelikte olması son derece önemlidir (Karatay, 2007). Nitelikli ve iyi kaleme alınmış bir resimli öykü kitabı, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına, algı ve dikkat düzeylerine, çocuk gerçekliğine ve çocuk bakışına uygun olmalı, yalın ve sade bir dille yazılmalı, estetik ve dikkat çekici bir biçimde resimlenmelidir (Şirin, 2007).

Çocukların 2-5 yaşları arasında kitap ve kitap seçme ilgi ve isteklerinin, 9-11 yaşlarına kıyasla daha az olduğu söylenebilir (Sturm, 2003). Okul öncesi dönemdeki çocukların kendi ilgilerine ve isteklerine göre nitelikli kitap seçebilme davranışlarının daha az olduğu göz önüne alındığında çocuklar için kitap seçmede yetişkinlere büyük bir görev düşmektedir. Çocukların, dil gelişimlerini destekleyen, kendileri ve çevrelerini tanımalarını sağlayan, onlara okuma alışkanlığı kazandıran nitelikli öykü kitapları ile tanışmaları konusunda, okul öncesi eğitim kurumları ve bu kurumlardaki okul öncesi öğretmenlerinin önemi büyüktür. Çocuklar okulda öğretmenlerini daima gözlemlemekte, öğretmenler de çocuklar için önemli bir model teşkil etmektedir (Gönen vd., 2009; Gündüz, 2007). Bu sebeple okul öncesi öğretmenlerinin çocukları çok iyi gözlemleyip, çocukların farklı gelişim evrelerinde ne gibi konulara ilgi duyduklarını ve bu ilgileri doğrultusunda hangi özellikte kitaplar seçmeleri gerektiği konusunda bilgi sahibi olmaları ve çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği temelinde hazırlanmış resimli çocuk kitapları ile çocukları tanıştırmaları önemlidir. Öğretmenler çocuklar için öykü kitabı seçerken araştırma ve incelemeler yaparak, çocukların yaşlarına ve beğenilerine uygun seçimler yapabilmeli, bununla beraber aileleri uygun kitap seçme konusunda yönlendirebilmeli, bilinçlendirebilmeli ve teşvik edebilmelidir (Budd, 2016; MEB, 2013; Öztürk Samur, 2015; Şirin, 2000).

Bu çalışmanın vurgulanması gereken iki boyutu vardır. Birincisi okul öncesi öğretmenlerinin çocuklar için resimli öykü kitabı seçerken nelere dikkat ettikleri ve kitap seçebilme yeterlikleridir. Türkiye’ de bu konuda gerçekleştirilen çalışmalar (Gündüz, 2007; Kalaycıoğlu, 2012; Kutlu, 2011; Mercan, 2015; Saçkesen, 2008; Tuncer, 2016) okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitaplarını nasıl değerlendirdikleri, bu kitaplarda hangi özellikleri dikkate aldıkları ve kitap seçimlerinde etkili olan faktörler konusunda görüşlerini ortaya koymaktadır. Yapılan bu çalışmalar, okul öncesi öğretmenlerinin çalıştıkları kurum, yaş, eğitim durumu, mezun oldukları okul türü, çocuk edebiyatı dersi alıp almadıkları gibi faktörlerin, öğretmenlerin çocuklar için çocuk kitabı seçmesinde etkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca bu çalışmalara göre okul öncesi öğretmenleri öykü kitaplarının resimlerinin canlı ve dikkat çekici, öykünün konusunun ise çocuğa göre olmasına, resimlerin ve yazıların uyumuna, kitabın MEB tarafından onaylanmış olmasına dikkat etmektedirler. Okul öncesi öğretmenleri ile yapılan bu çalışmalara bakılarak öğretmenlerin resimli öykü kitapları konusunda nelere dikkat ettikleri ile ilgili bilgilere ulaşılabilir. Fakat önemli olan öğretmenlerin bu bilgilerini yaşamlarına aktarabilmiş, uygulamaya geçirebilmiş ve tutum haline dönüştürebilmiş olmalarıdır. Bu noktada yapılacak en önemli şey öğretmenlerin kendi seçtikleri öykü kitaplarının da niteliklerinin incelenmesi ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda karşılaştırılmasıdır. İlgili literatüre bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin kendilerinin seçtikleri öykü kitaplarının incelendiği ve bu seçimlerin öğretmenlerin görüşleri ile karşılaştırıldığı herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu nedenle araştırmanın ikinci boyutunda okul öncesi öğretmenlerinin çocuklar için seçtikleri ve kullandıkları öykü kitaplarının hangi niteliklere sahip olduğu yani öğretmenlerin öykü kitabı seçme konusundaki yeterliklerinin ne kadarını uygulamaya geçirebildiklerinin incelenmesi önem kazanmaktadır. Yapılan bu araştırma ile öğretmenlerin öykü kitabı seçme konusunda yetkinlikleri bilişsel düzeyde değerlendirilirken aynı zamanda, öğretmenlerin seçtikleri öykü kitapları incelenerek kendi görüşlerine uygun seçimler yapıp yapmadıkları, öykü kitabı seçme yetkinliklerini uygulamaya geçirip geçirmediikleri değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçebilme yeterliklerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçerken dikkat ettikleri kriterler nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin kendi seçtikleri ve kullandıkları çocuk kitapları fiziksel ve içerik özellikleri bakımından hangi niteliklere sahiptir?
3. Okul öncesi öğretmenleri dikkat ettikleri özelliklere uygun kitap seçimi yapabilmekte midir?

Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönemde çocuklar tek başlarına, bağımsız olarak kitap seçemedikleri (Sturm, 2003) için çevrelerindeki yetişkinlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Bir çocuğun etrafındaki yetişkinler ilk olarak ebeveynleridir. Çocuğun okula başlamasıyla da, yaşamına öğretmen girmektedir. Bu yüzden öğretmenlerin de çocuklar için uygun nitelikteki kitapları seçmek, çocukları nitelikli özelliklere sahip öykü kitaplarıyla tanıştırmak konusunda önemli rolleri olduğu unutulmamalıdır (Gündüz, 2007; Gönen vd., 2009; Hudson, 2017; MEB, 2013). Öğretmenlerin bu konudaki sorumlulukları düşünüldüğünde, çocuklar için kitaplar seçerken nelere dikkat ettikleri, çocuklar için nitelikli çocuk kitabı seçip seçemedikleri, çocuklar için seçtikleri kitapların çocuklar için ne kadar uygun olduğu gibi konuların da önemi ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde bu konuda yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde, çeşitli çalışmalar okul öncesi öğretmenlerinin yaş, eğitim durumu, çalıştıkları kurum, mezun oldukları okul türü, çocuk edebiyatı dersi alıp almadıkları gibi faktörlerin öğretmenlerin kitap seçiminde etkili olduğunu göstermektedir (Mercan, 2015; Saçkesen, 2008). Bu çalışmalar öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken nelere dikkat ettiklerini göstermemekte, sadece çocuk kitabı seçimlerini etkileyen etmenleri ortaya çıkarmaktadır. Literatürdeki farklı araştırmalar ise, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabının resimlerinin gerçekçi olması, bilgi vermesi, kahramanların çocukların günlük yaşamlarından olması, kitabın çocuğu yaşama hazırlaması, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olması, yayınevini kaliteli olması, herkes tarafından ulaşılabilir şekilde uygun fiyatlı olması gibi niteliklere dikkat ettiklerini ortaya koymaktadır (Gündüz, 2007; Kutlu, 2011). Yapılan bu araştırmalar öğretmenlerin çocuk kitabında nelere dikkat ettiklerini göstermektedir fakat öğretmenlerin dikkat ettikleri bu noktaları uygulamaya geçirip geçirmedikleri hakkında bilgi vermemektedir. Bu araştırma literatürdeki diğer araştırmalardan iki noktada farklılık göstermektedir. İlk olarak bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçerken nelere dikkat ettiklerini ve dikkat ettikleri özelliklere

uygun seçimler yapıp yapmadıklarını, düşüncelerini ne kadar uygulamaya geçirebildiklerini ortaya koymaktadır. İkinci olarak, araştırma kullanılan araştırma yöntemi açısından diğer araştırmalardan farklılık göstermektedir. Araştırmanın, okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçebilme yeterliklerinin ortaya çıkarılması, öykü kitaplarında bulunması gereken özellikler ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine yer verilmesi, okul öncesi öğretmenlerinin nitelikli buldukları ve kendi seçtikleri öykü kitaplarının fiziksel ve içerik özelliklerinin incelenip öğretmenlerin görüşleri ile karşılaştırılması ile alana katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir:

1. Belirlenen bağımsız anaokulları ve anasınıflarında görev alan, çalışmaya katılmaya gönüllü olan okul öncesi öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Veri toplama araçları anket, görüşme ve inceleme formları ile sınırlıdır.
3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kendi seçtikleri kitaplar ile sınırlıdır.

1. BÖLÜM

Bu bölümde çocuk kitaplarının tanımı, çocuk kitaplarının taşınması gereken özellikler, çocuk kitaplarının çocuğun gelişimindeki yeri ve önemi, çocuklar için kitap seçerken dikkat edilmesi gereken yaş ve gelişim özellikleri, çocuk kitaplarının türleri, resimli öykü kitaplarının tanımı, resimli öykü kitaplarında bulunması gereken fiziksel ve içerik özellikleri, resimli öykü kitabı seçiminde öğretmenin rolü, öğretmene düşen görev ve sorumluluklar ve bu konu ile ilgili yapılmış akademik çalışmalar ile ilgili literatür bilgisi yer almaktadır.

1.1. Çocuk Kitapları

Çocuk edebiyatı sınırları belli olmayan (Hunt, 1992), hızla gelişen, neredeyse tüm türleri ve birçok yazarı kapsayan, edebiyatın geri kalan kısmı ile paralel ilerleyen bir kavramdır. Çocuk kitapları da çocuk edebiyatı içinde kendine yer bulmuş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Anthappan, 2008). Çocuk kitapları, çocuğun bilişsel, dilsel, toplumsal, ruhsal ve kişilik gelişimine katkı sağlayan “çocuk gerçekliği ve çocuğa göreliği” ön plana alarak edebiyat niteliğinden ödün vermeden çocuklar için özel olarak hazırlanmış edebiyat ürünleridir (Dilidüzgün, 2006). Çocuklara okuma- izleme zevk ve okuma alışkanlığı kazandıran, çocukları düşünmeye yönelten, onları yaşlarına uygun iletilerle karşılaştıran ve sanatçılar tarafından yazılmış-çizilmiş etkili görsel ve dilsel uyarılardır (Sever, 2006). Çocuğun düşünme gücü, olaylara bakışının bir yetişkinden farklı olması, sürekli bir gelişme içinde olması göz önünde bulundurularak, çocuk için yazarken veya çocuğa bir şeyler aktarırken çocuğun iyi anlaşılması ve dikkatli davranılması önem taşımaktadır (Alpöge, 2006; Yağcı, 2007). Bu durum, zamanla gelişim gösteren çocuk kitaplarının nasıl olması gerektiği sorusunu akla getirmektedir. Çocuk kitaplarının tanımlanmasında “Çocuk kitaplarının amacı nedir?”, “Çocuk kitapları kimler için yazılmıştır?”, “Çocuk kitapları kimlere hitap eder?” gibi soruların cevaplanması yararlı olacaktır (Anthappan, 2008).

1.1.1. Çocuk Kitaplarının Taşınması Gereken Özellikler

Çocuk kitabı yazınsal değeri olan bir edebiyat ürünüdür (Dilidüzgün, 1996). Ancak yazar, okuyucu, eleştirmen olan yetişkinler ile çocuk okuyucu arasında yer alan çocuk kitapları, karmaşık ve çeşitlilik gösteren bir yapıya sahiptir. Çocuk kitapları yetişkin

kitaplarından farklılık göstererek farklı bir kitleye hitap edecek şekilde, farklı becerilerle ve farklı ihtiyaçlara yönelik olarak yazılan en incelikli yazın türüdür (Hunt, 2005; Şirin, 2000). Resimli çocuk kitabı her şeyden önce çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik ilkeleri gözetilerek hazırlanmalıdır.

Her çocuk dünyaya farklı açılardan bakar ve çevresini farklı algılar. Çocuğun hayal dünyasını, duygularını, düşüncelerini, beklentilerini yani çocuk gerçekliğini dikkate alan kitaplar çocuklar için zevkli bir araç olurlar. Böylelikle yetişkinler de çocuğun dünyasını daha iyi anlayabilirler (Dilidüzgün, 1996; Lüle, 2007). Çocuk gerçekliğinden uzak, çocuksu bir anlatım ve dille kaleme alınmış, tamamen öğretici olmayı hedefleyen bir kitap, çocuk için sıradan bir duruma gelir, çocuğun hayal dünyasını kontrol altına alarak yaratıcılığını engeller (Kale, 2000), çocuğun kitapla olan ilişkisini gittikçe zayıflatır (Sever, 2003).

Çocuğa görelilik ise diğer önemli noktadır. Buradaki çocuğa göre kavramı, kitabın çocuğun büyüme ve gelişim özelliklerine uygunluğunu (Şirin, 2000) yani kitabın biçim ve içerik özelliklerinin çocuğun anlama ve algılama düzeyine uygun olmasını ve böylece kitabın çocuğu zorlamaması ve çocuk tarafından rahat bir şekilde kavranabilmesini (Dilidüzgün, 2006) ifade eder.

Çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik kavramları dikkate alınarak hazırlanmış bir çocuk kitabı, çocuk duyarlılığını da dikkate alarak (Karatay, 2007) çocuk ruhundan uzaklaşmadan, çocuğun dünyasını yansıtabilmelidir (Şirin, 1998). Kitap, çocuğun doğasına uygun olmalı ancak çocukça olmamalıdır. Televizyon, tablet, bilgisayar vb. güçlü eğlence kaynaklarının (Kardaş ve Alp, 2013) yanında çocuklar tarafından tercih edilebilmesi için eğlenceli olmalıdır. Çocuğu düşündürmeli, didaktik olmayan bir şekilde mesajlar verebilmelidir. (Alpöge, 2006; Dilidüzgün, 1996; Sever, 1995).

Çocuk kitabı çocuğun yaşamı ile ilişkili olmalı, çocuğun yaşadığı çevreyi, ülkeyi, dünyayı ve çevresindeki insanları, canlıları gelişimine uygun ve gerçekçi bir şekilde her yönüyle tanıtarak, çocuğun çevresiyle kaynaşıp sağlıklı bir ilişki kurabilmesine yardımcı olmalıdır. Çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini destekleyerek, onu yaşama hazırlamalı, karşılaştığı problemlere çözümler üretebilmesini, cevabını aradığı soruların cevaplarını bulabilmesini sağlamalıdır. Kaliteli bir çocuk kitabı çocuğa içinde bulunduğu toplumun bir bütün olduğu ve kendisinin bu toplumun bir parçası olduğu bilincini verebilmelidir. Kaliteli ve nitelikli bir çocuk kitabı, çocuğa evrensel ahlak ilkelerine uygun olarak insanı hem “zayıf” hem de “güçlü” yönleriyle tanıtabilmelidir (Lüle, 2007; Sever, 1995). Çocuğu anlam

veremeyeceği, kendi yaşantısında karşılaşmadığı veya yaşantısına geçiremeyeceği sorumluluklarla karşılaşmamasıdır (Sever, 2013).

Dilidüzgün (1996), House ve Rule (2005)' a göre iyi bir çocuk kitabı aynı zamanda çocukların hayal ve düşünce gücü, estetik beğeni, yaratıcı farkındalık, problem çözme, anlatım ve ifade etme becerilerini geliştirmeli, kişilik, kavram ve algılama gelişimini desteklemelidir. Ayrıca kitap, çocuğun içinde yaşadığı duygu ve ruh halini anlamaya yardımcı olmalı, çocuğa bir konu hakkında tartışma, fikirlerini belirtme fırsatı sunabilmelidir. Çocuğun görsel ve dilsel uyarılara karşı verdiği tepkilerinde bilinçlenmesini sağlamalıdır (House ve Rule, 2005; Sever, 2013). Çocuk kitabının, çocuğa sözel dil becerisi, kelime gelişimi, fonolojik (ses bilgisel) farkındalık gibi erken okuryazarlık becerilerini destekleyecek fırsatlar sunması da önemli bir noktadır. Bunun için kitapta canlı, akıcı, ritimli ve somut bir dil kullanılmalıdır. Çocuk kitabı çocukların merakları doğrultusunda, ilgi ve dikkat çekici kelimeler içermelidir. Kitaptaki kelimeler ve kavramlar doğru olmalı, çocuğun konu hakkındaki bilgi düzeyini artırabilmelidir. Kitaptaki kelimelerin ve kavramların birbirini tamamlaması, birbirleriyle örtüşmesi de önemlidir (Aarnoutse, van Leeuwe ve Verhoeven, 2005; Elliott ve Olliff, 2008; Hassett, 2009; NELP, 2008; Neuman ve Roskos, 2012).

1.1.2. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişimindeki Yeri ve Önemi

Çocuk edebiyatı çocuğun ruhunu besleyen önemli bir kaynaktır. Çocuğun doğduğu andan itibaren dinlediği ninniler, çocuğa anlatılan masallar, okunan hikâyeler çocuğun ruhunda izler bırakır (Öztürk, 1991). Çocuk kitabı her şeyden önce yazınsal değeri olan bir edebiyat eseridir. Her çocuğun dünyaya bakış açısı farklıdır. Çocukların yaşları, sosyo-ekonomik geçmişleri, zevk ve ihtiyaçları farklılık gösterdiğinden dolayı aynı kitap, farklı çocuklar için farklı anlamlar ifade eder. Çocuğun anlama ve algılama seviyesi, dili, ilgisi ve ihtiyacına yönelik hazırlanmış kitaplar öncelikli olarak çocuğa okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırır (Dilidüzgün, 1996; Hunt, 1992). Başarılı ve doğru bir yaklaşımla yazılan kitaplar çocuğa okuma sevgisi kazandırırken, yanlış bir kurgu ve dille yazılan kitaplar da çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasına engel olup, onu kitaplardan ve okuma zevkinden uzaklaştıracaktır (Lüle, 2007). Çocuğun kitapla olan ilişkisinin çocuğun bilişsel gelişimi, düşünsel gücünün gelişimi, dil gelişimi, kişilik gelişimi ve toplumsallaşmasında büyük bir etkiye sahip olduğu düşünülürse (Yılmaz, 2000), okuma alışkanlığı ve sevgisini kitaplar aracılığıyla kazanan çocuğun erken dönemde kitaplarla tanıştırılmasının gerekli ve önemli

olduğu açıkça görülmektedir. Okul öncesi dönemde bulunan bir çocuğun kaliteli, büyük bir özenle ve iyi bir şekilde hazırlanmış çocuk kitapları ile buluşması, onun bilişsel, dil ve toplumsal gelişimi, sosyal çevresi içinde kendisine bir kimlik oluşturabilmesi gibi bir takım gelişim ve becerilerine yardımcı olacaktır (Şahin, 2014).

Bilişsel Gelişim: Kitaplar çocuğun kavramsal gelişimini destekleyerek, onun öğrenme, algılama, kavrama, yorumlama, çözümlenme gibi bir takım bilişsel becerileri geliştirmelerini sağlar. Çocuğu eleştirel düşünmeye sevk eder. (Kara, 2012; Şirin, 2000). Kitaplar çocukta merak duygusunu tetikleyerek çocuğu merak etmeye, sorular sormaya ve bu soruların cevaplarını aramaya yönlendirir (Sever, 2013). Çocuk eğlenceli, maceralı, kendisine yeni şeyler öğreten kitapları incelerken yazarın yazdığı öykü veya çizerin çizdiği resimlerle birçok hayali deneyim yaşar. Kitaplar ne kadar zengin olursa çocuğun da fikir ve düşünce evreni, hayal gücü ve yaratıcılık becerisi, kendi zihinsel imgelerini üretme yeteneği, sorular sorma ve soruların cevaplarını arama becerisi o derecede gelişecektir (Kale, 2000; Ştefănescu ve Stoican, 2015; Vaid vd., 2007). Bu sebeple çocuğa, onun yaratıcılığını destekleyen, belleğinde çeşitli kavramları oluşturan, dikkat etme, düşünme, hatırlama gibi çeşitli bilişsel süreçleri destekleyen kitaplar sunulmalıdır (Sever, 2003).

Dil Gelişimi: Çocuk kitaplarının en önemli görevlerinden biri de çocuğun dil becerilerini destekleme ve ona dil ile ilgili duyarlılık kazandırma, ana dilinin yapısı, kuralları ve anlatım özellikleri hakkında ipuçları verme ve zengin bir dil çevresi oluşturmaktır. (Gönen vd., 2011; Sever, 2013; Sever, 2003). Çocuk, kitaplar aracılığıyla edebiyatla, edebiyatın estetik ve biçimsel yapısıyla tanışır (Gül, 2013). Çocuğa edebiyat dünyasının kapılarını aralayan kitaplar böylelikle ona okuma sevgisi, isteği ve alışkanlığı kazandırır (Sever, 2013). Kitaplar çocuğa yeni kelimeler ve kavramlar kazandırarak sözcük dağarcığını zenginleştirir (MEB, 2010). Örneğin renklerle ilgili bir kitap, çocuğa renklerle ilgili yeni bilgiler sunmanın yanı sıra kitapta yer alan nesnelere ilgili yeni kavramlar ve sözcükler de geliştirebilir (Shedd ve Duke, 2008). Kitaplarda harfler ve yazılarla karşılaştıkça, çocuğun harf ve yazı farkındalığı artacak ve harfleri tanımaya başlayacaktır. Bu durum da çocuğun ilerleyen zamanlarda okuma ve yazma becerisini daha çabuk kazanmasına yardımcı olan bir etmendir (Ural, 2013). Kitaplar sayesinde çeşitli dilsel uyarıcı ve öğelerle karşılaşan çocuğun alıcı ve ifade edici dil becerisinin bu sayede destekleneceği söylenebilir (MEB, 2010). Çocuk kendisini daha rahat ifade edip

çevresindekileri daha rahat anlamaya başladıkça, sosyal yaşamda da kendine daha kolay yer edinecektir (Kara, 2012).

Sosyal ve Duygusal Gelişim: Çocuk kitabı, bir çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminde önemli bir uyarıcı etmendir. İlk zamanlarda bir çocuk anne ve babasını model alırken, zamanla model aldığı kişiler yerini kitaplardaki ve çeşitli edebiyat eserlerindeki kahramanlara bırakır (Öztürk, 1991). Kitaplar, çocuğun kendisini keşfetmesinde, kendisini tanımada, nelerden hoşlandığı ve nelerden hoşlanmadığı ile ilgili fikirler edinmesinde etkili bir araçtır (Gönen ve Veziroğlu, 2013). Kitaplar çocuğun anlama, yorumlama becerilerini kullanmalarını destekleyerek onun günlük yaşam konusunda bilgilenmesini, çocuğun çevresini tanımmasını, çevresi ile ilişki kurmasını, çevresine karşı duyarlılık kazanmasını, kendisi ile başkaları arasında karşılaştırmalar yapabilmesini sağlar. Çocuğun içinde yaşadığı toplumu tanıyarak gelişmesine ve kültür kimliği elde etmesine, farklı insan özelliklerini tanıyarak başka ülkeler ve toplumlar ile ilgili bilgi edinmesine yardımcı olur (Karatay, 2007; Sever, 2006; Şirin, 2000). Kitaplar, çocuğun hoşgörü ve açık fikirliliğini desteklemede (Budd, 2016), güven duygusu, başarılı olma, bir gruba dâhil olma, sevmeye, sevilme, oyun ve değişiklik gibi bir takım sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamada yardımcı bir faktördür (Şirin, 2000). Bu sebeple kitaplar çocuklara anlam veremeyecekleri ve yerine getiremeyecekleri sorumluluklar yüklememelidir. Çocuğun kendine güven duymasını sağlayacak, özgüveni yüksek kahramanların olduğu, benlik algısını ve kimlik duygusunu geliştirecek aile, akrabalık, arkadaşlık, yurt, vatan gibi temaları işleyen, şiddet içermeyen öykü kitaplarıyla tanıştırılması önemlidir (Sever, 2003).

1.1.3. Çocuk Kitabı Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Yaş ve Gelişim Özellikleri

Dünyaya karşı daima bir merak içinde olan ve bu merakından dolayı sürekli sorular soran çocuğun, uyarıcı ve zengin bir ortamda bulunması beceri ve yeteneklerini keşfedebilmesi ve kullanabilmesine olanak tanımaktadır (Fuller, 1981). Çocukların ufuklarını, anlayışlarını, sosyal kavrayışlarını genişletmek ve geliştirmek için önemli bir uyarıcı olan kitaplara ihtiyaç vardır (Sofuoğlu, 1979). Ancak çocuğa bu yararı sağlayabilmesi için çocuk kitaplarının onların ilgi, gereksinim ve yaşlarına göre hazırlanması gerekmektedir. Çünkü çocukların ilgi duydukları konular, gereksinim duydukları kitap türleri, çocukların yaşlarına göre farklılık göstermektedir (Gündüz, 2007). Aşağıda çocukların yaş ve gelişim özelliklerine göre çocuk kitabı seçiminde dikkat edilmesi gereken noktalar gruplandırılarak verilmiştir.

0-2 Yaş: Kitap, zengin görsel ve dilsel uyaranlar içermesi sebebiyle, bu yaşlarda çocukların “oynama, eğlenme; görme, duyma, dokunma yoluyla tanıma ve keşfetme” gibi temel ihtiyaçlarına cevap veren edebi araç rolündedir (Sever, 2003). Doğumundan 18. aya kadar bir bebeğin zevk ve keyif alma güdüsü ağızına, ağız çevresine ve ağızla yaptığı emme, çiğneme, ısırma gibi çeşitli aktivitelere odaklıdır. Bebekler tutma ve ağızına götürme gibi motor hareketler aracılığıyla çevresiyle etkileşime girer ve çevresinde neler olduğunu keşfetmeye başlar (Akyol, 2015; Plotnik, 2007/2009). Bu sebeple bu dönemde bebekler kendilerine verilen kitapları çiğneme, ısırma, emme, yalama eğiliminde olabilirler. Ya da bebeklerin el becerilerinin yeterince gelişmemiş olması ve kitaptaki olayın mantıksal dizilimini anlamlandıramamalarından kaynaklı olarak, bebekler kitapları ters tutabilir, aynı anda birden fazla sayfayı çevirebilir ya da sayfaları arkadan öne doğru çevirebilirler. Yani bebeklerin bir kitabı bilinçsiz olarak, gelişigüzel kullandığı söylenebilir. Bu yüzden bu dönemde bebeklere bez/kumaş kitaplar, resimli veya sesli uyaranların bulunduğu kitaplar, banyo kitapları ya da naylon kitaplar verilmesi daha uygun olacaktır (Graham, 2005; Gönen vd., 2014). Çocuğun bu dönemde karşılaşacağı öykü kitaplarında olayın basit, anlatımın kısa olması gerekmektedir. Kitaplarda yer alan olaylar veya kahramanların oyuncaklar, hayvanlar, eşyalar, arkadaşlar gibi çocuğun yakın çevresinden seçilmiş olması önemlidir (Mert, 1975). Ayrıca bu kitaplarda çocuğun bildiği ve tanıdığı eylemler ve nesnelere yer almalıdır. Bu sayede kitaplar aracılığıyla çocuklarla birlikte; koşma, yemek yeme, atlama, top oynama, gülme gibi çocukların bildikleri eylemler hakkında sohbet edilebilir (Yükselen, 2013).

3-4 Yaş: Çocuk bu dönemde yeni zihinsel ve motor beceriler kazanmaya başlamıştır. Kendi kendine seçimler yapmak ve kararlar vermek ister (Berk, 2006; Elkind, 1970/1978). Bu nedenle kitapta bir çocuğun başarmaktan gurur duyduğu becerileri sergileyen kahramanların ve öyküyü anlatan resimlerin yer alması önemli olacaktır (Lynch-Brown ve Tomlinson, 2008). Çocuğun, çeşitli kavramları adlandırma, yeni öğrendiği kavramlar arasında ilişkiler kurma, anlama, anlatma gibi bir takım zihinsel becerilerinin gelişmeye başladığı görülür. 2-4 yaşlarında genel olarak çocuğun çevresinde gördüğü, tanıdığı nesnelere, hayvanların, oyuncakların resimlerin olduğu, resimlerin altında kısa açıklamaların bulunduğu, kurguları basit kitaplar kullanılabilir. Kitapların sağlam yapılı olması, resimlerde kullanılan renklerin parlak ve net olması gerekmektedir. Çocukların kullanılan dilin ve öykünün kurgusunun ilgi çekici olduğu ve onların dünyalarını yansıtan

kitaplarla buluşturulması önemlidir (Alpay, 1991; Lynch-Brown ve Tomlinson, 2008; Sever, 2013; Şirin, 2000).

5- 6 Yaş: Bu yaşlarda çocuk bir problem üzerine düşünme, akıl yürütme, neden sonuç ilişkisi kurma, tümevarım gibi bir takım bilişsel beceriler sergilemede ustalaşmıştır. Çocuğun sosyal çevresi genişlemiş, anne ve baba dışında öğretmenler, arkadaşlar gibi yeni insanlar çocuğun yaşamına girmeye başlamıştır. Artık çocuk kendini daha fazla tanımaya başlamış, başka insanların da duygu ve düşünceleri olduğunu keşfetmiştir. Yeni ve farklı şeyler denemeye, öğrenmeye ilgilidir. Hayali öyküler anlatmaya, yaşantılarını yeniden keşfetmeye başlar. Ayrıca bu dönem çocuğun okuma ve yazma ilgisinin başladığı ve bu beceriler için temellerin atıldığı dönemdir (Can, 2011; Lynch-Brown ve Tomlinson, 2008; Trawick-Smith, 2010/2017). Bu sebeple, bu dönemde çocuğa, yeni sözcükler katıp çocuğun sözcük dağarcığını geliştirebilecek, onun yeni bilgiler öğrenebileceği, farklı ilgi alanlarına hitap eden, yaratıcılığını, zihinsel becerilerini destekleyen, gerçek yaşamdan olayları içeren, çocuğun merak ettiği sorulara cevaplar verebilen kitaplar sunulmalıdır (Gül, 2011; Şirin, 2000). Bu dönemdeki bir çocuğa hitap eden resimli kitapların, kısa, yalın anlatım ve görsel öğelerle zenginleştirilmiş olması, kitaplarda çocukların kendi öykülerini oluşturmalarına fırsatlar veren devingen kahramanların yer alması önemlidir (Sever, 2003).

1.1.4. Çocuk Kitapları Türleri

Çocuklar farklı yaşlarda farklı tür kitaplara ilgi duymaktadırlar (Hunter, 1992). Bu yüzden çocuk kitaplarının farklı özelliklere sahip ve farklı yaş gruplarına hitap eden çeşitlerinin olduğu söylenebilir. Ural (2013) çocuk kitaplarını; Oyuncak Kitaplar, ABC Kitapları, Kavram Kitapları, Etkinlik Kitapları ve Resimli Öykü Kitapları olmak üzere 5 başlık altında incelemiştir. Sullivan (2004) çocuk kitaplarını; Alfabe Kitapları, Kavram Kitapları, Ses Farkındalığı Kitapları, Sözsüz Resimli Kitaplar, Resimli Kitaplar, Matematik Kitapları, Bilim Kitapları, Çok Kültürlü Kitaplar, Duygu ve Çatışma Kitapları, Gelenek ve Görenek Kitapları, Müzik, Dans ve Sanat Kitapları, Spor Kitapları, Şiir ve Şarkı Kitapları olarak geniş bir grupta incelemiştir. Lynch-Brown ve Tomlinson (2008)' a göre çocuk kitapları; Bebek Kitapları, Etkileşimli Kitaplar, Oyuncak Kitaplar, Sözsüz Kitaplar, Alfabe Kitapları, Sayı Kitapları, Kavram Kitapları, Resimli Öykü Kitapları gibi farklı türlere ayrılmaktadır.

Russell (2017)' a göre ise çocuk kitapları türleri aşağıdaki gibidir;

- Taktil (Dokunsal) Kitaplar
- Alfabe (ABC) Kitapları
- Sayı Kitapları
- Kavram Kitapları
- Resimli Öykü Kitapları

1.1.4.1. Taktil (Dokunsal) Kitaplar

Taktil (dokunsal) kitaplar çocukların dokunma duyularını desteklemek için hazırlanmış renkli resimler içeren kitaplardır. Özellikle küçük yaş grubu çocuklara hitap eden bu kitaplar az metin içerir ya da hiç metin içermez, sadece resimlerden oluşur. Bu kitaplar hazırlanırken çocukların dokunma, duyma, koku alma gibi çeşitli duyularını desteklemek amacıyla farklı materyaller kullanılır. Taktil kitaplarda kullanılan materyaller kumaş, plastik, ahşap alüminyum, köpük gibi dokunsal özellikleri olan materyallerdir. Bu materyaller belirli özelliklere sahiptir (örneğin kumaşın yumuşak, tüylü, ahşabın sert vb. olması) ve özellikle dokunma duyusuna hitap etmektedir. Kitabın içerisinde sayfada eğer bir metin yer alıyorsa, metindeki nesnenin net bir resminin de yanında bulunması yeterlidir. Taktil kitaplar çocukların farklı materyallerin farklı hisler verdiğini keşfetme ve aralarındaki farkı anlamlandırabilmeleri için farklı uyarıcılar oluşturmakta, duyu gelişimini ve el göz koordinasyon becerisini desteklemektedir (Celia, 2011; Kim vd., 2014).

Wright (2008)' e göre taktil (dokunsal) kitaplar, aşağıda açıklanan şekillerde hazırlanabilmektedir.

- Kitabın sayfasında nesnenin kendisi ya da nesnenin bir parçası yer alır. Örneğin banyo zamanını anlatan bir kitapta, katı bir sabun parçası ya da sabunun kendisi, diş macunu veya diş fırçası gibi nesnelere sayfaya yapıştırılmış küçük bir plastik veya çıtçıtı poşet- çanta içinde bulunur.
- Kullanılan nesnenin kalıbı kalın, şeffaf veya plastik bir materyal üzerine basılarak çıkarılır ve bu kalıp kitabın sayfasında kabartılı bir şekilde yer alır. Çocuk dokunduğunda bu nesneyi sanki oradaymış gibi hissedebilir.

- Kitapta dokulu bir kumaş, kağıt ya da farklı dokuları olan malzemelerden yapılmış nesnelere yer alır. Bunlar genelde nesnenin gerçek dokusuna benzer. Örneğin ayı resmi tüylü bir kumaştan yapılmıştır ve kitabın sayfasında o şekilde yer alır.
- Kullanılan nesnenin dış hatları çocuğun dokunduğunda hissedebileceği şekilde belirlenmiştir. Nesnenin sadece ana hattı farklı tekniklerle (ip, delme vb.) ortaya çıkarılır. Örneğin; bir kaşığın dış hatları ipe belirlenebilir ya da deliklerle bir kaşık şekli çıkarılabilir.

1.1.4.2. Alfabe (ABC) Kitapları

ABC kitabı da denilen alfabe kitapları genellikle çocukların ilk kitapları arasında yer almaktadır ve bütün yaş gruplarında kullanılmaktadır (Sullivan, 2004). Alfabe kitapları bir sayfada sadece bir nesnenin ve yanında o nesne ile ilgili bir metnin yer aldığı kitaplardır. Çocuğun yakın çevresinde gördüğü, tanıdığı hayvanlar, oyuncaklar, eşyalar gibi nesnelere resimleri yer alır ve resmin yanında genellikle o nesnenin ismi ya da nesnenin isminin baş harfi yazmaktadır (Örneğin, Araba için Aa; Bebek için Bb vb.). Ya da açmak....asmak....beklemek....gibi A dan Z ye kadar çeşitli eylemler tanımlanabilir. Bu kitaplar genellikle nesnelere veya kavramlar, bunların görsel imgeleri, nesne ve kavramları dilde temsil eden sesler ve bu seslerin sembol ve isimleri arasındaki bağlantıları göstermek amacıyla tasarlanmaktadır. Çocuklar genellikle ikinci veya üçüncü bakışlarında o harfi ve sesini unutabilirler. Bu yüzden resimler çocukların resim ile o ses arasındaki bağlantıyı kurmasına yardımcı olmaktadır (Nodelman, 2001; Murray vd., 1996; Saxby, 1997; Şirin, 2000). Alfabe kitapları çocukların harf bilgisi, harf öğrenme, ses bilgisi, harf- ses ilişkisi, harflerin okuma yazma sistemindeki işlevlerini anlayabilme (Both-de Vries ve Bus, 2014; Brabham vd., 2006; Millán, 2010; Zeece, 1996), sözlü ve yazılı dil gelişimi gibi bir takım okuryazarlık becerilerini olumlu yönde etkileyerek çocukları araştırma ve keşfetmeye teşvik eder (Chaney, 1993).

1.1.4.3.Sayı Kitapları

Sayı kitapları, içerisinde sayıların ve o sayı kadar nesnenin resminin gösterildiği kitaplardır (Saxby, 1997). Sayı kitapları bir öykünün de anlatıldığı, merak uyandıran kurgusu olan kitaplar da olabilir. Çocuklara nesnelere tanıma ve sayma fırsatı sunmaktadır. Sayı kitapları çocuklara sayılabilen nesnelere arasında ayırım yapabilme yeteneği kazandırırken, çocuklarda merak duygusu uyandırarak ve onları problem çözmeye

yönelterek, çocukların dil ve bilişsel gelişimlerini de destekler (Whitin vd., 1994; Zeece, 1996).

LeSage (2013)' e göre sayı kitaplarının taşıması gereken özellikler aşağıdaki gibidir:

- Sayı kitapları çocuklarda matematiksel becerileri keşfetmek amacıyla kullanılabilir.
- Sayı kitapları problem çözme, iletişim, işbirliği ya da keşfetmeye fırsat tanıyor olmalıdır.
- Kitap farklı konular ve günlük yaşam durumları ile bağdaşabilir.
- Kitap cinsiyet, kültür gibi bazı öğeler açısından kapsayıcı olmalıdır.

1.1.4.4. Kavram Kitapları

Çocukların günlük yaşamlarında sıklıkla karşılaştıkları alfabe, renkler, sayma, yönler, duygular ve ilişkiler, duyular, boyut ve şekiller, mevsimler, zaman gibi kavramlara odaklanan, sözcükler ve resimlerle bu kavramları geliştirmek amacıyla hazırlanan kitaplardır (Jenness 1976' dan akt. Brown, 1988; Saxby, 1997). Kavram kitapları çocuğun yaşadığı deneyimlerini, dilsel becerilerini desteklemek ve geliştirmek için zengin uyarıcı bir çevre oluşturmaktadır (Carlson, 1996). Çocukların katılımlarının kolayca sağlanabileceği kavram kitaplarında (Sullivan, 2004) genellikle her hangi bir öykü bulunmadığı için, yetişkin kitabı okurken çocukla birlikte resimler hakkında konuşabilir, çocuğun konu hakkında konuşmasını sağlayabilir. Böylelikle çocuk kitap okuma sürecine etkileşimli bir katılım sağlar (Carlson, 1996).

1.1.4.5. Resimli Öykü Kitapları

Resimli öykü kitapları, gerçekçi ya da fantastik olarak kurgulanmış bir öyküsü bulunan, her sayfasında resimlerin olduğu, resimlerin yanında bir metnin yer aldığı, çocukların ilgileri doğrultusunda hazırlanmış edebiyat yapıtlarıdır (White, 1975). Öykü kitabının resimlerinin ve yazılarının birbiriyle ilişkili olması gerekmektedir. Bir çocuk, kitabın resimlerini yazılarına göre daha iyi anlar. Bu yüzden öykü kitabının resimlerinin çocuklar tarafından anlaşılır olması gerekmektedir (Roper, 2008). Resimli öykü kitaplarıyla ilgili detaylı bilgiler bir sonraki başlıkta açıklanmaktadır.

1.2. Resimli Öykü Kitapları

Resimli öykü kitabı, içerisinde bir öykünün hem resimler hem de metinler yoluyla anlatıldığı, çocuğun her seferinde farklı bir ayrıntıyı görmesini, fark etmesini, anlamasını ve kavramasını sağlayan, edebi yönden güçlü ve estetik bir şekilde çocuklar için yazılmış olan kitaptır (Alpöge, 2005; Sofuoğlu, 1979; Şirin, 2000). Bir öykünün ve öyküye uygun resimlerin birbirini tamamlayacak şekilde tasarlandığı sosyal, kültürel ve tarihi bir doküman, edebi bir eser ve hepsinden önemlisi çocuk için vazgeçilmez bir deneyimdir (Bader, 1976).

Şahin (2014) resimli öykü kitabını, çocukta kavram oluşturmak, çocuktaki kavramsal sürecin etkinleştirilmesini sağlamak, çocuğa insan ve yaşamla ilgili çeşitli duygu durumları kazandırmak amacıyla hem öğretici hem de yazınsal nitelikte kaleme alınmış olan, çocukların zevk alabileceği, eğlenerek öğrenmelerine olanak sağlayan, çocukların hayal dünyalarını genişleten görsel unsurlar ve dilsel metinlerden oluşmuş, içerisinde vermek istediği bir ileti olan ve bu iletiyi bazen az sayıda sözcük kullanarak bazen de hiç sözcük kullanmadan, bir dizi resim aracılığıyla iletebilen kitap türü olarak tanımlamaktadır. Nodelman (1988), resimli kitapları, az metinle ya da hiç metin içermeden, resimler aracılığıyla bir olay ve öykü anlatan ya da bilgi ileten kitaplar olarak tanımlamaktadır. Graham (2005)' a göre, resimli öykü kitapları, çocuk edebiyatının bir alanını oluşturan, yazarlar, çizerler, tasarımcılar ve kitap üreticilerine özgün bir sanat formu sunan, sözcüklerin ve bir olayı anlatan resimlerin birlikte bütün bir yapı oluşturduğu kitaplardır. Gül (2011)' e göre ise resimli öykü kitabı, bir öykünün mümkün olduğunca az sözcük kullanılarak anlatıldığı, farklı büyüklüklerde ve biçimlerde olabilen, her sayfasında renkli resimlerin yer aldığı ve çocukların her bakışlarında farklı bir ayrıntıyı görebildiği kitaplardır.

Resimli öykü kitabı, okul öncesi dönemden başlayarak çizgi, renk ve sözcüklerle çocuklara seslenen, çocukları renk ve çizginin estetik yönüyle tanıştıran, çocukların anadilinin güzelliklerini fark etmelerini sağlayan yazılı ve görsel araçlardır (Sever, 2013). Resimli öykü kitapları çocukların yazı ve resim gibi iki farklı bilgi türünü işlemelerini ve kaynaştırmalarını sağlar. Bu kitaplar çocuğun yazı ile resim arasında bağlantı kurmalarını destekler (Martinez ve Harmon, 2012). Resimli bir kitabı çocuğa okumak, kitap hakkında çocuğa sorular sormak, çocuğun bilmediği sözcükleri açıklamak, çocuğun kitaptaki resimleri açıklamasını ve yorumlamasını sağlamak, çocuğun alıcı ve ifade edici dil

becerisinde, sözcük dağarcığında ve dil gelişiminde aynı zamanda yetişkin- çocuk ilişkisinin kurulmasında da önemli bir etki oluşturur (Gönen ve Arı, 1989). Çocuğa hitap eden her resimli öykü kitabının hem fiziksel hem de içerik olarak taşınması gereken bir takım özellikler mevcuttur.

1.2.1. Resimli Öykü Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

1.2.1.1. Fiziksel Özellikler

1.2.1.1.1. Boyut

Çocuklar çoğunlukla farklı boyutlardaki kitapları okumayı, karıştırmayı, kitapların resimlerine bakmayı severler. Bu yüzden resimli öykü kitabı taşınabilir ağırlıkta ve büyüklükte (Oğuzkan, 2006; Sever, 1995), çocuğun el yapısına uygun olmalıdır. Böylece çocuk, kitabı kendi istediği yere rahatça taşıyabilir. Ayrıca çocuk ilk yıllarından itibaren farklı boyutlardaki kitaplarla tanıştırılmalıdır. Çocuğun farklı boyutlarda kitaplarla karşı karşıya kalması çocuğun hem büyük- küçük kavramlarını somut bir şekilde görmesini hem de kitapla uzun süre ilgisini sürdürebilmesini sağlar (Sever, 2013).

Çocuklar için uygun boyutta olan kitapların boyutu “kucak boyu” olarak açıklanabilir. “Kucak boyu” çocuğun kitabı elinde kolayca tutabileceği ve kullanabileceği, yetişkinin ise kitabı çocuklara okurken çocukların rahatlıkla görebilecekleri şekilde kitabı önünde açarak kullanabileceği boyutu ifade eder (Ural, 2013). Öykü kitaplarının boyutunun en küçük 14x15 cm, en büyük 32x26 cm arasında, hem kitabı okuyan, inceleyen, hem de kitabı dinleyen kişinin rahatlıkla kucağında tutulabileceği şekilde iki kucak genişliğinde olması gerekmektedir. Kitabın sayfa sayısı ve uzunluğu da kitabın boyutunu etkileyen bir faktördür. Bu yüzden okul öncesi dönemde resimli öykü kitabının 32 sayfayı geçmemesi de kitabın boyut açısından taşınması gereken önemli bir özelliktir (Şirin; 2000).

1.2.1.1.2. Resimler

Çocuklar ile bir kitabın resimleri arasındaki ilişki çok hızlıdır. Çocuklar resimlerle hemen etkileşme geçebilirler ve zihinlerinde o resimle ilgili öyküleri canlandırabilirler (Bassa, 2013). Okul öncesi çağıdaki çocuk için bir öykü kitabında resimler, öykünün anlatımında temel bir sorumluluk üstlenir. Bu sorumluluk resimlerin çizimi ve renkleriyle nesnelere tanıtmaya, bu nesnelere imgelerini çocuğun zihninde canlandırma sorumluluğudur (Sever, 2013). Resimler, öykü kitabında görsel bir öğe olmasının yanında aynı zamanda,

metni “tamamlayan, açıklayan, genişleten”, metne “yeni anlamlar katan” bir öge olarak da görev üstlenmektedir (Sever, 2003). Resimler çocuğu kitaptaki öyküyle etkileşim kurmak için teşvik eder. Çocuğu kitapta gizlenmiş nesnelere, kahramanları bulması, olayları tahmin etmesi için motive eder. Çocuk genellikle kitaptaki resimleri kendi yaşamında ve çevresinde gördüğü, tanıdığı görüntülerle, nesnelere ilişkilendirir ve buna göre resimlere de anlamlar yükler (Fang, 1996). Bu yüzden resimlerin, çocukların beğenilerine, algılama düzeylerine, yaş ve gelişimsel özelliklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun, çocukların hayal güçlerini destekleyici, özgün, çocukları farklı dünyalara götürebilen nitelikte ve çocuk duyarlılığına uygun olması gerekmektedir (Kara, 2012; Sever, 2013; Şirin, 2000). Resimlerde renk, ton, ışık ve karanlık gibi ögeler birbirleriyle uyumlu bir şekilde kullanılarak estetiğin sağlanması ve çocukta estetik duyguların desteklenmesi ve gelişmesinin sağlanması önemlidir (Graham, 2005; Sever, 1995). Sanatçı duyarlılığı ile estetik bir biçimde çizilmiş olan resimler, çocukların çok uyaranlı bir sürece dahil olmalarını, dinledikleri öykü ile kitaptaki resimlerin zihinlerinde anlam kazanmasını sağlar. Böylelikle resimler çocukların kavrayabilme, analiz-sentez yapabilme ve uygulayabilme becerilerini (Şahin, 2014), düş ve hayal kurma yeteneklerini desteklemiş, çocuklarda kitap okuma ve resim yapma isteği uyandırmış olur (Sever, 2013). Resimlerin öykü ile uyumlu olması, öyküyü anlamaya, yorumlamaya fırsat tanıyıcı (Graham, 2005), öyküdeki durumları, duyguları betimleyecek, öyküyü destekleyecek, güçlendirecek, pekiştirecek ve sağlamlaştıracak özellikte, gerçekçi bir şekilde çizilmiş olması gerekmektedir (Fang, 1996). Ayrıca resimlerin çocukları eğlendiren, güldüren, sevimli ve çekici aynı zamanda düşündürücü bir şekilde çizilmiş olması da önemlidir (Oğuzkan, 2006; Sever, 1995). Çocuğun nitelikli ve kendisine hitap eden resimlerle karşılaşması, “Resim Okuma” becerisini kazanmasını sağlar. Böylece çocuk, resimlerin ayrıntılarına dikkat edebilir, kitabın resimlerine bakarak öyküyü anlatabilir ya da resimlerden kendi öyküsünü oluşturabilir (Ural, 2013).

1.2.1.1.3. Dış Kapak ve Cilt

Okul öncesi dönemdeki bir çocuğun kitap seçerken ya da incelerken yetişkinler gibi, kitapla ilgili bilgi alabileceği kitap yorumlarını okuma, kitaplarla ilgili gazete eklerini ya da dergileri inceleme, programlar izleme ya da o kitabı okuma gibi olanakları yoktur. Bu yüzden çocuk, bir kitabın önce kapağına bakarak kitap hakkında fikir edinir (Yılmaz, 2016). Çoğu çocuk, kitap seçerken sırasıyla aşağıdaki ortak davranışları sergiler:

1. Kitabı eline alır.
2. Kitabın kapağına bakar.
3. Kitabı açar.
4. Sayfaları çevirir.
5. Kitabın içindeki sayfalara bakar.
6. Kitabın içindeki resimlere bakar.
7. Bir yargıya, bir karara varır.
8. Kitabı seçer ya da bırakır (Reutzel ve Gali, 1998).

Yukarıda da söylendiği gibi çocukların bir kitapla karşılaştıklarında ilk dikkat ettikleri nokta kitabın kapağıdır. Çocuklar genellikle kitabı kapağına bakarak seçerler. Resimli öykü kitaplarında kapak öykünün dikkat çekiciliğinde baskın bir rol oynamaktadır. Bu yüzden kitabın kapağının çocuğun ilgisini çeken renkli niteliklerde, canlı, anlatılan öykü ile ilgili ve çocuğu kitaba çağırarak, çocuğun kitaba olan isteğini artıracak şekilde olması çok önemlidir (Holmes vd., 2007; Martinez ve Harmon, 2015; Sever, 1995). Yaşları küçük olan çocuklar dış kapağı plastik ya da bez olan kitapları daha rahat kullanabilirler. Çocuklar yaşları ilerledikçe kitabın sayfalarını daha kolay çevirebilecekleri için karton kapaklı kitaplar tercih edilebilir (MEB, 2010). Bir öykü kitabının dış kapağının genellikle kare, dikdörtgen gibi şekillerde olduğu görülmektedir. Bazı kitapların dış kapağı çocukların ilgisini çekebilmesi açısından farklı nesnelere şekillerinde de hazırlanabilmektedir (Kardaş ve Alp, 2013). Örneğin; çocuk için araba veya uçak gibi farklı şekilde olan bir öykü kitabı, klasik dikdörtgen veya kare şeklindeki bir kitaptan daha dikkat çekici olacaktır.

Bebeklikten okul öncesi döneme kadar çocuklar çevrelerindeki nesnelere keşfetmek amacıyla kitapları ağızlarına götürür, emer, sertliğine ve tadına bakmak ister, ağızıyla ve elleriyle bir kitabı keşfetmeye çalışırlar (Yılmaz, 2016). Bu yüzden kitabın uzun süre kullanılabilmesi ve saklanabilmesi için sağlam ve dayanıklı bir cildinin olması gerekmektedir. Kalın ve sert malzemeden yapılmış bir kitap kapağının aynı zamanda kolay silinebilir ve temizlenebilir olması önemlidir (Şirin, 2000). Kitabın uzun süre dağılmadan kullanılabilmesi için ciltlemenin yapıştırma veya dikiş tekniğiyle yapılmış olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu teknikler kitabın uzun süre kullanılabilirliğini artırarak, kitabın kolay dağılmasını engeller. Aksi takdirde kitabın kullanımını zorlaştırır, çocuğun sayfaları dağılmış bir kitaba olan ilgisi de azalır (Demircan, 2006; Gönen vd., 2014; Sever, 2013).

Kitabın dış kapağında o kitabın hangi yaş grubu çocuğa hitap ettiğinin belirtilmesi de yararlı olacaktır (Tosunoğlu ve Kayadibi, 2007).

1.2.1.1.4. Kağıt Yapısı

Çocuklar için hazırlanmış bir kitabın kağıdının kolay yırtılmayan ve yıpranmayan özelliklerde olması gerekmektedir. Kağıt özelliği, resimlerin renklerini, şekillerini düzgün bir biçimde yansıtabilecek, üzerindeki yazıların kolayca okunmasını sağlayabilecek nitelikte (Sever, 2013) birinci veya ikinci hamur, ağır gramajlı olması gerekmektedir (Şirin, 2000). Kitabın kağıdının kalitesiz olması, kolay yıpranıp yırtılması, resimlerin renklerinin düzgün çıkmaması, yazıların iyi okunmaması, çocukları kitaptan uzaklaştırır ve çocukların kitabı okuma ve inceleme isteklerini azaltır (Sever, 1995). Kitabın kağıdının ışığı fazla yansıtıp çocuğun gözünü yormaması için parlaklık ve matlık derecesinin iyi ayarlanmış olması gerekmektedir. Kağıt yapısının fazla mat olması çocuğun kitaptan soğuyup, uzaklaşmasına, fazla parlak olması da ışığın yansıtıp resimlerin gözükmemesine sebep olabilir (Kardaş ve Alp, 2013).

1.2.1.1.5. Harfler

Okul öncesi dönemdeki bir çocuk için, öykü kitabının harfleri görsel aşinalık açısından önemli bir unsurdur (Kardaş ve Alp, 2013). Öykü kitabındaki harflerin karakter, kalınlık ve boyutları çocuklara uygun, onların gözlerini yormayacak şekilde olmalıdır. Harflerin boyut özelliğinde, kitap ile çocuğun göz seviyesi arasındaki uzaklık ve çocuğun yaşı önemli bir kıstastır. Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanmış kitaplardaki harflerin puntoları 18-22 ile 14-16 punto arasında değişebilir. Harflerin boyutlarıyla beraber yükseklik ve genişlikleri de çocuğa uygun olmalı, harfler birbirine ne çok yakın ne de çok uzak olmalıdır (Kaya, 2011; Sever, 2013; Sürmeli, 2007; Ural, 2013).

1.2.1.1.6. Sayfa Düzeni

Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan kitaplarda sayfa düzeni; satır aralıkları, sayfa kenarlarındaki alt- üst, sağ- sol boşluklar, resim ve metin uyumu gibi konuları ifade eder (Kaya, 2011). Çocuklar için basılmış kitapların metinlerindeki satırların normal aralıklardan oluşması, sayfaların kenarlarındaki boşlukların geniş olması ve metinlerin tek sütun olarak düzenlenmesi kitabın daha rahat okunmasını sağlar (Sever, 1995). Okul öncesi

dönemdeki çocuklar için hazırlanan öykü kitaplarındaki resimlerin kitabın dörtte üçünü, yazının ise dörtte birini kaplaması uygun olur. Resimler kitapta ele alınan konuya ve sayfa düzenine uygun (Sever, 1995), ait olduğu metin ile yan yana olmalıdır (Şirin, 2000). Kitapta yer alan yazılar, resimler, sayfa numaraları, sayfa kenarlarındaki boşluklar uyum ve bütünlük sağlayacak şekilde birbirini tamamlamalı, estetik görünmelidir (Sever, 2013; Şirin, 2000).

1.2.1.2.İçerik Özellikleri

1.2.1.2.1. Konu

Konu terim olarak “Bir konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, durum veya olay.” olarak tanımlanmaktadır.¹ Edebi olarak konu, bir yazarın duygu ve düşüncelerini okurla paylaşmada kullandığı araçtır (Sever, 2013). Bir öykü kitabında konu, anlatılan öyküdeki olay, öykünün geçtiği yer ve zaman, öyküyü oluşturan kahramanlar gibi öğeleri bir arada tutan bir kavramdır. Konu, kitabın okunurken akıcı olmasında, çocuğun sıkılmamasında ve kitaba karşı ilgisinin kaybolmamasında etkili bir unsurdur. Bu yüzden konu tesadüf ve uydurmalarından uzak, inandırıcı, kabul edilebilir şekilde gerçekçi olmalıdır (Karatay, 2011; Şirin, 2000). Bir öykü kitabında insanlığa ve yaşama dair her şey konu olabilir. Önemli olan nokta kitapta işlenen konunun, çocukların günlük yaşamlarıyla örtüşmesi, yaş, gelişim ve kavrama düzeylerine uygun olması, ilgilerini çekebilmesi, anlatımının farklı olması ve çocukları yaratıcı düşünmeye yönlendirebilmesidir (Şirin, 2000; Kale, 2000; Ural, 2013). Çocukluğun ilk yaşlarına hitap eden öykü kitaplarında gerçek hayattan alınan, çocuğun yakın çevresinden seçilen nesne ve olayları içeren konuların yer alması önemlidir. Çocuğun annesi, babası, kardeşleri, komşuları, arkadaşları, evcil hayvanı, oyuncakları gibi kişiler, canlılar veya nesnelere bir öykü kitabında konu olabilir (Yeşildağ, 2000). İlerleyen yaşlarda çocukların hayal güçlerine hitap edecek, onlarda yaşama sevinci uyandıracak, çocuklara mutluluk verecek, çocukları eğlendirecek ve onları maceralara sürükleyecek konuları olan kitaplar çocukların ilgilerini çekmeye başlar. Örneğin; öykü kitaplarında denizlere, farklı ülkelere, uzaya yapılan yolculuklar, çocuğun çevresindeki canlıları ve nesnelere kişileştiren konular yer alabilir. Çocukların özgün, orijinal, farklı konularla karşılaşması, çocukları problem çözme, yaratıcılık, hayal gücü, sanat ve estetik zevk gibi çeşitli alanlarda destekleyecektir (Erbay ve Aydoğan, 2007; Yeşildağ, 2000).

¹http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5bced6bd3f7fe0.602112

1.2.1.2.2. Tema

Tema sözlük anlamıyla “Bir yazıda, bir eserde işlenen, geliştirilen ana düşünce, konu.” olarak tanımlanmaktadır (Altın, 2005). Bir öykü kitabında tema, yazarın öyküyü yazma amacı veya yazarın öykü aracılığıyla ne anlatmak istediğini ifade eder (Lynch-Brown ve Tomlinson, 2008). Oğuzkan (2006) tema kavramını, “Yazarın eserinde veya yazısında sürekli olarak belirtmeye çalıştığı temel düşünce ve görüşler, gösterdiği ana yönelimler” şeklinde tanımlamaktadır. Resimli öykü kitaplarında bir tema mutlaka yer almalıdır. Temalar çocukların yaş, gelişim, cinsiyet özelliklerine uygun olmalı, çocukların “benlik, sevmek, sevilme, ait olma, birey olma, bağımsızlık, merak etme, öğrenme, başarma, kendini tanıma ve ifade etme” gibi temel gereksinimlerini desteklemeli, onların anlayabileceği bir şekilde işlenmelidir. Çocukları olumsuz duygu veya düşüncelere yönlendirmemeli, öğüt verici, öğretici olmamalı, açık seçik bir biçimde belli ve anlaşılır olması gerekmektedir (Tuğrul ve Feyman, 2007; Oğuzkan, 2006). Çocuklar için hazırlanmış öykü kitaplarında yer alan temaların ders verici, sert veya didaktik bir şekilde işlenmesi, çocuğun kitaptan zevk ve keyif almasını engeller (Lynch- Brown ve Tomlinson, 2008). Bir kitapta tema, çocuğa insana özgü duyguları tanıtabilmeli, “dostluk, barış, çalışkanlık, paylaşma” gibi noktalara vurgular yaparak çocuğun güven duygusunu destekleyebilmelidir (Sever, 2013). Çocuk kitaplarındaki temalarda politik, ideolojik, siyasi ve dini yönlendirmelerden kaçınılmalıdır. Aksine çocuğa demokratik yaşayış biçimini, aile, vatan, doğa, hayvan ve insan sevgisini aşılabilir. Hem ulusal hem de evrensel değerleri içeren temaların olduğu kitaplar, çocukların dünya görüşünü ve demokratik yaşayış biçimine karşı bakış açısını genişletecek, evrensel ve ulusal değerleri kolayca benimsemelerini sağlayacaktır (Oğuzkan, 2006; Sever, 2000; Sever, 1995).

Öykü kitabında konu ve temayla ilgili değinilmesi gereken önemli bir nokta da, konu ve temanın birbiriyle karıştırılan farklı kavramlar olduğudur. Bir öykü kitabında hakkında söz söylenen şey kitabın konusudur. Ele alınan konu ile uyandırılmak istenen, konunun işlenişiyle ortaya çıkan etki ise kitabın temasıdır (Sever, 2013). Öykü kitabında konu bir cümle ile ifade edilirken, tema genellikle tek bir sözcük ile ifade edilir (Lynch- Brown ve Tomlinson, 2008). Örneğin, “arkadaşlık” bir öykü kitabının teması olurken; “bir eşek ile keçinin arkadaş olup da kampa gitmeleri” de öykünün konusu olabilir. Öykü kitabında konu ve tema arasındaki ilişkinin güçlü olması gerekmektedir. Tema ve konunun arasındaki

ilişkinin zayıf, belirsiz veya anlaşılmaz olması, çocukların o öykü kitabından sanatsal ve eğitsel açıdan faydalanmalarını engeller (Oğuzkan, 2006; Sever, 1995).

1.2.1.2.3. Plan

Bir öykü kitabında plan; olaylar, olayların akışı ve dizilişi, kahramanların öykü içerisinde yer alması, konuşmalar, karakterlerin çözümlemeleri, tasvirler ve öykünün kurgusu gibi konuları kapsamaktadır (Lynch- Brown ve Tomlinson, 2008; Şirin, 2000). Çocuklar hızlı hareket eden ve heyecan veren kurgulardan hoşlanmaktadırlar. Bu sebeple öykü kitabında kurgunun heyecan ve merak içermesi, çocuğun kitaba daha kolay dahil olabilmelerini sağlar. Kitaptaki planın ve kurgunun iyi kurulmuş olması, merak duygusunu daima diri tutması, rastlantısallıktan uzak olması kitabın inandırıcılığını artırarak çocukların kitaptan, öyküden zevk ve keyif almalarını sağlayacaktır (Lynch- Brown ve Tomlinson, 2008; Sever, 2003). Yazar öykü kitabını yazarken planı, çocuğun çevresi ve yaşantısına, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun, basit bir şekilde kurabilmelidir. Öykü kitabının planı, kısa bir giriş bölümü ile başlamalı, heyecan ve merak duygusunu besleyen bir gelişme bölümüyle devam etmelidir. Ardından beklenmedik bir şekilde sonuçlanan sonuç bölümü gelmelidir (Oğuzkan, 2006; Sever, 2013). Öykü kitabındaki giriş, gelişme ve sonuç bölümleri birbirini tamamlamalı, mantıklı bir akış içerisinde olmalıdır (Şirin, 2000). Çocuklar için hazırlanan öykü kitaplarında olaylar, duygu ve düşünceler tutarlı ve birbirini tamamlayacak şekilde sıralanmalıdır. Öyküde yer alan olaylar ayrıntılardan kaçınarak çocuğun ilgisini çekebilmeli, çocukların ilgi ve merakını canlı tutabilmelidir (Oğuzkan, 2006; Sever, 1995).

1.2.1.2.4. Kahraman

Bir edebiyat eserinde kahraman “Olayların merkezi durumunda olan kimse.” olarak tanımlanmaktadır.² Kahramanlar, “Olayların merkezinde bulunan ya da olaylara yön veren kişi veya kişilerdir.” Çocuk öykü kitaplarında insanlar, hayvanlar, bitkiler, eşyalar kahraman olarak karşımıza çıkmaktadır (Ural, 2013; Zivtci, 2007). Çocuk okul öncesi dönemde çevresindeki kişileri gözlemler ve model alır (Trawick- Smith, 2017). Bir öykü kitabındaki kahraman da çocuğun model alabileceği birisidir. Çocuk, kitapta yer alan kahraman ile kendisini özdeşleştirir, kendini o kahramanın yerine koyar ve böylece kitaptaki kahramanı

²http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5be5a510aeff9.1098599

arkadaşı olarak görmeye başlar (Aslan, 2007; Zivtci, 2007). Ayrıca çocuk, kitaptaki kahramanlar aracılığıyla yaşama dair belirli kuralları, değerleri tanır, insana dair durumlar hakkında ipuçları edinir. Öykü kitaplarında sıklıkla yer alan hayvanların, çocukların çevrelerinden nesnelere, güneş, yıldız gibi kahramanların kişileştirilmesi, bu kahramanların konuşması, hareket etmesi çocukların düş ve hayal dünyalarına hitap eder, çocuğa sevinç ve mutluluk verir (Sever, 2003). Çocuk ilk yıllarda, kitaplarda kendisi gibi küçük çocuk veya hayvan kahramanlara ilgi duyar ve kendisini bu kahramanlarla özdeşleştirir. Bu sebeple öykü kitabındaki kahramanlar kusursuz ve çocuğa uzak olmamalıdır. Çocuğun gerçek yaşamda karşılaşılabileceği kahramanlar çocuklar tarafından daha çabuk kabul edilir (Ural, 2013). Çocuklar yetişkinlerden daha fazla kendilerini ve çevrelerini keşfetmeye odaklıdır. Bir çocuk kitabı çocukların kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine yardımcı olacaksa, kahramanların gerçek veya gerçeğe yakın özellikte olması ve çocuklara hitap edebilmesi önemlidir (Fang, 1996; Lukens, 1986). Özellikle çocukluğun ilk dönemlerine hitap eden öykü kitaplarına cin, peri, dev gibi gerçek dışı varlıkların kahraman olarak sokulmaması önemlidir. Bu dönemde çocuk hayal ve gerçeği ayırt etmede sorun yaşadığı için, gerçek dışı kahramanlar çocuğun hayal gücünü geliştirmek yerine çocuğu korkutabilir (Mert, 1975). Kitaptaki kahramanların yaşadığı olaylar, olaylardan etkilenerek geçirdiği değişimler tutarlı olmalı ve çocuk için inandırıcılığını daima korumalıdır (Sever, 2013). Bunun dışında öykü kitabındaki kahramanların sayısı az olmalı, kahramanların kuvvetli ve zayıf özellikleri çocuklara iyi bir şekilde tanıtılmalıdır (Sever, 1995; Şirin, 2000). Kahraman sayısının fazla olduğu durumlarda çocuk herhangi bir kahramana yoğunlaşamaz, ilgisini veremez ve özdeşim kurmada sıkıntı yaşar. Bu da çocuğun kitaptan zevk almasını engeller. Aynı şekilde kahramanın sadece güçlü yönlerinin tanıtıldığı öykü kitapları da ilgi çekiciliğini kaybeder, çocuklar tarafından gerçekçi bulunmaz (Sever, 2003).

Bir edebiyat yapıtında olayın başından geçtiği her bir kahraman, farklı karakteri canlandırır. Yazarın geliştirdiği ve şekillendirdiği kahramanın tüm kişilik özellikleri o kahramanın karakterini oluşturur. Okul öncesi dönemde kahramanlar genellikle fiziksel özellikleriyle tanıtılır ve geliştirilir (Sever, 2003; Sever, 2013). Çocukların yaşları ilerledikçe kahramanların fiziksel özelliklerinin yanında karakter ve kişilik özellikleri önemli olmaya başlar (Zivtci, 2007). Öykü kitabında karakter gelişimi, üzerinde durulması gereken bir noktadır. Karakter gelişimi, kitaptaki kahramanların karakterlerinin nasıl betimlendiği ve öykü boyunca nasıl geliştiği ile ilgilidir. Yazar bu şekilde kahramanı çocuğa tanıtır. Kahramanın duygusal ve kişilik özellikleri ve kitapta yer alan diğer kahramanların

karakterleri ile ilişkileri tasvir edilerek karakter geliştirilir (Lynch-Brown ve Tomlinson, 2008). Karakterler inandırıcı ve sağlam bir şekilde geliştirilmeli, çocuklara yaşam ve insan gerçekliğini tanıtabilmelidir (Sever, 2013). İyi geliştirilmiş bir karakter çocuğun çevresine uyum sağlamasına, farklılıkları fark ederek hoşgörülü olmasına yardımcı olmalıdır. Ayrıca çocuğun duyuşsal, kişilik, bilişsel ve toplumsal gelişimlerini de desteklemelidir (Aslan, 2007). Çocuklar öykü kitabındaki beceriksiz, sakar, eksikleri olan, şaşkın karaktere sahip kahramanları daha fazla severler. Kitaptaki kahramanın da sorunlar yaşadığını ve kendileri gibi eksik yönleri olduğunu görür ve kahraman ile daha kolay özdeşim kurarlar Böylece yalnız olmadıklarını fark eder ve özgüvenleri artar (Ural, 2013). Kitaptaki kahramanların kişilik özelliklerinin merak uyandırması, abartıdan uzak ve gerçekçi olması, yönlendirici olması çocukların da kendi problemleriyle ve karşılaştıkları sorunlarla baş etmelerini olumlu yönde etkileyecek, çocuğun kitaba yakınlaşmasını sağlayacaktır (Zivtci, 2007).

1.2.1.2.5. Dil ve Anlatım

Çocuklara hitap eden öykü kitaplarının çocukların dil gelişimlerine uygun, onların dil gelişimlerini hem destekleyecek hem de takip edebilecek nitelikte olması gerekmektedir (Bozdağ, 2000; Aydoğan ve Ergin, 2000). Öykü kitabı, çocukların ilgileri, algılama ve kavrama becerileri, sözcük dağarcıkları, okumaya karşı tutumları dikkate alınarak yazılmalıdır (Oğuzkan, 2006). Ayrıca öykü kitabı dil özellikleri olarak çocuğu farklı dil öğeleri ve kavramları konusunda destekleyebilmeli, çocukların duyu ve düşünce dünyalarını zenginleştirebilmelidir. Çocuğa uygun bir dil özelliği ile yazılmış bir kitap çocukların dilini sevmelerine ve etkin bir şekilde kullanmalarına katkı sağlar (Erbay ve Aydoğan, 2007; Sever, 2013). Çocuk öykü kitaplarında önemli olan diğeri bir nokta ise kitabın anlatımıdır. Öykü kitabının anlatımında “duruluk, akıcılık, açıklık, yakınlık, çeşitlilik ve kişisellik” ön planda olmalıdır (Sever, 1995). Gereksiz sözcükler, cümleler ve ayrıntılara yer verilmeden kitapta duruluk ve sadelik sağlanmalıdır (Lüle, 2007). Öyküde konuşma cümlelerinden yararlanılması, cümlelerin bir özne ve yüklemden oluşarak kısa kurulmuş ve kullanılan ifadelerin basit olması, cümlelerde edilgen çatılı eylemler yerine, etken çatılı eylemler kullanılması, öyküde yakından uzağa, somuttan soyuta ilkesinin benimsenmesi de öykünün akıcı ve açık olmasını sağlar. Böylece çocukların dil beğenileri gelişecek, çocuklar kitabı daha çok seveceklerdir (Çınar, 2009; Sever, 1995; Şirin 2000). Öyküde birinci şahıs anlatım kullanılmalıdır. Çocuk birinci şahıs anlatımıyla oluşturulmuş öyküleri kendisine daha yakın bulur, konuyu daha iyi anlar ve kitapla arasındaki bağ da bu

şekilde gelişmiş olur (Kardaş ve Alp, 2013). Anlatımda ayrıca Türkçe' nin anlatım gücü, olanakları, kuralları, söz varlığı, mantığı ve estetiği çocukların gelişim evreleri, doğaları, dilsel düzeylerine uygun bir şekilde çocuklara tanıtılmalı ve yansıtılmalıdır (Sever, 2013).

Öykü kitaplarında kullanılan sözcüklerin de taşınması gereken belirli nitelikleri vardır. Öyküde çocukların anlayabileceği türden, günlük yaşamlarında karşısına çıkan ve çocukların sık duyduğu sözcükler kullanılmalıdır. Soyut sözcüklerden çok, çocukların daha kolay anlamlandırabilecekleri somut kavramları karşılayan sözcükler kullanılmalıdır. Bununla beraber kitaplarda argo sözcük ve söyleyişlerden mümkün olduğunca kaçınılmalı, çocukların anlayamayacağı mecaz anlamlar içeren deyimler, eski, yöresel ağızla oluşturulmuş sözcükler kullanılmamalıdır (Çınar, 2009; Sever, 1995; Ural, 2013). Bunun dışında öyküde çocukların dil gelişimlerini destekleyecek, onlara kitap sevgisi kazandıracak, çocukların yaş ve kavram gelişimlerine uygun, çocukların bilmediği fakat öykü içerisinde kolay anlamlandırabilecekleri yeni sözcüklere de yer verilmelidir (Lüle, 2007; Şirin 2000). Yeni sözcüklerin sayısı çok fazla olmamalı, çocuğun dünyasına uygun olmalıdır. Bu sözcüklerin öyküde tekrarlanması, farklı cümleler içinde kullanılması çocukların sözcükleri daha kolay öğrenmelerini sağlar ve böylece çocuğun sözcük dağarcığı gelişmiş olur (Ural, 2013).

Öyküde çocuğun kulağına hoş gelen sözcük ve ses tekrarlarının da kullanıldığı görülmektedir (Şirin, 2000). Bu tarz anlatımlar çocukların ilgisini ve dikkatini çekmektedir. Tekerleme, ritim, kafiyeye gibi dil yapılarının kullanılması çocukların dile olan duyarlılıklarını artırır ve konuşma yeteneklerini geliştirir (Ural, 2013). Bu yapılar çocukların ilgisini çektiği için anlatılanın hem kolayca anlaşılmasını hem de akılda uzun süre kalmasına yardımcı olur (Mert, 1975). Çocuk öykü kitaplarının dil özelliklerinde dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta da yazım kuralları ve noktalama işaretleridir. Öykü kitabında yazım kurallarına dikkat edilmeli, noktalama işaretleri de uygun yerlerinde ve yanlışsız kullanılmış olmalıdır (Sever, 1995; Sever, 2013; Şirin, 2000). Burada çeviri çocuk kitaplarından da bahsetmek uygun olacaktır. Çeviri kitaplarda çevirmen, öykünün özgünlüğünü bozmadan, dilimize en uygun şekilde sözcük ve cümleleri kullanarak kitabı çevirebilmelidir (Kardaş ve Alp, 2013).

Resimli öykü kitapları yukarıdaki özellikleri taşıdığı ölçüde nitelikli ve kalitelidir. Çocukların okul öncesi dönemde yukarıda bahsedilen niteliklere sahip öykü kitapları ile tanıştırılması ve kaliteli kitaplarla vakit geçirmelerinin sağlanması son derece önemlidir.

1.2.2. Resimli Öykü Kitabı Seçiminde Öğretmenin Rolü

Okul öncesi dönemde çocuklar okumayı bilmedikleri için, kitap seçimi konusunda bir yetişkinin desteğine ihtiyaç duyarlar. Yetişkinine düşen en önemli görev ise, çocuğu sevebileceği nitelikteki kitaplarla tanıştırmaktır. Bu noktada bir yetişkinin çocuğu dinlemesi, çocuğun kendisini anlatmasına fırsat tanınması ve çocuğun neleri sevip sevmediğini bilmesi çocuk için kitap seçerken yetişkinine yardımcı olacaktır (Patterson, 2011; Şirin, 2000). Çocuğun yakın çevresindeki yetişkinler düşünüldüğünde, bu konuda anne ve babadan sonra en büyük görev çocuğun yaşamında önemli bir yere sahip olan öğretmene düşmektedir (Dağlıoğlu, 2011). Çocuğun okul öncesi eğitimle birlikte okul yaşamına adım attığı ilk yıllarında hem çocuğun gelişimi hem de okul öncesi eğitimin niteliği için okul öncesi öğretmenin önemli bir role sahip olduğu tartışılmaz bir gerçektir (Hudson, 2017; MEB, 2013). Öğretmen, çocukların gelişimlerini (Davies, 1997), bağımsız ve yaratıcı düşünmelerini desteklemek, çocukların sorular sormalarına, deneyerek ve keşfederek kendi sorularının cevaplarını aramalarına ve bireyselliklerinin farkında olmalarına yardımcı olmak için çocukların kültürel ve sosyal farklılıklarını, ilgilerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, çevrede gerekli düzenlemeleri yapabilmelidir (Nielsen, 2006).

Öğretmenin önemli görevlerinden biri de çocuğu kitapla tanıştırmak, çocuğun kitap okuma alışkanlığı kazanmasını ve bu alışkanlığın devam etmesini, gelişmesini ve güçlenmesini sağlamaktır. Bu durumda öğretmenlerin de öncelikli olarak çocukların gelişimlerinin farklı evrelerinde ilgi duydukları konular hakkında bilgi sahibi olmaları ve çocukların ilgilerini karşılamak için ne gibi kitapların var olduğunu araştırmalıdır (Şirin, 2000; Yağcı, 2007). Çocuklar ve kitap arasında olumlu bir bağ kurabilmek amacıyla, çocukların ilgileri, istekleri, aileleri ve içinde yaşadıkları çevreye uygun kitaplar seçebilmelidir. Öğretmenin arkadaşlık, büyümek, hayvanlar, mevsimler gibi çoğu çocuk için ilgi çekici ve evrensel olan konu ve temalara sahip kitapları seçmesi çocukların kitaptaki konu veya tema ile ilgili anlayışlarını desteklemede önemli bir etkidir (Barclay, 2014; Budd, 2016). Öğretmen çocuklar için öykü kitabı seçerken, kitabın kaliteli ve dayanıklı olmasına, göze hitap edip estetik gözükmesine, resimlerinde canlı renklerin kullanılmasına, metin- resim arasındaki uyuma ve kitapların karakter çeşitliliği içermesine dikkat etmelidir (Ştefănescu ve Stoican, 2015).

Öğretmenin kitap seçiminde dikkat etmesi gereken bir diğer nokta ise çocukları farklı tür ve çeşitte olan kitaplarla tanıştırmaktır (Johnston, 2016). Mizahi, bilgi aktaran,

çocukların yaşamlarında karşılaştıkları ve bastırmak zorunda kaldıkları sorunlarla başa çıkabilme konusunda çocuklara yardımcı olan farklı türdeki kitapları çocuklar için seçebilmelidir (Shedd ve Duke, 2008). Öğretmenin çocuklara farklı öyküler, metin türleri veya konuları kapsayan, kurgusal ve kurgusal olmayan kitapları içeren geniş bir kitap yelpazesi sunması çocukların farklı kitap türlerine olan farkındalığını ve bilişsel gelişimlerini en iyi şekilde destekleyecek, çocukların daha etkili okuyucular olmalarını sağlayacaktır (Nhan-O' Reilly, 2014; Moschovaki ve Meadows 2005). Öğretmen çocukların okuryazarlık becerileri, harf ses bilgisi, fonolojik farkındalıkları ve ifade edici dil becerilerini geliştirecek, çocuklara yeni sözcükler kazandırabilecek alfabe, kavram, ritim ve öykü kitapları gibi farklı tür kitapları da seçip kullanabilmelidir (Flynn, 2011; Shedd ve Duke, 2008). Bununla beraber, kitap yetersizlikten etkilenmiş özel gereksinimli çocukların kimliklerini desteklemek ve diğer çocukların bu konudaki kabul ve anlayışlarını geliştirmek için de güçlü bir araç olabilir. Bu yüzden öğretmen, çocuklar için özel gereksinimli bireyleri, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun bir şekilde temsil eden karakterleri içeren kitapları da seçebilmelidir (Price vd., 2016). Öğretmen çocuklar için kitap seçerken “Çocuk kitaptan zevk alacak mı?”, “Çocuk kitabı ilgi çekici bulacak mı?”, “Kitap çocuklar için olumlu bir deneyim sağlıyor mu?”, “Kitabın öyküsü çocuğun anlayabileceği seviyede mi?”, “Kitabın dil seviyesi çocuğa uygun mu?”, “Kitabın resimleri açık ve anlaşılır mı?”, “Kitabın resimleri tüm sınıfın görmesi için uygun büyüklükte mi?”, “Kitap ne tür değerler içeriyor?”, “Kitabın içerdiği değerler çocuklar tarafından kabul edilebilir nitelikte mi?” gibi soruların cevaplarını aramalıdır (Mohamed, 2007).

Öğretmenin çocuklar için kitap seçimi konusunda bilgili olması, dikkatli davranması ve çocuklara uygun seçimler yapabilmesinin yanında kitapları kullanım şekli, kitap okumada çocuk ve öğretmenin etkileşimi de çok önemlidir. Bu durum çocukların öğrenme deneyimlerini etkilemektedir (Lennox, 2013). Öğretmen çocuklarla birlikte kitap okumadan önce uygun kitabı seçmek, çocukların kitaptan en iyi faydayı sağlayabilmesi için zaman, ortam ve grubu hazırlamak, kullanacağı yöntem ve teknikleri belirlemek, okuma sonrasında çeşitli, tamamlayıcı etkinlikler planlamak ve uygulamak durumundadır (Adams, 1998; Veziroğlu ve Gönen, 2012). Çocuğun kitap ile gerçek yaşamı arasında ilişki kurabilmesi için öğretmen okuma esnasında ve okuma sonrasında çocukla etkileşim halinde olabilmeli, çocuğa çeşitli sorular sorarak onun kitap hakkında düşünebilmesini sağlamalıdır (Şirin 2000). Fakat burada yine çocuklara okunacak kitabın seçilmesi en önemli aşama olarak gözükmektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi öğretmenin kitap seçiminde ulaşmak istediği

hedefler, çocukların ilgi ve ihtiyaçları, değerleri, kitabın kalitesi, konusu, teması, kurgusu, karakterleri, dil ve anlatımı, okuryazarlığı teşvik etme potansiyeli, çocuklara tartışma fırsatı sunacak olması ve evrensel değerleri içermesi gibi bir takım faktörlere dikkat etmek durumundadır (Adams, 1998).

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklar için nitelikli öykü kitapları seçebilmeleriyle birlikte, bu konuda kendilerini geliştirebilmeleri de önemlidir. Öğretmenlerin nitelikli öykü kitaplarının özellikleri ve nitelikli öykü kitabı seçebilme konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerini artıracak etkinliklere katılmaları, kendilerini sürekli geliştirmeleri ve yenileyebilmeleri gerekmektedir (Lennox, 2013). Ayrıca öğretmenler çocuk yayınevlerinin çıkardıkları broşürleri, kitap tanıtma albümlerini, listelerini, gazetelerde verilen kitap tanıtım reklamlarını, çocuk kitaplarıyla ilgili eleştiri ve inceleme yazılarını ve bu konuda yapılan çalışmaları takip ederek de çocuklar için daha doğru kitap seçiminde bulunabilirler (Şirin, 2000). Öğretmenler çocuk öykü kitapları konusundaki yenilikleri takip ettikçe kendi çocuk kitabı koleksiyonlarını oluşturabileceklerdir. Öğretmenlerin kendi kütüphanelerini oluşturmak için çok fazla sayıda kitaba ihtiyaçları yoktur. Sadece özenle seçilmiş, tüm kitap türlerini içinde barındıran bir kütüphane yeterli olacaktır (Nhan-O' Reilly, 2014). Öğretmenlerin çocuklar için nitelikli öykü kitapları seçebilmeleri ve kendi kütüphanelerini oluşturabilmeleri için okul öncesi öğretmeni yetiştiren kurumlara da büyük bir görev düşmektedir. Bu kurumlar öğretmen adaylarına nitelikli kitaplar okuma ve seçebilme, kitapları benimseme ve çocukların kitaplarla tanışmasında onlara olumlu, güvenli ve destekleyici bir öğrenme ortamı sağlayabilme konusunda fırsatlar sunmalıdır (Hassett, 2009).

1.2.3. Konu İle İlgili Yapılmış Araştırmalar

Gönen (1993) anaokulu öğretmenlerinin beş altı yaş çocukları için sınıflarında kullandıkları masal ve hikaye kitaplarının özelliklerinin incelenmesi amacıyla, 17 anaokulu öğretmeni ile yaptığı araştırmada 321 kitap incelemiştir. Araştırma sonucunda, masal ve hikaye kitaplarının içerik, resimleme ve fiziksel özellikler açısından uygun düzeyde olmadığı anaokulu öğretmenlerinin de “Çocuk Edebiyatı” konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

House ve Rule (2005) okul öncesi dönemde olan 24 çocuk ile çocukların resimli kitapları nasıl değerlendirdikleri ve çocukların kitapları değerlendirmelerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, içerisinde “Ayı” kahramanı olan resimli kitaplar kullanılmıştır. Çocuklar kendilerine sunulan kitaplardan en beğendiklerini seçmişler ve neden beğendiklerini belirtmişlerdir. Çalışmanın sonucunda çocukların resimli kitap seçimlerini etkileyen etmenlerin kitapta kullanılan renkler, kitabın çizimlerinin fotoğraf, animasyon- gerçekçi vb. çizimlerden oluşması ve anlatım tarzı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gündüz (2007) okul öncesi öğretmenlerinin ve anne- babaların çocuk kitaplarını nasıl değerlendirdikleri ve nelere dikkat ettiklerini incelemeyi amaçladığı çalışmasının sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre kitap resimlerinin gerçeğe uygun olması, kitabın bilgi vermesi ve karakterlerin çocukların dünyasına yakın olması, kitapların çocuğu yaşama hazırlaması konularında farklı görüşlere sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca ebeveynlerin çocuk kitaplarını değerlendirmeleri konusunda çalışma durumları ve cinsiyetlerinin bu duruma etki eden faktörler arasında olduğu görülmüştür. Annelerin kitabın kapağı, kitapta resimlerin daha fazla yer alması, şiddet ve korku öğelerinin bulunmaması gibi konularda babalara göre daha fazla duyarlı oldukları ortaya çıkmıştır.

Saçkesen (2008) okul öncesi öğretmenlerinin ve anne- babaların 3-6 yaş çocuk kitabı seçiminde dikkat ettikleri ölçütlerin belirlenmesini amaçladığı araştırmasında 97 okul öncesi öğretmeni ve 871 ebeveyn ile çalışmıştır. Çalışmanın sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin mezun oldukları okul türü, çocuk edebiyatı dersi alıp almama durumları, okullarına ne kadar sıklıkla kitap aldıklarının; ebeveynlerin ise öğrenim durumları ve meslekleri, gelir düzeyleri, çocuklarına kaç yaşındayken çocuk kitabı almaya başladıklarının çocuk kitabı seçiminde etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Erbay ve Öztürk Samur (2010) anne ve babaların çocuk kitapları hakkındaki genel görüşleri ve ebeveynlerin görüşleri ile çocukların alıcı dil gelişim seviyeleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla 112 okul öncesi çocuk ve bu çocukların anne-babaları ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda, anne ve babaların çocuk kitaplarına ilişkin sayfa düzeni, resim kalitesi, kullanılan kağıdın kalitesi gibi konularda yeterli düzeyde bilgiye sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Kutlu (2011) okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan çocuk edebiyatı yapıtlarındaki resimlerin çocuğa göreliğini okul öncesi öğretmenlerin görüşlerine göre incelemeyi amaçladığı araştırmasında, 21 okul öncesi öğretmeni ile çalışmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, okul öncesi öğretmenlerinin kitapların çocuğa göre uygunluğunu kitabın boyutu, resimlerin canlı ve dikkat çekici olması, kitabın harflerinin büyüklüğü, anlatılan öykü ile resimlerin birbirini tamamlaması, resimlerin yazılardan daha fazla yer kaplaması gibi çeşitli açılardan değerlendirdikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin, çocuk kitaplarının, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun, MEB tarafından onaylanmış olması, yayınevının kaliteli olması ve fiyatının herkesin ulaşabileceği şekilde uygun olması gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk Samur (2012)' un okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken özelliklerle ilgili bilgi düzeyleri ve kitap seçme konusundaki yeterliliklerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının nitelikli bir çocuk edebiyatı ürününde en fazla argo sözcüklerin kullanılmamasına ve şiddet öğeleri içermemesine dikkat ettikleri görülmüştür. Aynı zamanda öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı yapıtında dış yapı özelliklerine içyapı özelliklerinden daha fazla önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kalaycıoğlu (2012)' nun Türk ve yabancı çocukların ebeveyn ve öğretmenlerinin resimli çocuk kitabı seçme ölçütlerini ortaya çıkarmak amacıyla 164 ebeveyn ve 62 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirdiği araştırma sonucunda, yabancı çocukların ebeveyn ve öğretmenlerinin, Türk çocukların ebeveyn ve öğretmenlerine göre resimli çocuk kitaplarını ve işlevlerini daha iyi bildikleri, kitapların içeriğine, cilt yapısına, resimlemesine, üslup ve dil özelliklerine dikkat ettikleri belirlenmiştir.

Martinez ve Harmon (2015) resimli kitaplarla ilgili verilen bir kursun öğretmenlerin resimli kitaplar hakkındaki düşünceleri ve öğretmenlerin bu düşüncelerinin sınıflarında resimli kitapları kullanımlarıyla ilgili kendi raporlarını nasıl etkilediğini incelemeyi amaçladıkları çalışmada, 23 lisans mezunu öğretmen ile çalışmışlardır. Katılımcı öğretmenler 12 hafta boyunca bu kursa devam etmişlerdir. Araştırmada, öğretmenlerin resimli kitaplarla ilgili aldıkları kursun öğretmenlerin resimli kitaplara yönelik edebi tutumları ve duruşlarını etkilediği, resimli kitap seçme ve sınıfta resimli kitaplarla birlikte kullandıkları yöntemlerde değişiklikler olduğu ve öğretmenlerin gerçekleştirdikleri etkinliklerde çocukların kitaplarla daha fazla etkileşim kurdukları sonucuna ulaşılmıştır.

Mercan (2015) okul öncesi dönem çocuk kitaplarında resimleme özelliklerini öğretmen görüşleri doğrultusunda incelemeyi amaçladığı araştırmasını 96 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitaplarındaki resimleme ile ilgili görüşlerinin çalıştığı kurum, yaş, eğitim durumu gibi değişkenlere göre farklılaştığı, fakat kıdem değişkenine göre herhangi bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Thoren (2016) okul öncesi öğretmenlerinin etkinliklerine edebiyat ürünleri seçerken ve bu etkinliklerin devamında gelen tamamlayıcı etkinlikleri uygularken karşılaştıkları engelleri değerlendirmek amacıyla dokuz okul öncesi öğretmeni ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin edebiyat ürünü seçerken, resimli kitapların içeriği, resimli kitapların uzunluğu, resimli kitaptaki kelimeler ve sınıf büyüklüğü; tamamlayıcı etkinlikleri uygularken ise zaman kısıtlamaları, okul öncesi çocukların mevcut gelişim becerileri ve sınıf büyüklüğü gibi faktörlerden etkilendikleri görülmüştür.

Tuncer (2016) Milli Eğitim Bakanlığı' na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan resimli öykü kitaplarını öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelemeyi amaçladığı araştırmasında 126 okul öncesi öğretmeni ile çalışmıştır. Araştırmanın sonucuna göre okul öncesi öğretmenleri eğitim kurumlarında kullandıkları resimli öykü kitaplarını içerik, yazım, dilbilgisi, biçim, kapak, cilt ve resimlendirme özellikleri bakımından yeterli bulmaktadırlar.

Turan vd. (2017) okul öncesi öğretmen adaylarının resimli öykü kitaplarında bulunması gereken fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri hakkındaki yeterlik seviyeleri ve öğretmen adaylarının kendi yeterlik düzeylerine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla 127 üniversite öğrencisiyle bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmanın sonucuna göre, öğretmen adaylarının nitelikli resimli öykü kitaplarında bulunması gereken fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri hakkında bilgi sahibi olduklarına, kitapların çocukların yaş ve gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olmasına, etkili bir dil ve anlatıma sahip olmasına, kitapta kullanılan sözcüklerin çocuğun dil ve bilişsel gelişimine uygun olmasına dikkat ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları resimli öykü kitaplarında bulunması gereken fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından kendi algılarını iyi ve çok iyi düzeyde bulmaktadırlar.

Konu ile ilgili yapılan araştırmalara genel olarak bakıldığında, araştırmaların öğretmenler, ebeveynler, çocuklar ve öğretmen adayları ile gerçekleştirildiği görölmektedir. Öğretmenlerle yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitapları ile ilgili görüşlerinin çalıştığı kurum, yaş, eğitim durumu, mezun oldukları okul türü, çocuk edebiyatı dersi alıp almadıkları gibi değişkenlerden etkilendiğini göstermektedir. Öğretmenler öykü kitaplarında çocuğa göreliğe, MEB tarafından onaylanmış olmasına, yayınevinin kaliteli olması ve fiyatının herkesin ulaşabileceği şekilde uygun olmasına dikkat etmektedirler. Ayrıca öğretmenler, bir öykü kitabında fiziksel özellikler olarak kitabın resimlerinin gerçeğe uygun, canlı ve dikkat çekici olmasına, kitabın harflerinin büyük olmasına, anlatılan öykü ile resimlerin birbirini tamamlamasına, resimlerin yazılardan daha fazla yer kaplamasına; içerik özellikleri olarak kitabın bilgi vermesine, kahramanların çocukların dünyasına yakın olmasına ve kitabın çocuğu yaşama hazırlamasına dikkat etmektedirler. Ebeveynlerle yapılan araştırmalar, ebeveynlerin çocuk kitabı seçiminde çalışma durumları, cinsiyetleri, öğrenim durumları, meslekleri, gelir düzeyleri ve çocuklarına kaç yaşındayken çocuk kitabı almaya başladıkları gibi faktörlerin etkili olduğunu göstermiştir. Ebeveynler arasında kitap seçme konusunda annenin babadan daha duyarlı olduğu, çocuklar için kitap seçerken kitabın kapağı, kitapta resimlerin daha fazla yer alması, şiddet ve korku öğelerinin bulunmaması, kitabın sayfa düzeni, resim kalitesi, kullanılan kağıdın kalitesi gibi özelliklere dikkat ettikleri görölmektedir. Çocuklarla gerçekleştirilen çalışma, kitapta kullanılan renkler, kitabın çizimlerinin fotoğraf, animasyon-gerçekçi vb. çizimlerden oluşması ve anlatım tarzı gibi faktörlerin çocukların kitap seçiminde etkili olduğunu göstermiştir. Öğretmen adayları ile gerçekleştirilen çalışma ise, öğretmen adaylarının kitap seçerken çocukların yaş ve gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları, etkili bir dil ve anlatıma sahip olması, kitapta kullanılan sözcüklerin çocuğun dil ve bilişsel gelişimine uygun olmasına dikkat ettiklerini göstermektedir.

2. BÖLÜM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Yöntem

2.1.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçebilme yeterliklerinin belirlendiği bu araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma modellerinden, zenginleştirilmiş karma desen ile gerçekleştirilmiştir. Zenginleştirilmiş karma desen, nicel ve nitel verilerin eş zamanlı olarak toplanıp, toplanan verilerin birbirini destekleyip desteklemediğinin kontrol edildiği bir araştırma modelidir (Büyüköztürk vd., 2014). Creswel (2013) bu deseni Yakınsak Paralel Karma Desen olarak ifade etmektedir. Yakınsak Paralel Karma Desende, araştırmacı nicel ve nitel verileri toplar, verileri ayrı ayrı analiz eder ve bulguların birbirini onaylayıp onaylamadığını ortaya koymak amacıyla karşılaştırır. Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerin, resimli çocuk kitaplarının özelliklerine ve seçimine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla veri çeşitlemesine gidilerek, katılımcı öğretmenlerle anket ve görüşme gerçekleştirilmiş, okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri öykü kitaplarını incelemek amacıyla ise doküman incelemesi yapılmıştır.

2.1.2. Çalışma Grubu

Okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçebilme yeterliliklerinin belirlenmesi amacıyla zenginleştirilmiş karma desen ile gerçekleştirilen bu araştırmada nicel ve nitel verilerin toplanması için ayrı ayrı örnekleme yapılmıştır. (Creswell, 2017).

Araştırmanın nicel bölümünde katılımcılar, kolay ulaşılabilir olması sebebiyle seçkisiz olmayan amaçsal örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın nicel bölümünde 2016-2017 ve 2017- 2018 bahar dönemi içerisinde İzmir ve Aydın illerinin merkez ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı' na bağlı ilkokul ve ortaokulların anasınıfları, bağımsız anaokulları ve kız meslek liseleri uygulama anaokulları olmak üzere toplam 50 okulda görev yapmakta olan 301 gönüllü okul öncesi öğretmeni ile çalışılmıştır.

Araştırmanın nicel bölümü için, anket uygulanan okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumları, hizmet süresi (kıdem) ve çocuk edebiyatı dersi alma durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 2.1.2.1.' de görülmektedir.

Tablo 2.1.2.1. Anket uygulanan öğretmenlerin eğitim, hizmet süresi ve çocuk edebiyatı dersi alma durumlarına göre dağılımları

Demografik Özellikler		(n)	(%)
Eğitim Durumu	Yüksek Lisans	9	3,3
	Lisans	247	90,8
	Ön Lisans	16	5,9
Toplam		272	100,0
Hizmet Süresi (Kıdem)	1-5 yıl	38	14,0
	6-10 yıl	113	41,5
	11-15 yıl	53	19,5
	16- 20 yıl	32	11,8
	21 yıl ve üzeri	36	13,2
Toplam		272	100,0
Çocuk Edebiyatı Dersi Alma Durumu	Evet	207	76,1
	Hayır	65	23,9
Toplam		272	100,0

Bu tabloya göre anket uygulanan öğretmenlerin %90,8' i lisans mezunudur. Öğretmenlerin %5,9' u ön lisans mezunuyken, %3,3' ü yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerin %41,5' i 6-10 yıl arasında deneyime sahiptir. Öğretmenlerin %19,5' i 11-15 yıl, %14' ü 1-5 yıl, %13,2' si 21 yıl ve üzeri kıdeme sahipken %11,8' i 16-20 yıl arasında kıdeme sahiptir. Ayrıca öğretmenlerin %76,1' inin hayatının belli bir döneminde çocuk edebiyatı dersi aldığı, % 23,9' unun ise çocuk edebiyatı dersi almadığı görülmektedir.

Araştırmanın nitel bölümünde katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde, çalışılan grubun farklılıklarını ve çeşitlilikleri ortaya çıkarabilmek amacıyla farklı niteliklere sahip bireyler örnekleme alınmaktadır (Creswell, 2017). Araştırmanın nitel bölümünde, çeşitliliği ortaya koyabilmek amacıyla sosyoekonomik düzey ölçüt olarak belirlenmiş, 2017- 2018 bahar yarıyılı içerisinde İzmir ilinin farklı sosyoekonomik bölgelerinde bulunan merkez ilçelerindeki toplam 24 bağımsız anaokulunda görev yapmakta

olan 31 gönüllü okul öncesi öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin (n=31) %93,55' i kadın, % 6,45' i ise erkektir. Öğretmenlerin eğitim durumlarına bakıldığında ise öğretmenlerin tümü lisans mezunudur.

Araştırmanın son bölümünde, görüşme yapılan okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitapları incelenmiştir. Görüşme yapılan (n=31) her öğretmenden, kendi seçimleriyle aldıkları, sınıflarında veya evlerinde kullandıkları ve nitelikli buldukları 5 adet resimli öykü kitabı araştırmacı tarafından incelenmek üzere istenmiştir. 31 öğretmen tarafından araştırmacıya ulaştırılan toplam 155 öykü kitabı içerisinde birbiriyle aynı olan 12 adet öykü kitabı elenmiş ve 143 resimli öykü kitabı araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada incelenen resimli öykü kitapları listesi ekte verilmiştir (Ek 5). Öğretmenler tarafından araştırmacıya ulaştırılan toplam 143 resimli öykü kitabı, kitap inceleme formu ile incelenmiştir. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarının %50,3' ü yabancı yazarlar tarafından yazılmış ve yabancı çizerler tarafından çizilmiştir. Kitapların %49,7' si ise Türk yazarlar tarafından yazılıp, Türk çizerler tarafından resimlendirilmiştir.

2.1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama aracı olarak “Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerine İlişkin Görüşler Anketi”, “Resimli Çocuk Kitaplarının Seçimine İlişkin Görüşme Formu” ve “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitaplarını İnceleme Formu” kullanılmıştır.

Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerine İlişkin Görüşler Anketi: Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitaplarının özellikleri ile ilgili görüşlerini bildirdikleri 42 maddelik bir ankettir. Bu anket Öztürk Samur (2012) tarafından 43 madde olarak hazırlanmış, çocuk gelişimi ve eğitimi alanından dört, Türkçe öğretimi alanından bir uzmanın görüşü doğrultusunda yapılan düzenlemeyle 42 maddelik son halini almıştır. Ankette okul öncesi öğretmenlerinin her bir maddeyi kendileri için önem derecesine göre 1 (hiç önemli değil) ve 5 (çok önemli) arasında puanlandırmaları istenmektedir. Anketin birinci bölümünde araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgileri içeren sorular, ikinci bölümünde ise resimli çocuk kitaplarının özelliklerine ilişkin 42 madde yer almaktadır. Bu ifadelerden ilk 10 maddede çocuk kitaplarının fiziksel özellikleri, 32 maddede ise çocuk kitaplarının içerik özellikleri ele alınmıştır.

Resimli Çocuk Kitaplarının Seçimine İlişkin Görüşme Formu: Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitaplarının özellikleri ile ilgili görüşlerini bildirdikleri yarı-yapılandırılmış görüşme formudur. Formda öğretmenlerin çocuk kitabında bulunması gereken özellikler, çocuk kitabı seçerken dikkat ettikleri noktalar, nitelikli olarak değerlendirdikleri öykü kitapları, ne sıklıkla öykü kitabı aldıkları, yaşadıkları olumlu-olumsuz deneyimler konusundaki görüşlerini belirlemeye yönelik toplam 16 adet soru bulunmaktadır. Bu form ilk aşamada araştırmacı tarafından 32 madde olarak hazırlanmıştır. Üç alan uzmanının değerlendirmelerinden sonra, 18 maddelik görüşme formu olarak tekrar düzenlenmiştir. Görüşme formu hazırlandıktan sonra iki okul öncesi öğretmeni ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu pilot uygulama sonrasında “Sizce çocuk kitabının fiziksel özellikleri nasıl olmalıdır?” ve “Çocuklar için kitap seçerken kitabın fiziksel özellikleri olarak nelere dikkat edersiniz?” soruları öğretmenler tarafından kapsamı birbiriyle çok yakın bulunduğu ve aynı cevaplar verildiği için “Sizce çocuk kitabının fiziksel özellikleri nasıl olmalıdır? Siz nelere dikkat edersiniz?” şeklinde değiştirilmiştir. Aynı şekilde “Sizce çocuk kitabının içerik özellikleri nasıl olmalıdır?” ve “Çocuklar için kitap seçerken kitabın içerik özellikleri olarak nelere dikkat edersiniz?” soruları da “Sizce çocuk kitabının içerik özellikleri nasıl olmalıdır? Siz nelere dikkat edersiniz?” şeklinde değiştirilmiştir. Böylece görüşme formu 16 maddeyle kullanıma hazır hale getirilmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitaplarını İnceleme Formu: Görüşme yapılan öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarının fiziksel ve içerik özelliklerinin incelenmesi amacıyla hazırlanmış bir formdur. Bu form, araştırmada kullanılan “Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerine İlişkin Görüşler Anketi” nde bulunan maddeler temel alınarak hazırlanmıştır. Ankette yer alan ve çocuk kitaplarında bulunması gereken özelliklere yönelik maddeler, araştırmacı tarafından kitap inceleme formu için uyarlanmıştır. Kitap inceleme formu araştırmacı tarafından ilk olarak 42 madde şeklinde hazırlanmış, üç alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarından gelen dönütler doğrultusunda uygun olmayan maddeler çıkarılıp, gerekli değişiklikler yapılarak 35 maddelik son haline getirilmiştir.

2.1.4. Verilerin Toplanması

İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ nden gerekli izinler alındıktan sonra Aydın ve İzmir illerinde belirlenen 50 okula gidilmiştir. Araştırmacı öncelikle okul idaresini araştırma ve verilerin toplanması ile ilgili bilgilendirmiştir. İdare aracılığıyla, çalışmaya katılmak isteyen

öğretmenlere anketler ulaştırılmıştır. Öğretmenlere ulaştırılan anketler en geç bir hafta içerisinde geri teslim alınmıştır. Görüşme yapılacak öğretmenlerle tanışılarak, araştırma süreci anlatılmış, öğretmenlerden uygun zamanları için randevular alınmış ve belirtilen gün ve saatte görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler onayları doğrultusunda ses kayıt cihazları ile kaydedilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonrasında, öğretmenlerin kendi seçtikleri ve araştırmacıya incelemesi için verdikleri öykü kitapları tek tek kitap inceleme formuna göre olarak incelenmiş ve kitapların fotoğrafları çekilmiştir. İncelenen kitaplar öğretmenlere geri teslim edilmiştir. Öğretmenlere uygulanan anketlerin veri girişi yapılmış (SPSS 18), anketteki maddelerin frekans ve yüzde dağılımları elde edilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerin ses kayıtları bilgisayar ortamına aktarılmış, araştırmacı tarafından transkripsiyonu gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler kavramsallaştırılarak mantıklı bir düzen içerisinde kodlar ve temalar saptanmıştır. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarının incelenmesinden elde edilen verilerin de aynı şekilde bilgisayar ortamına girişi yapılmış (SPSS 18), maddelerin frekans ve yüzde dağılımları elde edilmiştir. Elde edilen bulguların değerlendirildiği, veri türlerinin birbiriyle karşılaştırılarak verilerin birbirini destekleyip desteklemediğinin ortaya konulduğu, yorumlandığı ve tartışıldığı araştırma raporu hazırlanmıştır.

2.1.5. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan *Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerine İlişkin Görüşler Anketi* ve *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitaplarını İnceleme Formu* ile toplanan veriler, araştırmanın nicel verilerini oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel verileri, SPSS 18 paket programı kullanılarak frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan *Resimli Çocuk Kitaplarının Seçimine İlişkin Görüşme Formu* ile birlikte öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, elde edilen verilerin çeşitli kurallara göre sistematik olarak kategorilendirilmesi ve istatistiksel yöntemler kullanılarak bu kategorileri içeren temaların oluşturulmasıdır (Riffe vd., 2014). İçerik analizi ile ilk aşamada toplanan veriler kavramsallaştırılarak kodlanır. Kavramsallaştırılan ve kodlanan bu veriler mantıklı bir şekilde düzenlenir. Birbirine benzeyen kavramlar belirlenen temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve anlaşılır bir şekilde yorumlanır. İçerik analizinde odak nokta, verilerin içerisinde bulunan kavramları, gerçekleri tüm yönleriyle ortaya çıkarmaktır (Yıldırım ve

Şimşek, 2013). İçerik analizi belirli aşamalar halinde gerçekleştirilir. Aşamaları aşağıdaki gibidir.

1. Verilerin kodlanması ve kategori oluşturma aşaması: Bu aşamada ilk olarak toplanan veriler anlamlı olacak şekilde kodlanarak kategorilere ayrılır. Bu kategoriler araştırmacı tarafından isimlendirilir. Araştırmacı tarafından belirlenen bu kategoriler “verileri kapsayan ve birbirleriyle ilişkili olan kavramsal öğelerdir.” Kategoriler, farklı araştırmacıların çalışmayı incelediklerinde anlamlandırabilmeleri ve aynı sonuçları ortaya çıkarmalarını sağlayacak şekilde açık ve net olarak belirlenmelidir.
2. Temaların belirlenmesi aşaması: Araştırmacı tarafından oluşturulan kodlar ve kategoriler bir araya getirilerek incelenir. Kategoriler arasında ortak ve benzer noktalar ortaya çıkarılır. Aralarında anlamlı ilişkiler bulunan kategoriler belirlenerek, birbiriyle ilişkili olan kategorileri temsil eden ifadeler temaları oluşturur. Belirlenecek temaların, kategorileri kapsayacak daha genel bir kavram olması önemlidir.
3. Sayısallaştırma aşaması: Aynı tema içerisinde yer alan kategoriler sayılarak, kategorilere ilişkin sayıları her bir tema altında belirtilir. Genellikle frekans ve yüzde değerleri kullanılır.
4. Bulguların yorumlanması aşaması: Bu aşamada, araştırmacı tarafından ulaşılan veriler tanımlanır, yorumlanır ve sonuçlar çıkartılır. Nitel bir araştırmada öncelikle araştırma süresince karşılaşılan durumlar, verilerin yorumlanmasını etkilemektedir. Araştırmacı, araştırma sürecinin doğal bir parçası olduğu için, araştırmacı topladığı verileri anlamlı bir şekilde sunmak ve bulguları neden sonuç ilişkileriyle açıklamak zorundadır (Büyüköztürk, vd. 2014; Merriam, 2009/2013; Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu araştırmadaki içerik analizi süreci ise şu şekilde gerçekleştirilmiştir. İlk olarak ses kaydı şeklindeki veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen ses kayıtları araştırmacı tarafından yazıya geçirilmiştir. Ses kayıtları yazıya geçirildikten sonra, öğretmenlerin görüşmelerde söyledikleri veriler alan yazından yararlanılarak teker teker kodlanmış ve kategorilere ayrılmıştır. Veriler kategorilere ayrıldıktan sonra kategoriler arasındaki benzerlik ve farklılıklar belirlenerek, temalar oluşturulmuştur. Her bir soru için belirlenen temalar sayısallaştırılmış ve tablo halinde gösterilerek bulgular bölümünde sunulmuştur.

3. BÖLÜM

3.1. Bulgular

Bu bölüm üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda “*Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerine İlişkin Görüşler Anketi*” nden elde edilen nicel verilere, ikinci kısımda “*Resimli Çocuk Kitaplarının Seçimine İlişkin Görüşme Formu*” ndan elde edilen nitel verilere ve üçüncü kısımda ise “*Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitaplarını İnceleme Formu*” ndan elde edilen nicel verilere ilişkin bulguların analizi sunulmaktadır.

3.1.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerine İlişkin Görüşler Anketinden Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular

Bu kısımda araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçebilme konusundaki bilgi düzeylerinin “*Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerine İlişkin Görüşler Anketi*” ile incelenmesinden elde edilen bulguların analizi sunulmaktadır.

Tablo 3.1.1.1.’ de okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitaplarının fiziksel ve içerik özelliklerine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdeler dağılımları görülmektedir.

Tablo 3.1.1.1. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitaplarının fiziksel ve içerik özellikleri ile ilgili görüşleri

Çocuk kitaplarında;	1		2		3		4		5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	1. Boyut	-	-	4	1,5	21	7,7	57	21,0	190
2. Kullanılan kağıt türü	-	-	7	2,6	39	14,3	79	29,0	147	54,0
3. Satır aralıkları	2	,7	20	7,4	62	22,8	80	29,4	108	39,7
4. Sayfa kenarlarında boşlukların bulunması	8	2,9	26	9,6	73	26,8	78	28,7	87	32,0
5. Harflerin boyutu	3	1,1	21	7,7	40	14,7	72	26,5	136	50,0
6. Kapak resmi	1	,4	3	1,1	9	3,3	47	17,3	212	77,9
7. İç resimler	1	,4	3	1,1	11	4,0	14	5,1	243	89,3
8. Cilt özellikleri	2	,7	7	2,6	32	11,8	75	27,6	156	57,4
9. Kitabın adı	-	-	8	2,9	33	12,1	68	25,0	163	59,9
10. Kitap bilgilerinin (yazar, çizer, basımevi, basım yılı ve yeri) yazılması	9	3,3	20	7,4	68	25,0	75	27,6	100	36,8
11. Tema	1	,4	3	1,1	15	5,5	48	17,6	205	75,4
12. Evrensel değerlere yer verilmesi	-	-	3	1,1	18	6,6	54	19,9	197	72,4
13. Siyasal ve dini yönlendirmeler içermemesi	5	1,8	2	,7	19	7,0	22	8,1	224	82,4
14. Konuların çocukların ilgilerine, beğenilerine uygun olması	2	,7	3	1,1	8	2,9	21	7,7	238	87,5
15. Çocukları eğlendirmesi	1	,4	3	1,1	11	4,0	45	16,5	212	77,9
16. Çocukların güven duygusunu artırması	1	,4	2	,7	12	4,4	33	12,1	224	82,4
17. Çocukların ulusal değerlere ve demokratik yaşayış biçimine saygı duymasını sağlaması	1	,4	2	,7	12	4,4	35	12,9	222	81,6
18. Konuların, çocukların yaşantılarıyla ilgili olması ve gerçeğe uygun düşmesi	2	,7	3	1,1	31	11,4	50	18,4	186	68,4
19. Konuların, çocukların mizah duygusunu geliştirmesi	1	,4	4	1,5	29	10,7	59	21,7	179	65,8
20. Çocukları eğitmesi	-	-	4	1,5	18	6,6	42	15,4	208	76,5
21. Az sayıda kahramana yer verilmesi	1	,4	13	4,8	86	31,6	88	32,4	84	30,9
22. Kahramanların fiziksel ve ruhsal portrelerinin güçlü bir biçimde çizilmesi	2	,7	8	2,9	44	16,2	76	27,9	142	52,2
23. Masal ve masalımsı türlerin dışında kahramanların özelliklerinin gerçek ya da gerçeğe yakın olması; abartıdan kaçınılması	2	,7	9	3,3	28	10,3	74	27,2	159	58,5
24. Duygu, düşünce ve olayların tutarlı bir biçimde sıralanması	1	,4	2	,7	11	4,0	39	14,3	219	80,5
25. Konu ile tema arasında bir bütünlük sağlanması	-	-	2	,7	7	2,6	35	12,9	228	83,8
26. Dil ve anlatımın duru, akıcı, açık ve etkili olması	-	-	1	,4	9	3,3	18	6,6	244	89,7
27. Argo söyleyişlerden kaçınılması	-	-	2	,7	2	,7	21	7,7	247	90,8
28. Anlatımın, tek özne ve tek yüklemden oluşan kısa ve yalın cümlelerle yapılması	-	-	5	1,8	21	7,7	70	25,7	176	64,7
29. Dilbilgisi, yazım (imla) ve noktalama kuralları bakımından yanlışsız olması	-	-	7	2,6	19	7,0	58	21,3	188	69,1
30. Çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici olması.	-	-	1	,4	9	3,3	20	7,4	242	89,0
31. Çocuğun bilgi ve kültür evrenini genişletmesi	1	,4	2	,7	8	2,9	34	12,5	227	83,5
32. Çocuğa, içinde yaşadığı çevreyi, ülkeyi, dünyayı çocuğun gelişim düzeyine uygun biçimde tanıtmayı	3	1,1	2	,7	8	2,9	27	9,9	232	85,3
33. Şiddet öğeleri içermemesi	1	,4	2	,7	9	3,3	16	5,9	244	89,7
34. Çocuğun eleştiri yeteneğini geliştirmesi	2	,7	3	1,1	16	5,9	54	19,9	197	72,4
35. Çocuğun yaratıcı ve araştırmacı kişilik yapısı kazanmasına yardımcı olması	1	,4	4	1,5	5	1,8	24	8,8	238	87,5
36. Çocuğun dilsel becerilerinin (okuma, konuşma, yazma, dinleme) gelişmesine katkıda bulunması	1	,4	2	,7	7	2,6	27	9,9	235	86,4
37. Çocuğa, insanı "zayıf" ve "güçlü" yönleriyle tanıtmayı	2	,7	5	1,8	34	12,5	58	21,3	173	63,6
38. Evrensel ahlak kurallarına uygun olması	1	,4	1	,4	14	5,1	45	16,5	211	77,6
39. Çocuğa kavratılmak istenen "ana düşünce"yi bir ibret biçiminde vermeyip, bunu sezinletmesi	2	,7	7	2,6	14	5,1	51	18,8	198	72,8
40. Çocuğu kaderciliğe sürüklememesi	1	,4	4	1,5	12	4,4	35	12,9	220	80,9
41. Her türlü önyargıdan arındırılmış olması	-	-	3	1,1	12	4,4	32	11,8	225	82,7
42. Yaparak, yaşayarak öğretme-öğrenme anlayışını yansıtmayı	1	,4	2	,7	10	3,7	20	7,4	239	87,9

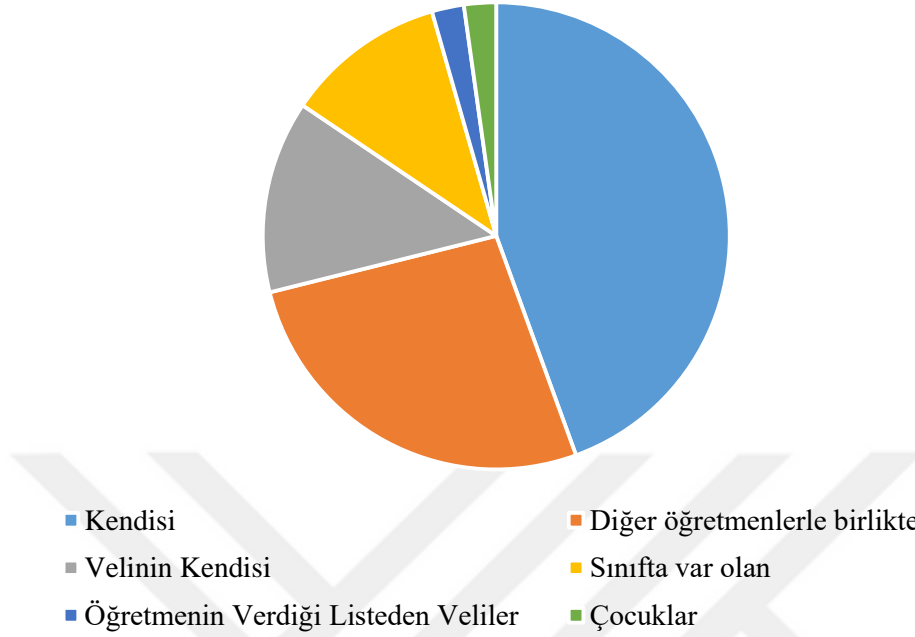
Bu tabloya göre araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabında en fazla önemli buldukları özelliğın “Argo söyleyişlerden kaçınılması” (%90,8) olduğu görölmektedir. Öğretmenlerin önemli bulduğu diğer özellikler sırasıyla “Dil ve anlatımının duru, akıcı, açık ve etkili olması” (%89,7), “Şiddet öğeleri içermemesi” (%89,7), “İç resimler” (%89,3), “Çocuğın duyuğu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici olması”(%89,0), “Yaparak, yaşayarak öğretme-öğrenme anlayışını yansıtmaması”(%87,9), “Konuların çocukların ilgilerine, beğenilerine uygun olması” (%87,5) “Çocuğın yaratıcı ve araştırmacı kişilik yapısı kazanmasına yardımcı olması” (%87,5), “Çocuğın dilsel becerilerinin (okuma, konuşma, yazma, dinleme) gelişmesine katkıda bulunması” (%86,4), “Çocuğa, içinde yaşadığı çevreyi, ülkeyi, dünyayı çocuğın gelişim düzeyine uygun biçimde tanıtmaması” (%85,3)’ dır. “Az sayıda kahramana yer verilmesi” (%30,9), “Sayfa kenarlarında boşlukların bulunması” (%32,0), “Kitap bilgilerinin (yazar, çizer, basımevi, basım yılı ve yeri) yazılması” (%36,8) ve “Satır aralıkları” (%39,7), “Kahramanların fiziksel ve ruhsal portrelerinin güçlü bir biçimde çizilmesi” (%52,2) ve “Masal ve masalımsı türlerin dışında kahramanların özelliklerinin gerçek ya da gerçeğe yakın olması; abartıdan kaçınılması” (%58,5) öğretmenler tarafından daha az önemli bulunan özelliklerdir.

3.1.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Resimli Çocuk Kitaplarının Seçimine İlişkin Görüşme Formundan Elde Edilen Verilere Ait Bulgular

Bu kısımda araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçebilme konusundaki bilgi düzeylerinin “*Resimli Çocuk Kitaplarının Seçimine İlişkin Görüşme Formu*” ile incelenmesinden elde edilen verilerin analizinin bulguları sunulmaktadır.

Grafik 3.1.2.1.’ de okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarına çocuk kitaplarını kimlerin seçtiğine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdelerle dağılımları görölmektedir.

Grafik 3.1.2.1. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarına çocuk kitaplarını kimlerin seçtiğine ilişkin görüşleri

Bu grafiğe göre katılımcı 31 öğretmenin sınıflarına çocuk kitaplarını kimlerin seçtiğine ilişkin toplam ifade sayısı 45’ dir. Katılımcı öğretmenlerden 20’ si sınıflarına kitapları kendilerinin seçtiğini belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 2 “*Ben seçiyorum öğretmen olarak. Herkes ikişer tane alsın getirsin dedim. Onlar en ucuzunu seçiyor.*” şeklindeki ifadesinde velilerden gelen kitapları nitelikli bulmadığı için sınıfına kitapları kendisinin seçtiğini dile getirmiştir. Öğretmen 20 de aynı şekilde “*Ben seçiyorum genelde hani şeylerin velilerin ya da çocukların öyle bir şeyi olmadığı için. Ben alıyorum işte hani çok bilinen. Ben seçiyorum mecburen.*” ifadesiyle velilerin kitap seçimiyle ilgili olumlu girişimleri olmaması sebebiyle kitapları kendisinin seçtiğini dile getirmiştir.

Katılımcı öğretmenlerden 12’ si sınıflarında kullandıkları çocuk kitaplarını diğer öğretmenlerle birlikte seçtiklerini belirtmişlerdir. Örneğin Öğretmen 12 “*Topluca arkadaşlarımızla öğretmenler olarak kitap seçim kurulu oluşturduk kendimizce. Herkes belirli kitapları önerdi. Bir havuz oluşturduk. O listeyi aramızda bölüşerek kitap torbası etkinliği. Yani öğretmenler, okulun, bu alanda yetkili kişiler sonuçta. Hepimiz öğretmenler olarak karar verdik. Biz karar veriyoruz.*” ifadesinde kitap seçmek için okul içinde tüm öğretmenlerin dahil olduğu bir kurul oluşturduklarını ve öğretmenlerin çeşitli kitaplar önerdiklerini, kendisinin de önerilen kitapları kullandığını dile getirmiştir. Öğretmen 17 okullarında diğer öğretmenlerle birlikte seçtikleri kitaplardan oluşan bir okul kütüphanesi

olduğunu ve kendisinin de bu kitaplar arasından ihtiyacına göre seçip kullandığını şu ifadesiyle belirtmiştir: *“Okulumuzun kütüphanesi var. Oradan konuya göre biz seçiyoruz. Kitaplarımızın listesi var. İsim listesi ve konu listesi. Oradan seçiyoruz. Okul kütüphanesini biz öğretmenler oluşturuyoruz. Onları yenileyen yine bizleriz.”*

Katılımcı öğretmenlerden altısı sınıflarında kullandıkları çocuk kitaplarının veliler tarafından seçilen kitaplar olduğunu belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 13 sınıfındaki kitapları velilerin aldığını fakat velilerin getirdiği kitaplardan memnun olmadığını dile getirmiştir: *“Onu daha çok veliler alıyorlar. Onu da çok beğenmiyorum, mesela velilerin aldığı kitapları. Daha çok veliler dediğim gibi getirdikleri için. Hani söylüyoruz belli yayınevlerini. Ama işte herkes tam çocuklarına diyeyim hani kitaplarla ilgili doğru düzgün seçim yapamadığı için uygun kitaplar gelmiyor okula.”* Öğretmen 19 zaman zaman velilerin seçtikleri kitapları da sınıf kitaplığında bulundurduğunu belirtmiştir: *“Ama sınıftaki kitaplar şöyle ki, zaman zaman velilerden isteriz ve velilerden istediğimiz kitapları koyarız kitaplığa.”*

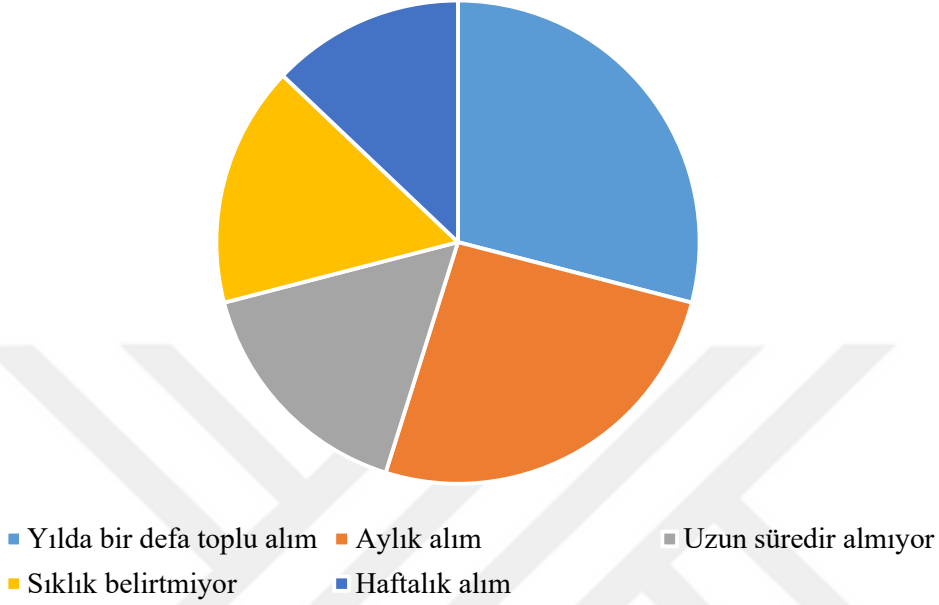
Katılımcı beş öğretmen sınıflarında kullandıkları çocuk kitaplarının daha önce sınıfta var olan kitaplar olduğunu belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 6 sınıfında önceden bulunan kitaplar olduğunu ve kendi kitaplarıyla birlikte önceden var olan kitapları da kullandığını *“Sınıfımıza daha önceden konulmuş kitaplar var. Onları sınıfta işlemek için kullanıyoruz. Diğerleri de zaten benim kendi kitaplarım. Onları da ona ekleyerek kullanıyorum.”* ifadesiyle belirtmiştir.

Katılımcı öğretmenlerden biri (Öğretmen 10) sınıfında velilere verilen listeden velilerin seçtiği kitapları kullandığını şu ifadesiyle belirtmiştir: *“Bu sene ben dedim ki bunları istiyorum. Veliler aldılar 25 tane kitabımız oldu. O kitaplar döndü. Herkese gitti geldi. Sene sonunda da okula bırakacaklar. Gelecek senekiler de kullanacak.”*

Katılımcı öğretmenlerden biri sınıfında kullanmak için çocuklar tarafından seçilen çocuk kitaplarını kullandığını söylemiştir. Öğretmen 14 *“Ve haftada bir gün de çocuklar kendileri istedikleri hikayeleri getiriyorlar. Çocukların da kendi hikayelerini getirmelerine izin veriyorum.”* ifadesinde çocukların kendi seçtikleri kitaplara da önem verdiğini belirtmiştir.

Grafik 3.1.2.2.' de okul öncesi öğretmenlerinin ne sıklıkla çocuk kitabı aldıklarına ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdelik dağılımları görülmektedir.

Grafik 3.1.2.2. Okul öncesi öğretmenlerinin ne sıklıkla çocuk kitabı aldıklarına ilişkin görüşleri

Öğretmenlerin ne sıklıkla çocuk kitabı aldıklarına dair yanıtları incelendiğinde dokuz öğretmenin yıl içerisinde, dönemlik ya da toplu alımlar yaptıklarını belirttiği görülmüştür. Örneğin Öğretmen 3 ifadesinde kitapları okulda sene başında aldıklarını ve okuldaki kitaplardan evine çocuğu için götürdüğünün belirtmiştir: *“Şimdi okula senenin başında aldırıyoruz ya, hani o yüzden sıklık olarak bir şey söyleyemeyeceğim. Aldırıyoruz dönüşümlü olarak her hafta çocuklarla değişiliyor. Kendim de okuldakileri çocuğumla kullandığım için genelde. Arşivimiz var zaten. Her hafta ona da bir kitap götürüyorum.”* Öğretmen 9 ifadesinde sene içerisinde okul olarak toplu şekilde iki kere kitap aldıklarını belirtmiştir. Toplu alım yapmalarının sebebini de maliyetlerinin yüksek olması olduğunu açıklamıştır: *“Burada çocuklara senede iki kere alıyoruz. Onu da toplu alımlar yapıyoruz. Dediğim gibi büyük kitaplar aldığımız için maliyeti yüksek olduğundan dolayı toplu alım yapıyoruz.”* Aynı şekilde Öğretmen 14 ise *“Genelde yıllık kitaplarımı alırım. Yılda bir kere ama. İzmir Kitap Fuarı’ndan alıyorum. Genelde. Ama aldığım zaman da en az 15-20 tane alıyorum. Geniş bir kitaplığım var, çocuk kitaplığım. Çocuğum için.”* şeklindeki ifadesinde yılda bir kere kitap alışverişi yaptığını fakat alırken çok fazla kitap satın aldığını vurgulamıştır.

Öğretmenlerin ne sıklıkla çocuk kitabı aldıklarına dair yanıtları incelendiğinde sekiz öğretmen aylık alımlar yaptıklarını belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 7 ifadesinde kendi çocuğuna da çok sık kitap aldığı için her ay düzenli olarak en az bir tane öykü kitabı aldığını, bu sayının ayda 3 veya 4 taneye kadar da çıkabildiğini belirtmiştir: *“Sık, oğlum olduğu için çok sıklıkla alıyorum. Ve hikaye okumayı seviyor. Öyküleri de seviyor. Ayda bir alırım. Ama aldığımda 4 tane falan 5 tane falan, hani tek olarak değil de. Toplu şekilde aldıklarım da çok oluyor. Bir de geçenlerde şeyi aldım ben Taş Oyunları diye bir şey aldım. Daha küçük yaş için ama yaratıcılığı mesela çok güzeldi. O da çok hoşuma gitti.”* Öğretmen 22 *“Ayda 1 farklı kitap almaya çalışırım. Genelde set aldım bu zamana kadar. Şimdi tek alıyorum. Çok hoşuma giderse 2 tane de alırım.”* şeklindeki ifadesinden ayda bir çocuk kitabı aldığını, bunun bazı zamanlarda ikiye de çıkabildiğini dile getirmiştir. Öğretmen 30 *“Mesela kendi kızımın, 8 yaşında kızım var. Onun çok zengin bir kitaplığı var. Ayda 2-3 defa internet alışverişi yapıyorum.”* şeklinde bir açıklama yaparak ayda iki veya üç tane çocuk kitabını internet üzerinden satın aldığını ifade etmiştir.

Katılımcı beş öğretmen ise uzun süredir çocuk kitabı almadığını dile getirmiştir. Örneğin Öğretmen 19 ifadesinde evinde çok geniş bir kütüphanesi olduğu için artık çok fazla kitap almadığını belirtmiştir: *“Şöyle ki çok büyük bir kütüphanem var. Öyle bir durumum var. Çünkü belki 200-300 e yakın evde hikaye kitabım var. Çok fazla. Üniversiteden gelen bir şey var. Bir de büyük oğlum çok fazla kitap okuduğu için çok fazla kitap aldım. Hepsi birleşince.”* Öğretmen 15 de *“Şu ara hiç almıyorum. Yani şu 1-2 yıldır hiç almıyorum neredeyse.”* diyerek yine uzun süredir kitap almadıklarını belirtmişlerdir.

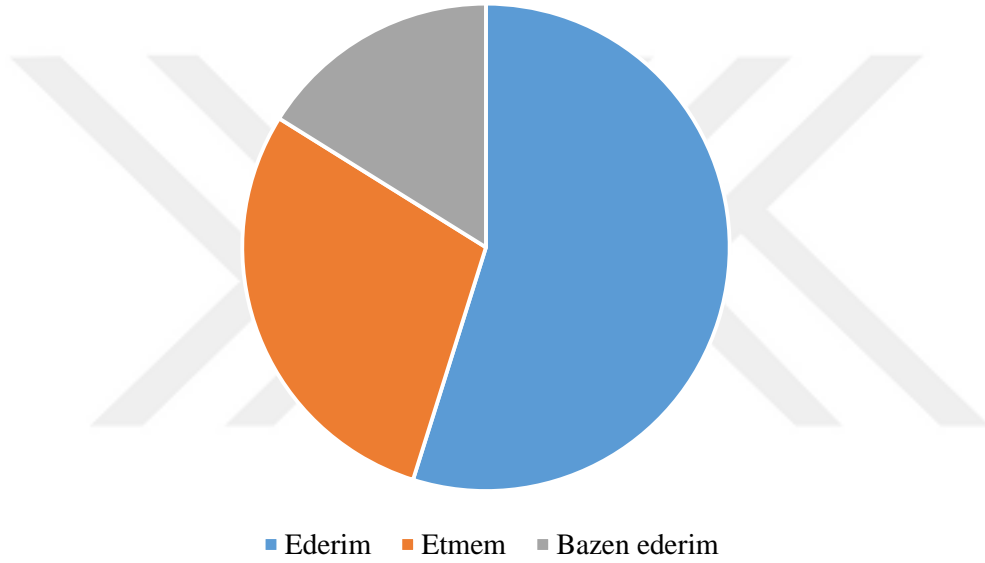
Katılımcı beş öğretmen kitap alırken bir sıklığının olmadığını yalnız her fırsatta kitap aldığını belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 21 *“Her zaman alırız. Ne zaman alışverişe gitsek zaten çocuklarımızın ilk uğradığı reyon, kitap kısmı.”* ifadesinde her zaman kitap aldığını vurgulamıştır. Öğretmen 24 ise ifadesinde her fırsatta çok sıklıkla çocuk kitabı aldığını dile getirmiştir: *“Her fırsatta. Yani çok sık. Bir de bir kere bir tane iki tane almamız. Aile bireylerinden hepsine kitap alınır. Poşetlerle döneriz. Çok sık.”*

Katılımcı dört öğretmenin her hafta çocuk kitabı aldığı görülmüştür. Örneğin Öğretmen 25 ifadesinde çocuğu için eğer bir şey alacaksa bu şeyin kitap olduğunu ve haftada bir çocuk kitabı aldığını vurgulamıştır: *“Haftada bir almaya çalışıyorum ben. Bir şey alacaksam kitap almayı tercih ediyorum. Hani mutlaka, sana bugün bir şey alalım ne alalım, kitap alalım. Kitap alıyoruz biz. Çok fazla şeyim var artık, hazinem var diyelim.”*

Haftada bir.” Öğretmen 13 de haftada bir olmak üzere çok sık çocuk kitabı aldığını şu ifadeyle dile getirmiştir: *“Yani haftada bir. Çok sık alıyoruz biz. Çünkü hani değişik kitaplar güzel oluyor. Hayal gücünü geliştiriyor, kelime hazinesini kelime dağarcığını geliştiriyor çocuğun.”*

Grafik 3.1.2.3.’ de okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabının yazarına dikkat etmelerine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdelik dağılımları görülmektedir.

Grafik 3.1.2.3. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabının yazarına dikkat etmelerine ilişkin görüşleri

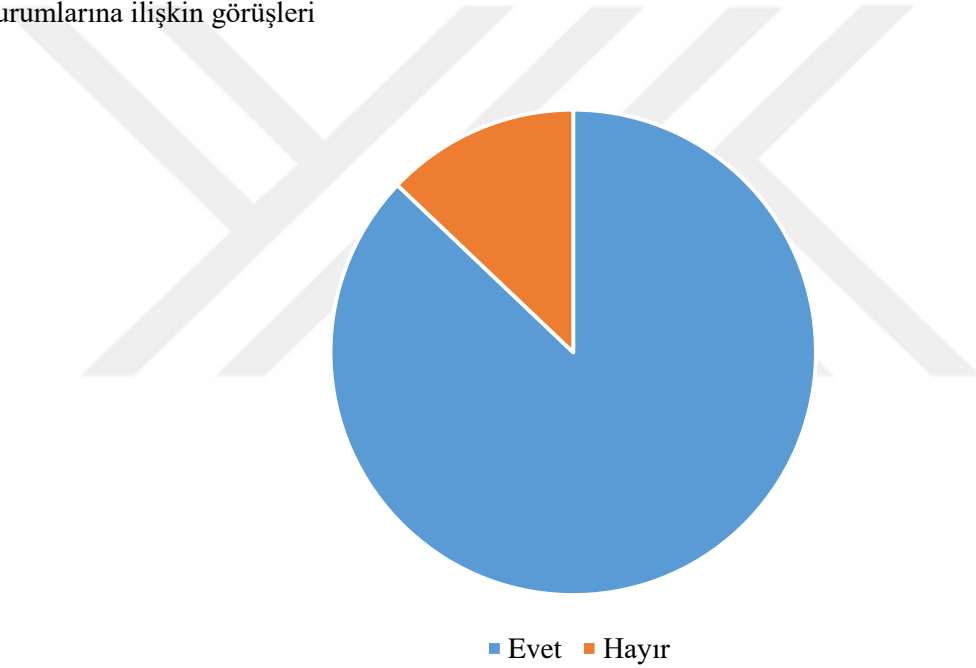

Bu grafiğe göre öğretmenlerin yarısı çocuk kitaplarının yazarına dikkat ettiklerini ve önem verdiklerini belirtmiştir. Katılımcı dokuz öğretmen kitabın yazarına dikkat etmedikleri yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcı beş öğretmen ise çocuk kitabının yazarına bazen dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Örneğin Öğretmen 1 *“Dikkat ediyorum ama çok fazla var artık, yayınevine daha çok dikkat ediyorum. Çok fazla yazar olduğu için genelde yayınevine daha çok dikkat ediyorum.”* şeklindeki ifadesinde yazar sayısının artmasından dolayı kitabın yazarından çok yayınevine dikkat ettiğini dile getirmiştir. Aynı şekilde Öğretmen 9 da ifadesinde belli yazarlara dikkat ettiğini ama yazarlardan daha çok yayınevini daha fazla önemseydiğini belirtmiştir: *“Yani kimi şeylerde evet. Dikkat ediyoruz. Belli şeylerde, zaten çocuk klasiklerinde çok fazla şey, onlar standart olduğu için. Diğer kitaplarda da sadece yayınlarına daha fazla. Yazarlarından daha çok yayınlarına fazla dikkat ediyoruz.”* Öğretmen 4 *“Yazarından ziyade yayınevine dikkat ediyorum. Ama sevdiğim yazarda evet.”*

ve Öğretmen 26 “Eğer belli başlı takip ettiğim yazarlar varsa onları evet şey yapıyorum. Ama tabi yeni yazarlar da var yani ismini duymadığım illaki çocuk hikayesi yazarları da vardır. Tabi ki onlara da göz gezdiriyorum. Ama özellikle bildiğim takip ettiğim biri varsa ilk gittiğimde ona bakıyorum. Yani yeni bir kitabı var mı ve ne anlatmış gibisinden.” şeklindeki ifadelerinde eğer sevdikleri, tanıdıkları ve takip ettikleri yazar olursa onlara daha fazla dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.

Grafik 3.1.2.4.’ de okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçerken kitabın yayınevine dikkat etme durumlarına ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdelik dağılımları görülmektedir.

Grafik 3.1.2.4. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçerken kitabın yayınevine dikkat etme durumlarına ilişkin görüşleri

Bu grafiğe göre okul öncesi öğretmenlerinin büyük çoğunluğu çocuklar için kitap alırken yayınevine dikkat ettiğine dair görüş bildirmiştir. Bu konuda olumlu görüş bildiren öğretmenlerden üç tanesi özellikle son zamanlarda kitapların yayınevlerine daha fazla dikkat ettiklerini söylemişlerdir. Aşağıda üç öğretmenin bu konudaki ifadelerine yer verilmektedir.

Öğretmen 8 *“Son bir yıldır evet.”*

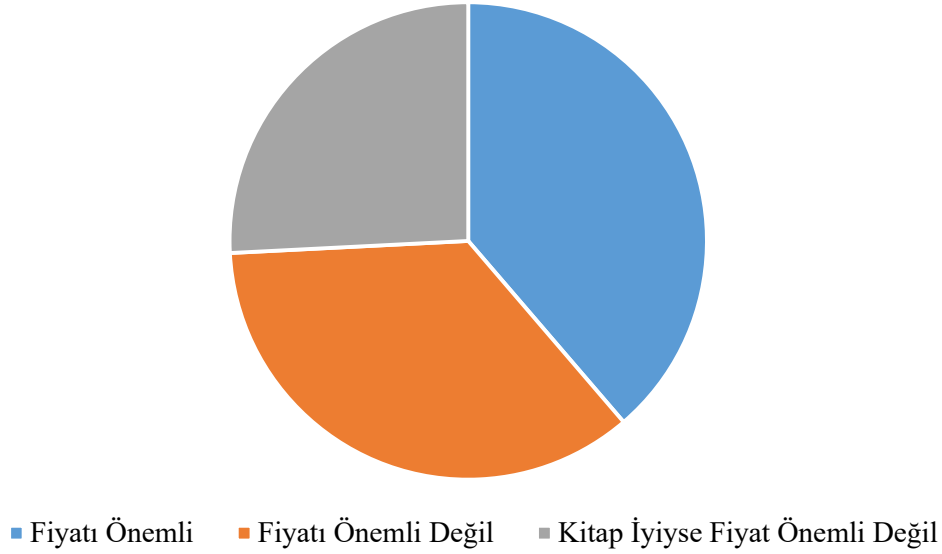
Öğretmen 9 *“Şu anda ediyorum. Öncesinde çok fazla etmiyordum. Yani benim için içeriği, resimleri güzel olduktan sonra yayınevine çok dikkat etmiyorduk ama şu anda daha böyle dikkatli, yayınlara dikkat ediyoruz.”*

Öğretmen 24 *“Yayınevine artık dikkat ediyoruz mecburen. Artık evet. Yani son siyasi gelişmelerden dolayı.”*

Yayınevlerine dikkat ettiklerini belirten öğretmenler ifadelerinde bazı yayınevlerinin kitaplarının güzel olduğunu söyleyerek çeşitli yayınevi örnekleri vermişlerdir. Öğretmenler tarafından örnek verilen yayınevleri Yapı Kredi Yayınları (n=5), Türkiye İş Bankası Yayınları (n=4), Tübitak (n=2), Kök Yayınları (n=2), Elma Çocuk (n=1), Nesin Vakfı(n=1), Ya- Pa Yayınları(n=1), Tudem (n=1), Pegasus Yayınları (n=1), National Geographic Yayınları (n=1), 1001 Çiçek Yayınları (n=1) gibi yayınevleri olmuştur. Örneğin Öğretmen 30 ifadesinde bazı yayınevlerinin kitaplarını beğendiğini ve bu doğrultuda seçimler yaptığını dile getirmiştir: *“Yayınevi de önemli. Bazı yayınevlerinin gerçekten çok güzel oluyor. Bakıyorum 1001 Çiçek, YKY, İş Bankası. Bunların gerçekten güzel kitapları oluyor. Bu çıkarmışsa iyidir. İçeriğini bilmeden şöyle görüntüsüne bakıp da aldığımız da oluyor internette mesela. Konusu hoşuma gidiyor, dış kapağı hoşuma gidiyor, yayınevini görüyorum alıyorum bazen.”* Öğretmen 20 *“Yayınevine dikkat ediyorum. Yani hani tabi mesela şu yayınevini tanıımıyordum. Bu yayınevi baya yeni şey yapıyor. Biraz daha ön plana çıkmaya başladı. İşte Elma Çocuk, Kültür İş Bankası bunlar hep bildiğimiz yayın evleri. Onları daha rahatlıkla alıyorum.”* şeklindeki ifadesinde çocuk kitabı seçerken yayınevine dikkat ettiğini ve belirli yayınevlerinin kitaplarını rahatlıkla aldığını belirtmiştir. Öğretmen 25 de yayınevine dikkat ettiğini ve özellikle Tübitak Yayınları’ nın kitaplarını tercih ettiğini belirtmiştir. Ayrıca çeşitli farklı yayınevlerinin kitaplarını da beğendiğini dile getirmiştir: *“Evet ediyorum. Özellikle bu böyle bilgi kitaplarında Tübitak’ inkileri tercih ediyorum. Çünkü bunların mesela 6-7 yaşa uygun kitapları var. Ya da National Geographhy o da iyi. Dediğim gibi Kök’ ünkileri seviyorum. YKY’ ninkileri seviyorum.”*

Katılımcı öğretmenlerin “Çocuk kitabı seçerken kitabın fiyatı sizin için önemli midir?” sorusuna verdikleri cevapların bulguları Grafik 3.1.2.5.’ te yer almaktadır.

Grafik 3.1.2.5. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklar için kitap seçerken kitabın fiyatına önem verme durumları

Katılımcı 12 öğretmen çocuk kitabı alırken fiyatına önem verdiğini ve dikkat ettiğini söylemiştir. Kitabın fiyatına önem veren öğretmenler çocuk kitaplarının çok pahalı olduğunu da vurgulamışlardır. Örneğin Öğretmen 22 kullandığı ifadesinde kitabın çok yüksek fiyatlı olmamasına dikkat ettiğini, kendi bütçesine uygun kitapları tercih ettiğini belirtmiştir: “Çok pahalı olmamasına dikkat ederim. Benim alabileceğim bir şey olmalı. Bizim de belirli bir gelirimiz var, çok pahalı alamıyorum. Eğitici olmalı, fiyat önemli.” Aynı şekilde Öğretmen 19 da çocuk kitaplarının fiyatlarının yüksek olmasından dolayı bazı kitapları edemediğini ve bu sebeple kitabın fiyatına önem verdiğini şu ifadeyle dile getirmiştir: “Önemli. Aç Tırtıl kitabını alamadım mesela. Fiyatı çok yüksek olduğu için. Çok güzel bir kitap. Ama çok ciddi bir maliyeti var onun.” Öğretmen 21 de ifadesinde çocuk kitabı alırken kendi bütçesine uygun olması açısından kitabın fiyatına önem verdiğini belirtmiştir: “Yani tabi ki de önemli oluyor. Çok fazla şimdi, sadece tek başıma olsam belki pek önemsemem ama. İki tane çocuk olunca. Önem veriyoruz sonuçta. Fiyatına önem veriyoruz yani.”

Katılımcı 11 öğretmen çocuk kitabı alırken kitabın fiyatına önem vermediğini söylemiştir. Örneğin Öğretmen 3 “Zaten çok yüksek fiyatlarda değil de. En fazla genelde

aldığımız 30 lira civarında falan oluyor. O yüzden önemli değil.” şeklindeki ifadesinde kitapların fiyatlarının uygun olmasından dolayı fiyata çok önem vermediğini belirtmiştir. Öğretmen 26 da çocuk kitaplarının zaten fazla fiyatlara sahip olmadığını, yüksek fiyatlıysa da kaliteli olduğu için fiyatını hak ettiğini *“Yani çok önemli değil açıkçası. Zaten çocuk kitaplarında öyle çok yüksek ücretler olmuyor genelde. Makul fiyatlar oluyor genelde. Yani kaliteli bir kitap istiyorsanız da belki diğer kitaplara nazaran biraz daha yüksek ücret ödeyebilirsin ki bu da zaten olması gereken bir şey bence. Sonuçta bir emek var ortada.”* şeklindeki ifadesiyle vurgulamıştır. Öğretmen 4 ise *“Ben şeyim. Hani kimisi böyle kıyafet alır ya. Ben de kitap buldum mu dayanamıyorum. Yani avm’ ye gidiyoruz. Ben çocuk kitapları reyonunun böyle başındayım. Eşim de bir saat bekliyor. Edemiyorum. Yani etmeye çalışıyorum ama edemiyorum. Çok fazla sarsılıyorum bu yüzden.”* ifadesinde kitap alırken fiyatına dikkat etmeye çalışsa da edemediğini belirtmiştir.

Katılımcı sekiz öğretmen ise, kitabın çok iyi ve çok beğendikleri bir kitap olması durumunda kitabın fiyatına önem vermediklerini dile getirmiştir. Aşağıda sekiz öğretmenin bu konudaki ifadelerinden bazılarına yer verilmektedir.

Öğretmen 1 *“Gerçekten yararlı olduğuna, mesajı olduğuna, faydası olduğunu düşünüyorsam alırım.”*

Öğretmen 14 *“Eğer hoşuma giden bir kitapsa fiyatı çok önemli olmuyor.”*

Öğretmen 17 *“Çok güzeldir, çok niteliklidir çok eğlencelidir ve pahalıdır onu da gene alabilirim.”*

Katılımcı öğretmenlerin “Nitelikli olarak değerlendirdiğiniz çocuk kitapları var mı? Varsa isimleri nelerdir?” sorusuna verdikleri cevapların bulguları aşağıda yer almaktadır.

Öğretmenlerin nitelikli olarak değerlendirdikleri çocuk kitaplarının ne olduğu ile ilgili görüş bildiren 25 öğretmen bu soruya çeşitli yayınevlerinden ve öykü kitabı isimlerinden örnekler vermişlerdir. Öğretmenler Türkiye İş Bankası Yayınları, Morpa Yayınları, Tübitak Yayınları, Pearson Yayınları, Yapı Kredi Yayınları, Mikado Çocuk, Nesin Vakfı Yayınları, 1001 Çiçek Yayınları, Redhouse KidZ Yayınları, Ya-Pa ve Kök Yayıncılık yayınevlerinin kitaplarını nitelikli bulmaktadırlar. Ayrıca öğretmenler Elmer Serisi, Mamut Yıkama Rehberi, Tombik Ayı Serisi, Yayazula, Aç Tırtıl, Kimi Serisi, Taş Hikayeleri, Köpekler Bale Yapamaz, Kırılmayı Sevmeyen Koyun, Ejderha Ejo, Afakan Serisi, Roko Püfleyen Küçük Dinozor, Bir Kabağı Paylaşmak, Mini Mini Mualla, Annemin Çantası,

Babaannemin Battaniyesi, Küçük Prens, Mutlu Su Aygırı, Kültürlü Kurt, Frederick, Kapı Komşumuz Korsanlar, Uç Uç Lusie isimli öykü kitaplarını da nitelikli bulmaktadırlar. Aşağıda öğretmenlerin nitelikli buldukları çocuk kitaplarıyla ilgili ifadelerinden bazılarına yer verilmektedir.

Öğretmen 4 “*Mesela TÜBİTAK’ ın Bir Milyon Ne Kadar Büyük? O seriyi biliyor musunuz? Bir Milyon Ne Kadar Büyük? Denizler Ne Kadar Derin? Onlar çok güzel. Mesela o kitapları çok seviyorlar çocuklar. Ondan sonra Pearson Yayınları’ nı beğeniyorum. Mesela Köpekler Bale Yapamaz. Mamut Yıkama Rehberi. Bu kitapları çok seviyorum. Bir de Şiir Çocuk’ un Ejderha Ejo Serisi var çok güzel. Bir de Kidz Yayınları’ nın güzel.*”

Öğretmen 8 “*En son mesela Taş Hikayeleri var. En son beğendiğim o oldu. Bilimsel kitaplar var. Gene en son ne almıştım ben şey? Hava, Bitki, Su, Ateş, Toprak diye bir kitap var. Yani bilimsel içerikli şeyleri daha çok seviyorum ben açıkçası. Daha çok yaratıcılığa yönlendiren. Yani böyle sınırlı bir konudan ziyade.*”

Öğretmen 25 “*Aç Tırtıl, Şıp Şıp ile Tıp Tıp, Sonra bu Aya Tutkun Uçurtma, Üç Kedi Bir Dilek, Onun dışında Kimi, Pengu diye bir set var. O da 3 yaş grubu için çok güzel. Eskiden Kök’ ün şeyi vardı Kimi Serisi vardı. Kimi Yıkıyor, Kimi Okula Gidiyor. Mutlaka çocukların kendinden bir şey bulabilecekleri kitaplar. Şimdilik bunları hatırlıyorum.*”

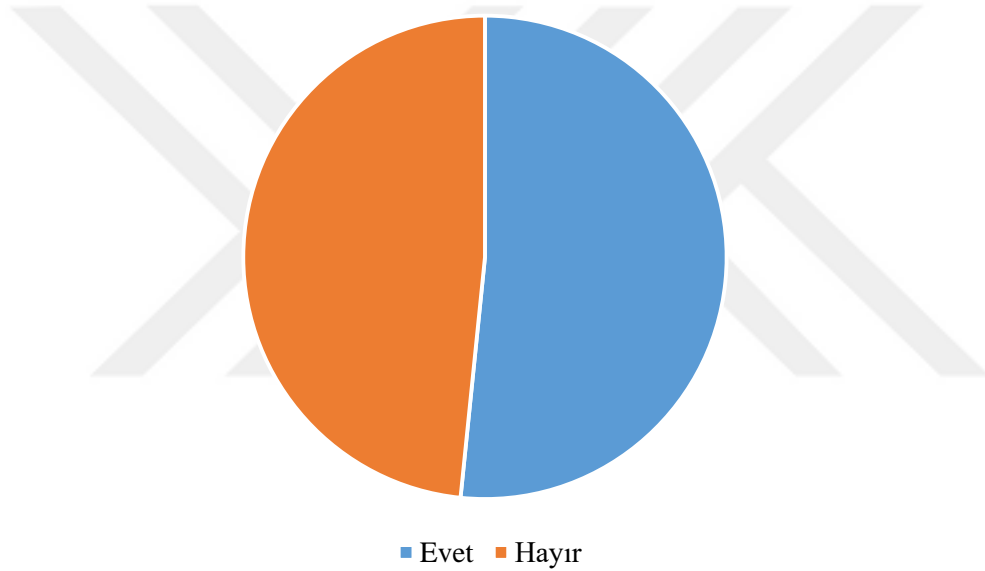
Katılımcı altı öğretmen ise nitelikli buldukları çocuk kitaplarını yazar ismi ve o yazarın beğendikleri öykü kitaplarını söyleyerek örneklendirmişlerdir. Örneğin Öğretmen 20 “*Türk yazarlar çok sınırlı. Türk yazarlarda hani, şey falan güze sadece Sara Şahinkanat güzel Türk yazarlardan. Onların kitapları genelde iyi oluyor yani.*” ve Öğretmen 30 “*Sara Şahinkanat’ ın mesela kitaplarını, Üç Kedi Bir Dilek falan var onları çok seviyorum.*” şeklindeki ifadelerinde Sara Şahinkanat’ ın kitaplarını nitelikli bulduklarını belirtmişlerdir. Öğretmen 2 “*Aytül Akal’ ın kitabıydı. Daha küçük yaşa değil de 5-6 yaşa hitap ediyor. Kiminin konusu güzel, kimi, çocuğun hoşuna gidiyor aslında hiçbir özelliği yok.*” ve Öğretmen 7 “*Bengi Semerci var. Bengi Semerci’ nin işte Öfke ile Nasıl Baş Edebilirim? Ya da işte Eyvah Sinirlendim şunu yaptım o tarz kitapları var onlar çok hoşuma gidiyor. O kitaplar çok hoşuma gidiyor.*” şeklindeki ifadelerinde Aytül Akal, Bengi Semerci ve Tunç Atalay isimli yazarların kitaplarını sevdiğlerini ve nitelikli bulduklarını dile getirmişlerdir.

Bu konuda görüş bildiren dört öğretmen nitelikli kitap olarak Klasikleri dile getirmişlerdir. Örneğin Öğretmen 1 “*Yabancı klasikler var. La Fontaine güzel. Sonuçta o da*

hayvanlar üzerinden gidiyor.” ve Öğretmen 23 “Çocuklarda şeyleri seviyorum bu klasikleri seviyorum işte Kurt ve Keçi, Yedi Keçi Yavrusu o var. Kırmızı Başlıklı Kız zaten vazgeçilmezimiz, illakilerden. Bunlar olabilir.” şeklindeki ifadelerinde yabancı klasik masallardan vazgeçemediklerini ve bu tarz kitapları nitelikli bulduklarını belirtmişlerdir.

Katılımcı öğretmenlerin “Çocuklar için kitap seçme/ alma konusunda bu zamana kadar yaşadığınız olumsuz durumlar oldu mu? Varsa hangi olumsuz durumlarla karşılaştınız?” sorusuna verdikleri cevapların bulguları Grafik 3.1.2.6.’ da yer almaktadır.

Grafik 3.1.2.6. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklar için kitap seçerken yaşadıkları olumsuz durumlara göre dağılımları

Okul öncesi öğretmenlerinin kitap seçerken veya alırken olumsuz durumla karşılaşmışlar ile ilgili 16 öğretmen bu zamana kadar çeşitli olumsuz olaylarla karşılaştığı yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin çocuklara kitap alırken en fazla karşılaştıkları olay kitapların içeriğinin çocuklara uygun olmayan özelliklere sahip olmasıdır. Örneğin Öğretmen 5 “Oluyor tabi. Yani bazı kitapların içinde mesela çocuğun şu anda anlayabilmesinin üzerinde şeyler anlatılan kitaplar var. Ölümden bahsediyor. Geçen elimden geldi. Sınıfta da var hatta. Okumadan almıştım kitabı. Okurken ne yapacağımı bilemedim. Bence gerek yok yani. Hani bunların kitaptan, özellikle ölüm kavramı kitaptan veya anlatılarak öğretilecek bir şey değil. Yani yaşarsa, yaşayarak öğrenmesi gereken bir şey çocuğun. Bir hayvanını kaybedebilir, büyük büyük anneannesini dedesini kaybettikleri zaman. Yaşayarak öğreneceği bir kavram bence 0-6 yaş çocuğu için gibi.” ifadesinde içinde

çocukların anlayamayacağı, özellikle ölüm gibi soyut olayların ve kavramların anlatıldığı kitaplarla karşılaştığını dile getirmiştir. Öğretmen 14 bu konuda çocukların seviyelerine uygun olmayan kelimeler ve anlatımların olduğu, öykünün içindeki karakterin işlenişinin bütünlüğü bozduğu kitaplara rastladığını dile getirmiştir: *“Evet olumsuz olaylar oldu. Mesela örneğin hikayenin içeriğinde çocuklara uygunsuz kelimeler hitap eden uygunsuz kelimeler vardı. Ondan sonra karakterin ayrı bir karakterle birleştiği hikayelere çok rastlıyorum. Yani bir karakter asıl kahramanken birden bire o kahraman yok olup başka bir kahraman geliyor. Yani hikayenin bütünlüğü bozuluyor. Ondan sonra atasözü ile yazılan bir çok hikayede gördüğüm, çocuk seviyesine çok uygun yapılmıyor. O şekilde.”*

Öğretmen 1 kitap alırken kapağının ilgi çekici olmasına aldanıp aldığı kitabın içeriğinin dikkat çekici olmadığını, kitabın içeriğinin dış kapağıyla bir bütünlük sağlayamadığını belirtmiştir: *“Mesela çok umutlu bir şekilde, kapağına, cildine aldanıp aldığım kitabın içindeki hikayenin çok bir şey vermediğini, çocuğu heyecanlandırmadığını gördüm. Dışı güzel ama içerikte o şeyi yakalayamamışlar. O bütünlük sağlanamamış. Bir kitapta şey vardı. Çok tuhaf böyle ne anlattığı da belli değil. O kadar çok lafı uzatmış ki benim oğlum anne ben bunu okumak istemiyorum dedi. Anlamamış zaten. Lafı çok dolandırmış şu an adını hatırlamıyorum. İçerikle dışın birbirine uygun olmaması.”*

Öğretmen 19 internet üzerinden aldığı bir kitabın eline geldiğinde ve kitabı incelediğinde içeriğinin Türk kültürüne ve değerlerine uygun olmadığını belirtmiştir: *“İyi Yürekli Dev Memo. İnternette satın aldım. Yayınevinin kalitesine güvendim açıkçası. Bir tane kitap siparişi verdim ben. Bilmem biliyor musunuz? İyi Yürekli Dev Memo diye. Türkiye İş Bankası Yayınları’ nın. Bana göre bizim Türk kültürümüze uygun bir kitap değil o. Kitabın konusu ne kadar iyi olursa olsun. Kitap siparişi verdim internette o geldi ve ben onu inceledikten sonra geri gönderdim. Çünkü erkek birinin elbise giymesi dev bile olsa uygun değil.”* Yine aynı şekilde Öğretmen 20 de internet üzerinden satın aldığı bir kitabın beklentisini karşılamadığını dile getirmiştir: *“Yani internette alıyorum. İnternette alınca bazen hani bir yerlerden duyarak, internette duyarak ya da hani bu yazarın güzeldir deyip düşünerek aldığım hani istediğimi beklentimi karşılamadığı oluyor. Bazen şey hani bilmiyorsam, öyle almışsam hayal kırıklığına uğrayabiliyorum.”*

Okul öncesi öğretmenlerinin kitap seçerken veya alırken olumsuz durumla karşılaşp karşılaşmadıkları ile ilgili 15 öğretmen ise herhangi olumsuz bir durumla karşılaşmadığını belirtmiştir. Öğretmenler kendi seçme imkanları olduğu için, gidip kitapları rahatlıkla

inceleyip o şekilde satın aldıklarını ve bu sebeple de olumsuz durumlarla karşılaşmadıklarını vurgulamışlardır. Aşağıda öğretmenlerin bu konudaki ifadelerinden bazılarına yer verilmektedir.

Öğretmen 3 *“Yoo. Çünkü inceleyebiliyorsun alacağın kitabı. O yüzden olumsuz bir durumla karşılaşmadım. Yani internetten bile alsan inceleyebiliyorsun kitabı.”*

Öğretmen 13 *“Yani çok olmadı diyeyim açıkçası. Dediğim gibi ben belli yayın evlerinden aldığım için. Hani bir de içeriğini önceden kontrol ettiğim için çok sıkıntı olmadı şu ana kadar.”*

Öğretmen 22 *“Olmadı. Ben kitaplara ulaşabiliyorum. Buraya da tanıtıma geliyorlar. İstediyimi alıyorum. Sıkıntı yaşamadım. Oğlumla kitap da seçerim, sıkıntım olmadı.”*

Görüşme formunda öğretmenlerin çocuk kitabı seçim kriterlerini belirlemek amacıyla sorulan “Size göre çocuk kitabında bulunması gereken özellikler nelerdir?” ile “Çocuklar için kitap seçerken dikkat ettiğiniz noktalar nelerdir?” sorularından elde edilen veriler birleştirilerek aynı tabloda sunulmuştur. Buna göre Tablo 3.1.2.1.’de okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçerken dikkat ettikleri kriterlere ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzde değerleri dağılımları görülmektedir.

Tablo 3.1.2.1. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabında bulunması gereken kriterlere ilişkin görüşleri

Tema	Kod	Sayı (n)	Yüzde (%)
İç Yapı Özellikleri	Dil ve Anlatım (17) Çocuğa göre (16) İçerik (16) Konu ve Tema (14) Mesaj içermesi (8) Çocuğu desteklemesi (7) Evrensel ve Ulusal Değerler (5) Eğlenceli (5) Eğitici ve Öğretici (3) Kahraman (3) Kurgu (2)	96	58,90
Biçimsel Özellikler	Resimler (28) Sayfa düzeni (7) Boyut (6) Cilt (4) Yazılar (4) Başlık (2) Sayfa Sayısı (2) Kapak Resmi (1)	54	33,13
Diğer	Yayınevi (6) Yazar (5) Tavsiye üzerine (1) Bilinirlik (1)	13	7,97
Toplam		163	100,0

Bu tabloya göre okul öncesi öğretmenlerinin çocuklar için kitap seçerken en fazla dikkat ettikleri noktalarla ilgili bildirdikleri toplam ifade sayısı 163' tür. Öğretmenlerin çocuk kitabında en fazla dikkat ettikleri kriterin iç yapı özellikleri olduğu görülmektedir. Bu tema altında görüş bildiren 17 öğretmen çocuklar için kitap seçerken kitabın dil ve anlatım özelliklerine dikkat ettiklerini belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 5 "Kelimeleri seçiyorum yani içindeki kelimeler çocuğun yaş grubuna uygun mu?" ifadesinde kitaptaki kelimelerin çocukların seviyelerine uygun olmasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Öğretmen 10 da "Hikayenin akıcılığına çok dikkat ediyorum. Kendim okurken seslendirmelerini yaptığım için, seslendirmeye müsait mi değil mi ona dikkat ediyorum." şeklinde bir görüş belirterek öykünün akıcı olması, uzun anlatımların bulunmaması ve seslendirme yapmaya müsait bir

dilinin olması gerektiğini vurgulamıştır. Öğretmen 26 “*O cinsiyetçi cümlelerin olmaması. Tabi ki kullandıkları dil, kelime. Özellikle benim yaş grubumda mesela çok fazla cümlelerin olmaması gerekiyor. Çok uzun olmaması gerekiyor.*” şeklindeki ifadesinde kullanılan kitapta cümlelerin az olmasının yanında kitabın cinsiyetçi sözcükler ve cümleler de içermemesi gerektiğini dile getirmiştir.

“İç Yapı Özellikleri” teması altında en fazla görüş bildirilen diğer nokta kitabın çocuğa göre olmasıdır. Katılımcı 16 öğretmen çocuk kitabının çocuğa göre olması gerektiğini düşünmektedir. Örneğin Öğretmen 5 kitabın somut olması, çocuğun soyut düşünmesini gerektirmeyecek şekilde günlük yaşamda karşılaşılabileceği, çocuğun kendinden bir şeyler bulabileceği tarz kitaplar olması gerektiğini şu ifadesiyle dile getirmiştir: “*Somut şeyler anlatması bence öncelikle. 0-6 yaş grubu için soyut kavramların olmaması. Yani somutluğa dayanan kitaplar bence. Çocuğun kendinden bir şey bulabileceği kitap olmalı, kendiyle özdeşleştirebilecek bir kitap olmalı.*” Aynı şekilde Öğretmen 14 de “*Bir kere çocuğun yaş grubuna uygun olmalı. Çocuğun güncel hayattaki somut karşılaştığı şeylere de hitap etmesi gerektiğini düşünüyorum somut olarak.*” ifadesiyle çocuk kitabının hem çocuğun yabancı olmadığı durumlara hitap etmesine hem de yaş grubuna uygun olmasına dikkat ettiğini vurgulamıştır. Bu tema altında 16 öğretmen, çocuklara kitap seçerken içerik özelliklerine dikkat ettiğini belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 13 “*İçerik, belli konulara değinmiş olması yani belli kavramları vermesi çocuklar için.*” ifadesiyle seçeceği kitapta içeriğe dikkat ettiğini ve kitabın çocuklara belirli kavramları vermesi gerektiğini vurgulamıştır. 14 öğretmen ise kitap seçerken kitabın konu ve temasına önem verdiğini belirtmiştir. Görüş belirten öğretmenler kitap seçerken konu ve temaya, konunun ve temanın da özellikle kendi seçtikleri kavramlara, planlarındaki kazanım ve göstergelere uyumlu olmasına dikkat ettiklerini “*Bizim konularımızla bağlantılı olmasına dikkat ediyoruz seçerken. O anda bütünleştirmek için planı.*” (Öğretmen 3), “*Önce okuyorum. Vermem gereken kazanımlara ya da bazı konular alıyorum. Onlara uygun olup olmadığına da bakıyorum.*” (Öğretmen 6) şeklindeki ifadelerle belirtmişlerdir.

“İç Yapı Özellikleri” teması altında sekiz öğretmen çocuk kitabı seçerken kitabın mesajına dikkat ettiğini belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 4 kitabın mesajının ders verir nitelikte olmaması gerektiğini şu ifadesiyle dile getirmiştir: “*Böyle masallar gibi ders verir nitelikte olmaması gerekiyor. Böyle kitapları pek alıp okumuyorum.*” Öğretmen 2 de aynı şekilde kitapta mesajın çocuğa abartılı bir şekilde verilmemesini ve mesajların siyasi veya

dini özelliklerde olmaması gerektiğini “*Yani abartılı mesajlar veriliyor o şekilde değil de. Kıssadan hisse çok abartılı veriliyor bazı kitaplarda, kitabın içine sindirilmiş olması gerekiyor bir şekilde, yazar yazarken. Siyasi dini mesaj vermemeli bence, daha çok küçükler çünkü.*” şeklinde dile getirmiştir. Bu tema altında yedi öğretmen çocuk kitabı seçerken kitapların çocuğu destekleyecek şekilde çocuğun gelişim düzeyine ve yaşına uygun olmasına dikkat ettiği yönünde görüş bildirmiştir. Örneğin Öğretmen 14 “*Okul öncesi olduğu için yaş grubunun uygunluğu da benim için önemli. Üzerinde belirttiği yaş grubuna gerçekten hitap edebiliyor mu?*” ifadelerinde çocuklar için kitap alırken çocukların yaşlarına ve gelişim özelliklerine hitap etmesine dikkat ettiklerine vurgu yaparken, Öğretmen 30 “*Kişilik özelliklerine katkı sağlayacak bazı mesajlar veriyor mu?*” ifadesiyle kitapların çocukların kişilik gelişimlerine katkı sağlaması gerektiğini ve çocukların kişilik özelliklerini geliştirecek ve destekleyecek kitaplar seçtiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken dikkat ettikleri diğer bir iç yapı özelliği kitabın evrensel ve ulusal değerler içermesidir. Bu konuda görüş bildiren öğretmen sayısı beştir. Örneğin Öğretmen 2 “*Kardeşlik, paylaşma, yardımlaşma, şimdi değerlere yer veriyoruz ya, onlara da yer vermesi gerekiyor seçerken.*” şeklindeki ifadesinde kitapların bir takım evrensel değerleri içermesi gerektiğini ve bu tarz kitapları seçtiğini dile getirmiştir. Beş öğretmen “*Eğlenebileceği kitaplar, dinlerken sıkılmayacakları kitaplar.*” (Öğretmen 16) ve “*Esprî ögesi mutlaka içinde olmalı, çocukta. Bizim Türk Edebiyatında biraz o yön eksik. Esprî ögesini çok kullanmıyor. Yabancı yayınevlerinde daha çok görüyoruz onu. Bir gergedanın krep yiyemeyeceğini mesela onlar fikir olarak kullanıyor. Biz daha çok böyle daha düz mantık düşünüyoruz bazı şeylerde.*” (Öğretmen 12) gibi ifadelerle çocuklara kitap alırken kitabın eğlendirici, zevk verici aynı zamanda içerisinde mizahi öğeler barındırmış olmasına da dikkat ettiklerini dile getirmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabında daha az dikkat ettikleri kriterlerin eğitici ve öğretici olması (n=3), kahraman ögesi (n=3) ve kurgu (n=2) olduğu görülmektedir.

Tablo 3.1.2.1.’ e göre öğretmenlerin çocuklar için kitap seçerken dikkat ettikleri diğer noktanın “*Biçimsel Özellikler*” ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu tema altında görüş bildiren 28 öğretmen çocuk kitabında resimlere dikkat ettiklerini belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 9 “*Özellikle küçük yaş grubu olduğu için büyük resimler olmasına dikkat ediyorum. Ama anlaşılır resimler olması, büyük resimler olması benim için önemli.*” şeklindeki ifadesinde çocuk kitabının resimlerinin büyük olmasına, çocuklar tarafından

anlaşılır olmasına dikkat ettiğini ve bunda da çocukların yaşlarının küçük olmasının etkili olduğunu vurgulamıştır. Öğretmen 15 ise *“Özellikle resimler ilk önce dikkat ettiğim. Resimlerin çocukların yaşına uygun olmasına, farklı öğeler korkutucu vs vs. korkutucu şeylerin olmaması. Öncelikle ona dikkat ediyorum ben.”* ifadesinde kitaplardaki resimlerin korkutucu özellikler taşıması gerektiğini de söylemiştir.

Öğretmenlerin çocuklar için kitap seçerken dikkat ettikleri noktalarla ilgili verdikleri ifadeler incelendiğinde “Biçimsel Özellikler” teması altında öğretmenlerin dikkat ettikleri ikinci nokta kitabın sayfa düzeni ile ilgilidir. Katılımcı öğretmenlerden yedisi çocuk kitabında sayfa düzeninin önemli olduğunu düşünmektedir. Sayfa düzeni konusunda görüş bildiren Öğretmen 18 *“Yazıları az ama onların dikkatini çekecek şekilde düzenlenmiş olmalı.”* ifadesinde kitapta yazıların az olması resimlerin çok olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Öğretmen 21 ise *“Anlatılanla görsel eşleşmeli. Çok fazla hani konu anlatılmamalı. Bir kaç cümlelik bir şey olup çocuğun anlayabileceği tarz olabilir.”* ifadesinde metin ve resimlerin birbirini uyumlu bir şekilde tamamlaması gerektiğini vurgulamıştır.

Öğretmenlerin çocuklar için kitap seçerken dikkat ettikleri noktalarla ilgili verdikleri ifadeler incelendiğinde “Biçimsel Özellikler” teması altında öğretmenlerin dikkat ettikleri diğer nokta kitabın boyutu ile ilgilidir. Bu konuda görüş bildiren altı öğretmen kitap seçerken kitabın boyutuna dikkat ettiklerini vurgulamışlardır. Örneğin Öğretmen 4 *“Kitapların çok küçük olmamasına dikkat ediyorum mesela. Büyük, hepsinin görebileceği. Okulda okuduğum için genelde. Çocuğuma okusam belki küçük kitaplar tercih edebilirim ama okulda olduğu için daha orta boy kitaplar.”*, Öğretmen 5 *“Boyut da tabii önemli ama birebir okuyacaksam çok önemli değil. Ama sınıftaki kitaplarımız için boyut önemli.”* ve Öğretmen 21 *“Ben özellikle mesela şimdi bizim çocuklara daha böyle büyük kitaplar seçiyorum. Hani daha boyut olarak büyük olanları çok seviyorlar çünkü ilgilerini çekiyor.”* şeklinde kullandıkları ifadelerde çocuklar için seçecekleri kitapların boyutlarının çocukların hepsinin görebilmesi için büyük olmasına dikkat ettiklerini dile getirmişlerdir. Bu konuda görüş belirten üç öğretmen de kitabın boyutunun büyük olmasının sadece sınıfta kullanacaksa önemli olduğu, bunun dışında kendi çocuğu veya başka bir çocuk için bireysel kullanacaksa boyutunun o kadar da önemli olmadığını vurgulamaktadır.

Katılımcı öğretmenlerden dördü çocuk kitabının cilt kalitesine dikkat ettiğini belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 30 çocuk kitabının sağlam kapaklı ve kullanışlı olması

gerektiğini “*Baskısının dikkat çekici olması. Bir sürü şey sayabilirim aslında buraya. Sağlam kapaklı olması mesela. Kullanışlı olması.*” şeklindeki ifadesinde vurgulamıştır. Dört öğretmen çocuk kitabında yazı unsuruna dikkat ettiğini şu ifadelerle dile getirmiştir: “*Ama tabii yazı da, içeriğindeki yazının karakteri net ve anlaşılır olması.*” (Öğretmen 23), “*Yazı olarak daha net, anlaşılır, olmasına dikkat ediyorum.*” (Öğretmen 21). Katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabında daha az dikkat ettikleri biçimsel özelliklerin başlık (n=2), sayfa sayısı (n=2) ve kapak resmi (n=1) olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken dikkat ettikleri kriterler incelendiğinde, öğretmenlerin verdikleri ifadelerle göre “Diğer” kategorisi altında yayınevi (n=6), yazar (n=5), tavsiye üzerine (n=1) ve bilinirlik (n=1) gibi noktalar yer almaktadır. Örneğin Öğretmen 7 “*Yazarlarına dikkat ediyorum. Yani nereden mezun oldukları ya da kimin yazdığı benim için önemli, o kitabı.*” ifadesinde kitap alırken kitabın yazarını incelediğini, yazarın kim olduğuna önem verdiğini dile getirmiştir. Öğretmen 25 de “*Yayınevine de bakıyorum, onlar da önemli. Çünkü yani bazı yayınevleri her kitabı çıkarıyorlar ve onlar çok anlamsız olabiliyor. Mesela şu YKY’ nin kitapları genelde güzel oluyor.*” ifadesinde kaliteli yayınevlerinin kitaplarını almaya daha çok dikkat ettiğini dile getirmiştir. Bunun dışında bir öğretmen kitap seçerken bilinen ve tanınmış bir kitap olmasına da dikkat ettiğini belirtmiştir. Öğretmen 20 “*Aslında ben şeye de dikkat ediyorum yani bütün dünyanın bunu okumasına, dünyada okunmuş olması onu demek ki değerli diye düşünüyorum. Yani bir değer gördüğünü. Bu da benim için bir ölçüt yani. Araştırmalarım sırasında bunu görmüştüm.*” ifadesinde bunu dile getirmiştir. Öğretmen 31 de “*Ama bazen de hani tavsiyeler oluyor. Şu iyi diyor, onlara da dikkat ediyoruz. Çoğunluk öyle oluyor hani. Ama bakarken de seçebiliyoruz aynı şeyleri.*” şeklinde bu konuda sadece bir görüş belirterek başkaları tarafından tavsiye edilen kitapları seçtiğini dile getirmiştir.

Tablo 3.1.2.2.’ da okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabında bulunması gereken içerik özelliklerine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdelik dağılımları görülmektedir.

Tablo 3.1.2.2. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabında bulunması gereken içerik özelliklerine ilişkin görüşleri

Tema	Kod	Sayı (n)	Yüzde (%)
İçeriksel Özellikler	Çocuğu farklı alanlarda desteklemesi	12	16,90
	Konu	12	16,90
	Eğitici ve öğretici olması	11	15,49
	Mesaj içermesi	11	15,49
	Dil ve anlatım özellikleri	7	9,86
	Eğlendirici olması	6	8,45
	Çocuğa göre olması	5	7,04
	Olumsuz öge içermemesi	3	4,23
	Olay	1	1,41
	Tema	1	1,41
	Kaderci olmaması	1	1,41
	Ayrıştırıcı olmaması	1	1,41
	Toplam		71

Bu tabloya göre katılımcı 31 öğretmenin çocuk kitabında bulunması gereken içerik özelliklerine ilişkin toplam ifade sayısı 71' dir. Katılımcı öğretmenlerden 12' si ifadelerinde çocuk kitabının çocuğu farklı alanlarda desteklemesi ile ilgili görüş bildirmiştir. Öğretmenler, kitapların çocukları keşfetmeye yöneltebilmesi, çocuklara rehberlik edebilmesi, çocukların ufuklarını açarak onlara çeşitli konularda farkındalık kazandırabilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca kitapların çocuğu farklı alanlarda desteklemesi gerektiği konusunda görüş bildiren öğretmenler kitapların çocukların yaratıcılık ve hayal güçlerini destekleyecek, çocukları farklı dünyalara sürükleyebilecek özelliklerde olması gerektiğini de belirtmişlerdir. Örneğin Öğretmen 7 çocuk kitabının içerik özelliklerinde en önemli noktanın kitabın çocuğun yaratıcılık ve hayal gücünü desteklemesi olduğunu şu ifadesiyle dile getirmiştir: *“İçerik özelliği en önemlisi yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirmeli çocuğun.”* Öğretmen 10 ise *“Hayal gücüne çok dikkat etmeli. Çocukları hayal, basmakalıp hikayeler, işte toplumsal normlar doğrultusunda değerlendirilmeyecek kitaplar olmalı.”* şeklindeki ifadesinde çocuk kitabının hem çocuğun hayal gücünü desteklemesi hem de toplumsal kalıplardan arınmış nitelikte olması gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmen 25 kitabın çocuğu etkileyebiliyor olmasına, günlük

yaşamında çocuğu destekleyebilmesine dikkat ettiğini şu ifadesiyle belirtmiştir: *“Mutlaka çocuğun, değerler eğitimine önem vermeli ve çocuğa dokunmalı. Buna dikkat ediyorum, çocuğa dokunabiliyor olmasına dikkat ederim. Ve hani çocuğun onu yaşamına katabilmesine dikkat ederim. Transfer yapabileceği bir hikâyeye olsun isterim yani.”* Öğretmen 16 ise farklı bir konuya değinerek, çocuk kitaplarının çocukların resimleyebilme yeteneklerini destekleyebilmesi ve yarıda bırakıldığında çocuklar tarafından tamamlanabilecek nitelikte olup çocukları düşünmeye yönlendirebilmesine dikkat ettiğini şu ifadeyle belirtmiştir: *“Ya hani anlattığı durumla ilgili çocukları düşünmeye sevk edebilmeli. Yarıda bırakıp tamamlamalarına uygun nitelikte kitaplar olabilmeli. Çocukların resimleyebilme yeteneklerini de ortaya çıkarabilmeli aslında anlatılanlar.”* Öğretmen 22 ise *“Çocuğa kitapları sevdirmeli. Kitap sevgisini aşılmalı.”* diyerek çocuk kitaplarının çocuklara kitap sevgisini kazandırabilecek özelliklerde olması gerektiğini vurgulamıştır.

Çocuk kitabında bulunması gereken içeriksel özelliklerde konuya dikkat ettiğini belirten 12 katılımcı öğretmen çocuk kitabında konu, konunun ifade edilmiş biçimi, çocuklara uygun ve ilginç bir şekilde bütünlüğü bozulmadan anlatılması, ucu açık, bilime ve meraka yönlendirici olması, soyut olmaması gerektiğini düşünmektedir. Örneğin Öğretmen 23 çocuk kitabında konuların gerçekçi, günlük yaşantılara uygun olması gerektiğini belirterek konuya verdiği önemi şu şekilde belirtmiştir: *“Konu çok önemli. Gerçeğe yakın, çünkü klasik masallarımız zaten var ama gerçek masallar da hikâyeler daha çok dikkatimi çekiyor. Günlük hayatla bağdaştırılması öncelikli benim için.”* Öğretmen 16 da aynı şekilde bir kitabın çocukların yaşantılarını konu alabilmesine dikkat ettiğini şu ifadesiyle dile getirmiştir: *“Yaşantılarını da konu alabilmeli aslında. Yaşanmışlıklarını da almalı, kendi yaşanmışlıklarını.”* Öğretmen 2 ise *“Cinsel eğitim, akran zorbalığı şimdiki çocuklarda paylaşma eksik. Eksik olan konular.”* diyerek çocuk kitaplarının çocuklarda eksik olan ve çocukları destekleyecek şekilde cinsel eğitim, akran zorbalığı, paylaşma gibi konuları içermesi gerektiğini dile getirmiştir. Öğretmen 11 ise çocuk kitaplarında değerler eğitimi gibi konuların bulunmak zorunda olmadığını *“Değerler eğitimi falan çok şey yapmıyorum yani. Kitaplarda olmak zorunda değil diye düşünüyorum.”* şeklinde vurgulamıştır.

Katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabında bulunması gereken içeriksel özelliklerde dikkat ettikleri diğer nokta kitabın eğitici ve öğretici olmasıdır. Öğretmenlere göre çocuk kitabının içeriği çocuklara çeşitli kavramları kazandırarak onlara bilgi verebilmeli, olumlu davranışlar kazandırabilmelidir. Öğretmenler çocuk kitabının eğitici ve öğretici nitelikte

olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Örneğin Öğretmen 30 “Çocuğun büyürkenki süreçte yaşadığı hem değişimleri, hem gelişimleri, davranışları, açısından eğitici ve öğretici olmasına dikkat ediyorum.” diyerek çocuk kitabında çocuğun yaşantısına etki edebilecek türden eğitici ve öğretici bir nitelik aradığını dile getirmiştir. Öğretmen 5 ise çocuk kitabının eğitici olabileceğini fakat bunun çok fazla belirgin bir şekilde olmaması gerektiğini bir örnek vererek şu şekilde açıklamıştır: “Çok böyle moda mod eğitici kitapları da çok sevmiyorum. Yani onlar her zaman okunacak kitaplar değil. Arada bir kere okuyup kenara kaldırmalık kitaplar oluyor. Benim evimde de o şekilde. Çünkü zaten sürekli biz çocuklara dikte ediyoruz bir şeyleri. Anlatmaya çalışıyoruz. Eğitici olması da kesinlikle önemli ama. Onun içine eğiticilik serpiştirebiliyorlarsa ne güzel. İşte bu Tombik Ayı serisi gibi.”

Katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabında bulunması gereken içeriksel özelliklerde dikkat ettikleri bir diğer nokta kitabın mesaj içermesidir. Öğretmenler çocuk kitabının içerdiği mesajın çocuğun ilgisini çekebilecek, çocuğun seviyesine uygun ve doğru olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmen 27 “Bir de şu mesaj içeriği, çocuklara bir mesaj verme kaygısı bunun böyle gözüne soka soka değil de. Öyküyü okuduktan sonra ortaya çıkartıcı biçimde. Öykünün içinde bir hediye gibi saklı olması daha güzel olur. Böyle yapmamalıyız, böyle olmamalı tarzında değil, çok didaktik değil. Fakat çocuk kafasını çalıştırıp, muhakeme yapıp, onu onun içinden kendi çıkarmalı.” diyerek kitapta mesajın bir kaygı güdülmeden verilmesine ve kitabın çocuğun mesaja kendisinin ulaşabilmesine olanak tanıyacak nitelikte olmasına dikkat ettiğini vurgulamıştır. Aynı yönde görüş bildiren bir diğer katılımcı olan Öğretmen 14 de ifadesinde kitabın verilen mesajı çocuğun kendisinin çıkarabileceği nitelikte olmasına dikkat ettiğini “Vermek istediği sonucu direk vermemeli. Çocuk çıkarabilmeli içinden bence. Atıyorum mutlu bittiyse mutlu olmuşlar bilmem ne olmuş. Böyle hoş değil bence. Mutlu mu mutsuz mu olduğunu çocuk çıkarabilir.” ifadesiyle dile getirmiştir.

Çocuk kitabında bulunması gereken içeriksel özelliklerde öğretmenlerin dikkat ettikleri noktalarla ilgili verilen cevaplara göre yedi katılımcı öğretmen kitabın dil ve anlatım özellikleriyle ilgili görüş bildirmiştir. Öğretmenler çocuk kitabının kısa ve net cümleler içermesine, sade ve yalın bir dille akıcı bir anlatımının olmasına dikkat etmektedirler. Örneğin Öğretmen 3 çocuk kitabındaki anlatımın çok uzun olmaması gerektiğini şu şekilde açıklamıştır: “Çok uzun olmaması diyebilirim. Çünkü çok uzun olunca çocukların dikkati dağıldığından hikayeyi yarım bırakmak ya da atlamak zorunda kalıyoruz

hikayenin bazı sayfalarını.” Öğretmen 5 ise *“Mesela ben şey kitaplarını da seviyorum. Tombik Ayı’ daki gibi kafiyeli sözler içeren kitapları da seviyorum. Çocuğun dil gelişimini de etkiliyor çünkü.”* şeklinde bir örnek vererek çocuk kitabının içinde kafiyeli sözcüklerin yer almasının da çocukların dil gelişimlerini olumlu yönde etkileyebileceğini belirtmiştir.

Çocuk kitabında bulunması gereken içeriksel özelliklerde öğretmenlerin dikkat ettikleri noktalarla ilgili verilen cevaplara göre altı katılımcı öğretmen kitabın eğlendirici olmasına dikkat ettiği yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenler çocuk kitabının çocukları eğlendirebilmesi, onları güldürebilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Örneğin Öğretmen 4 *“Biraz eğlenceli olması. Belki içine biraz mizah falan hani böyle, zaten çocuklar seviyorlar gülüyorlar, o kitapları daha çok seviyorlar. İçinde böyle biraz şakalar mizahlar, böyle şeylerin olması.”* diyerek çocukların mizahi öğelerden hoşlandığını ve bu yüzden kitapların mizahi öğeler içererek çocukları eğlendirmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Katılımcı öğretmenlerden beşi çocuk kitabında bulunması gereken içerik özelliklerinin çocuğa göre olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler *“Yaş grubuna uygun olması çok önemli benim için.”* (Öğretmen 14), *“Çocuğun yaşına uygun, dikkatini çekmeli.”* (Öğretmen 22), *“İlgi çekici, merak uyandıran.”* (Öğretmen 15), *“Yaş, gelişime uygun.”* (Öğretmen 4) gibi ifadelerle çocuk kitabının çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun, çocukların merak ve ilgisine yönelik olması gerektiğini düşündüklerini dile getirmişlerdir.

Katılımcı öğretmenlerden üçü çocuk kitabında bulunması gereken içerik özelliklerinin olumsuz öğeler içermemesi olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenler *“Şiddet içermemesi.”* (Öğretmen 4), *“Şiddet içermeyen.”* (Öğretmen 15), *“Olumsuz öge olmaması benim için çok daha değerli.”* (Öğretmen 20) gibi ifadelerle çocuk kitaplarında şiddet gibi olumsuz unsurların olmamasına dikkat ettiklerini dile getirmişlerdir.

Katılımcı bir öğretmen *“Hikayedeki olay çok önemli, içerikte dikkat ettiğim olarak.”* (Öğretmen 19) şeklindeki ifadesinde çocuk kitabının içeriğinde olaya dikkat ettiğini dile getirmiştir. Öğretmen 26 ise çocuk kitabında içerik özelliği olarak temaya dikkat ettiğini belirten tek katılımcıdır. *“Bir kere ele aldıkları içerikte ilk dikkat edeceğim şey temadır. Yani en başta da söylediğim gibi çocukların gündelik yaşamına aktarabileceği bir tema işlenmediği sürece o hikaye kitabı öykü kitabı veya masal artık her neyse, o biraz işlevini yitirmiş oluyor.”* şeklindeki ifadesinde ise temanın önemli olduğunu, çocuk kitaplarında çocukların günlük yaşamlarında karşılaşılabilecekleri türden temaların işlenmesi gerektiğini

vurgulamıştır. Öğretmen 12 ise kitaplarda kaderciliğin olmamasına dikkat ettiğini belirten tek katılımcıdır ve görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Kaderci olmamalı. Mesela kaderine razı olma gibi.” Öğretmen 14 ise “Çok fazla ayrımcı olmamalı. Ayrımcı, ondan sonra öteleyici.” ifadesiyle kitapta ayrımcılığın olmaması, ayrıştırıcı unsurların bulunmaması gerektiğine dikkat ettiğini belirtmiştir.

Tablo 3.1.2.3.’ te okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabındaki konu ve tema özelliklerine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdeler dağılımları görülmektedir.

Tablo 3.1.2.3. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabındaki konu ve tema özelliklerine ilişkin görüşleri

Tema	Kod	Sayı (n)	Yüzde (%)
Konu ve Tema Özellikleri	Çocuğa göre olması	16	30,19
	Değerleri içermesi	10	18,87
	Çocuğu desteklemesi	7	13,21
	Eğitici olması	4	7,55
	Her konuda olabilir	4	7,55
	Eğlenceli olması	3	5,66
	Olumlu nitelikte olması	3	5,66
	Planla bütünleşebilmesi	3	5,66
	Bilimsellik taşıması	2	3,77
	Tutarlı olması	1	1,88
Toplam		53	100,0

Bu tabloya göre katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabındaki konu ve tema özelliklerine ilişkin toplam ifade sayısı 53’ tür. Kitabın konu ve tema özellikleriyle ilgili en fazla görüş bildirilen nokta konu ve temanın çocuğa göre olmasıdır. Konu ve temanın çocuğa göre olması ile ilgili görüş bildiren öğretmen sayısı 16’ dır. Öğretmenler çocuk kitabının konu ve temasının öncelikle çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun, çocuğun dikkat ve ilgisini çekebilecek, merakını giderebilecek, çocuğun dünyasına hitap edebilecek, somut özelliklerde yani çocuğa göre olmasına dikkat ettiklerini belirtmiştir. Öğretmen 13 çocuğun sevdiği, ilgisinin olduğu konu ve temalarda çocuk kitabı seçmeye dikkat ettiğini örnek vererek şu şekilde açıklamıştır: “Hani çocuğun sevdiği şeyleri genelde almaya dikkat ediyorum. Mesela bu aralar dinozorlara sardık. Dinozorlarla ilgili kitaplar alıyoruz.

Mesela yemeyle ilgili sıkıntımız vardı hani yemek yemeyle ilgili mesela çocuk kitapları var. O tarz kitaplar. Dediğim gibi onun ilgisi doğrultusunda sürekli değiştiği için. Birlikte seçiyoruz zaten çoğu zaman.” Öğretmen 18 ise farklı bir noktaya değinerek, çocuk kitabında çocuğun gerçek yaşantısıyla iç içe olan, çocuğun karşılaşabileceği türden konu ve temaların olmasına dikkat ettiğini “İşte gerçek yaşamla bağdaşan nitelikte olmasına dikkat ediyorum. Gerçek yaşamla bağdaşanlara bakıyorum.” şeklindeki ifadesiyle dile getirmiştir.

Katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabında dikkat ettikleri diğer nokta kitabın çeşitli değerleri içermesidir. Bu konuda görüş bildiren 10 öğretmen çocuk kitaplarının konu ve temalarında ulusal ve evrensel değerlere, ahlak ilkelerine yer verilmesine; konu ve temanın yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk, hoşgörü, saygı, sevgi gibi temel insani değerleri içeren niteliklerde olmasına dikkat etmektedirler. Örneğin Öğretmen 1 “*Yardımlaşma, paylaşma benim olmazsa olmazımdır. Kesinlikle olmalıdır. Maalesef gelecek nesil egoistleşiyor git gide. Arkadaşlık da zaten yardımlaşmanın içine giriyor. Görgü kuralları olabilir bir de.”* ifadesiyle günümüzde çocukların artık bencilleştiğini ve bu yüzden çeşitli evrensel değerlerin ve görgü kurallarının kitaplarda yer alması gerektiğini belirtmiştir.

Çocuk kitabının konu ve temasının çocuğu desteklemesi gerektiğini düşünen öğretmen sayısı yedidir. Öğretmenlere göre çocuk kitabının konu ve teması çocuğun hayal gücünü desteklemeli, yaratıcılığını ve düşünme yeteneğini geliştirmeli ve çeşitli alanlarda çocuğun gelişimine katkı sağlamalıdır. Örneğin Öğretmen 1 “*Mesela burada dikkat ettiğimiz öz bakım becerileri oturmamış oluyor çocukların, toplama, dağınıklık, düzenlilik bunları içermeli.”* ifadesiyle çocukların öz bakım becerilerini geliştirecek düzenlilik, dağınıklık gibi konu ve temaları olan kitaplara önem verdiğini belirtmiştir. Öğretmen 24 kitabın çocukların empati becerilerini geliştirebilecek, onların hayal dünyalarına hitap edebilecek, çocukları düşündürecek konu ve temalar içermesinin uygun olacağını düşünmektedir. Ayrıca çocukları çeşitli sorularla yönlendirilebilecek özellikte olması gerektiğini de bir örnek ile şu şekilde açıklamıştır: “*Konular toplumsal yaşama dair olmalı bence. Hayal güçlerini çalıştıracak, onları düşünmeye sevk edecek konular olabilir. Empati kurmalarını sağlayacak konular olmalı.”*

Katılımcı öğretmenlerden dördü çocuk kitabının konu ve temasının eğitici nitelikte olmasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Öğretmenler çocuk kitaplarının konu ve temalarının eğitici ve öğretici özellikler barındırması gerektiğini düşünmektedirler. Örneğin Öğretmen 1 konu veya temanın çocuklara bazı kavramları verebilecek nitelikte olmasına dikkat ettiğini

belirtirken Şu ifadeyi kullanmıŐtı: *“Kavramlar olmalı. Az- çok, büyük- kk, kısa-uzun gibi. Bu tip kavramlar olabilir.”*

Katılımcı öğretmenlerden dördü ise ocuk kitabının her konuda olabileceğini belirtmiştir. Görüş belirten öğretmenler ocuk kitaplarının konu ve tema olarak her Şeyi ele alabileceğini dŐunmekteler. Örneğın ğretmen 7 konu veya temanın doğa ve duygular gibi her Őeyle ilgili olabileceğini *“Konu ve teması aslında her Őeyle ilgili olabilir. Doğayla olabilir, çocukların duygularıyla ilgili olabilir. Çünkü 5-6 yaş özellikle duyguları yeni anlamaya başladıkları dönem. Onlara dikkat ederim.”* ifadesiyle dile getirmiştir. Öğretmen 15 de aynı Şekilde konu ve temada bir kısıtlamasının olmadığını her Őeyle ilgili kitapların olabileceğini söylemiştir: *“Doğayla ilgili olabilir, hayvanlarla ilgili olabilir. Aslında her konuyla ilgili olabilir yani. O yönden bir kısıtlamam ya da illa Şöyle olmalı gibi bir Şeyim yok.”*

Katılımcı  ğretmen ocuk kitabının konu ve temasının eğlenceli olması gerektiği görüşündedir. Öğretmenlerin ocuk kitabında dikkat ettikleri konu ve tema özelliklerinden en az görüş bildirilen noktalardan biri ocuk kitabının konu ve temasının olumlu nitelikte olmasıdır. Katılımcı  ğretmen konu ve temanın Şiddet unsuru barındırmaması ve olumlu özellikler taşıması gerektiği belirtilmiştir.

Katılımcı ğretmenlerin  ocuk kitaplarındaki konu ve temanın planlarla bütünleŐebilecek özellikte olmasına dikkat etmektedir. Örneğın ğretmen 3 kendi planıyla örtüŐecek konular veya temalar içeren kitaplar seçmeye dikkat ettiğini söylemiştir: *“Okul anlamında söylüyorum, ya planımızla bütünleŐmesi için plana bağlı yani planla ilgili bir konu seçiyoruz.”* Aynı yönde görüş bildiren ğretmen 21 de Şu ifadeyi dile getirmiştir: *“Bizim yaşa uygun verdiğimiz konular, okulda iŐledięimiz konulara uygun Şeyler olduğunda. Onlara hani daha konuyla baędaŐtırıyoruz, üniteyle baędaŐtırıyoruz. Planlarımızla baędaŐtırıyoruz. O Şekilde veriyoruz.”*

ocuk kitabının konu ve temasının bilimsellik taşıması gerektiğini belirten katılımcı ğretmen sayısı ikidir. Örneğın ğretmen 10 bilimin sadece fen deneyleriyle değil kitaplarla da kazanılabileceği için kitaplarda konu ve temanın bilime yönelik olmasına dikkat ettiğini Şu ifadesiyle dile getirmiştir: *“Bilime yönelik olması. Yani ocuk kitaplarında bilimsellik sadece deneylerle verilmek zorunda değil çünkü.”*

Katılımcılardan Öğretmen 10 çocuk kitabının konu ve temasında tutarlılığa çok dikkat ettiğini “*Tutarlılık istiyorum.*” ifadesiyle belirtmiştir. Çocuk kitabının konu ve temasının özellikleriyle ilgili en az görüş bildirilen nokta da tutarlılık olmuştur.

Tablo 3.1.2.4.’ de okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabındaki dil ve anlatım özelliklerine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdelik dağılımları görülmektedir.

Tablo 3.1.2.4. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabının dil ve anlatım özelliklerine ilişkin görüşleri

Tema	Kod	Sayı (n)	Yüzde (%)
Dil ve Anlatım Özellikleri	Sade olması	19	22,09
	Anlaşılır olması	14	16,28
	Çocuğa uygun olması	11	12,79
	Kısa olması	8	9,30
	Akıcı olması	7	8,14
	Tekrar veya kafiyelerin kullanılması	7	8,14
	Türkçe’ ye uygun olması	6	6,98
	Yeni sözcükler içermesi	5	5,81
	Yazım kurallarına uygun olması	3	3,49
	Açık uçlu cümleler içermesi	2	2,33
	Argo sözcükler içermemesi	2	2,33
	Emir kipi içermemesi	1	1,16
	Nezaket cümleleri içermesi	1	1,16
	Toplam		86

Bu tabloya göre katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabındaki dil ve anlatım özelliklerine ilişkin toplam ifade sayısı 86’ dır. Kitapların dil ve anlatım özellikleriyle ilgili en fazla görüş bildirilen nokta dil ve anlatım özelliklerinin sade olmasıdır. 19 öğretmen bir kitabın dil ve anlatımının sade ve yalın olmasına, ağır ve karmaşık olmamasına, anlatımda basit cümleler kullanılmasına dikkat etmektedirler.

Katılımcı öğretmenlerden 14’ ü çocuk kitabının dil ve anlatımının anlaşılır olması gerektiği görüşündedir. Bu konuda görüş bildiren öğretmenler kitabın dil ve anlatımının açık ve net, anlaşılır, abartıdan uzak olması gerektiğini belirtmektedir. Öğretmen 7 dil ve anlatımın açık ve net olmasına ve deyimler gibi çocuğun anlayamayacağı kafasını

karıştırabilecek anlatımların kullanılmamasına dikkat ettiğini şu ifadesiyle belirtmiştir: *“Açık ve net. Kafa karıştırıcı cümleler olmamasını istiyorum. Bazen deyimler falan çok kullanıyorlar bazı kitaplar. Onları çocuk anlayamayacağı düzeyde olunca çok kafası karışıyor.”* Öğretmen 17 de aynı şekilde birbirine bağlı, kinayeler içeren cümlelerin olmamasına dikkat ettiğini *“Karmakarışık birbirine bağlı cümlelerin olmaması. Kinayelerin mesela olmamasına dikkat ederim. Çünkü çocuk çok fazla algılayamıyor.”* şeklindeki ifadesinde vurgulamıştır. Öğretmen 31 kitabın atasözleri veya deyimler gibi çocukların algılamakta zorlanacakları yapıları içermemesine ve çocuklar tarafından anlaşılır olması gerektiğine dikkat ettiğini vurgulamaktadır: *“Daha tutarlı böyle atasözleri deyimler gibi şeylerin bulunmaması gerekiyor. Çünkü onları algılamakta, farklı anlayabiliyorlar, algılamakta zorlanıyorlar.”*

Katılımcı öğretmenlerden 11’ i çocuk kitabının dil ve anlatımının çocuğa uygun olması gerektiği görüşündedir. Bu konuda görüş bildiren öğretmenler çocuk kitabının dil ve anlatımının okul öncesi dönem çocuğunun yaş seviyesine uygun olması ve kitapta çocuğun anlayabileceği sözcüklerin kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 29 çocuk kitabının dil ve anlatımında çocuğun anlayamayacağı şivesel söylemlerin bulunmaması gerektiğini *“Mesela şivesel olmayışı, çocuğun anlayabileceği bir şekilde.”* ifadesiyle dile getirmiştir.

Katılımcı öğretmenlerden sekizi çocuk kitabının dil ve anlatım özelliklerinin kısa olması gerektiği görüşündedir. Bu konuda görüş bildiren öğretmenler çocuk kitabında dil ve anlatımın kısa olmasına, kitabın uzun cümle ve sözcükler içermemesine dikkat etmektedirler. Örneğin Öğretmen 14 *“Çok uzun kelimeler, gereksiz cümleler olmamasına.”* ve Öğretmen 20 *“Ama çok fazla uzun cümleler olması da rahatsız ediyor. Uzun cümlenin de olmasını istemiyorum”* ifadeleriyle bu konudaki görüşlerini dile getirmişlerdir.

Çocuk kitabının dil ve anlatım özelliklerinin akıcı olması gerektiği görüşünde olan katılımcı öğretmen sayısı yedidir. Örneğin Öğretmen 26 kitabın dil ve anlatımının akıcı olması gerektiğini şu şekilde açıklamaktadır: *“Hikaye daha akıcı olmalı. Hikayenin tıkanmaması gerekiyor. Bir yerde tıkanıldığında öğretmen de kalıyor çocuk da kalıyor. Hikayenin dilinin akışkan olması gerekiyor ki hikaye tıkanmasın.”*

Çocuk kitabının dil ve anlatımında tekrar ve kafiyelerin kullanılması ile ilgili görüş belirten öğretmen sayısı yedidir. Örneğin Öğretmen 4 ise kitaplarda bazen şiirsel bir dilin veya kafiyeli yapıların kullanılmasının da çocuklar tarafından beğenildiğini şu ifadesiyle vurgulamıştır: *“Şimdi bazen böyle şiirsel kitaplar oluyor. Onlar da çok keyifli, çocuklar seviyorlar kafiyeli falan.”* Öğretmen 14’ ün öykülerde mani gibi çeşitli dörtlüklerin kullanılmasından hoşlandığını belirttiği ifadesi şu şekildedir: *“Mesela kimi hikayeler koşu tarzındadır çok hoşuma gider. Koşu tarzında, ya da mani tarzında yazılan hikayeler de hoşuma gider. Çocukların da hoşuna gider.”*

Katılımcı altı öğretmen çocuk kitabının dil ve anlatım özelliklerinin Türkçe’ ye uygun olması gerektiği görüşündedir. Örneğin Öğretmen 6 çocuk kitabının Türkçe dil kurallarına uygun bir şekilde yazılmış olması gerektiğini *“Yani Türkçe kurallarına uygun yazılmalı bir kere de onu zaten, öyle yazılıyor çoğu hikâye kitabı.”* ifadesiyle dile getirmiştir. Öğretmen 22 ise çocuk kitabında Türkçe’ nin düzgün kullanılmasının çocuk açısından önemini şu şekilde açıklamıştır: *“Düzgün bir Türkçe kullanılması tabi ki önemlidir. Çünkü ben okuduktan sonra çocuk da ezberliyor ve bana anlatıyor.”*

Katılımcı beş öğretmen çocuk kitabının dil ve anlatım özellikleri olarak kitabın yeni sözcükler içermesi gerektiğini belirtmiştir. Örneğin Öğretmen 1 *“Birkaç tane çocuğun duymadığı kelimeler kullanılabilir. Kelime hazinesini, geliştirmesi için. Dikkati çekecek şekilde ama. Bu ne demek öğretmenim diye sormalı ya da anne baba neyse. Bu ne diye sorulması gerekir farklı kelimeler.”* ifadesiyle çocuk kitabında çocuğun dikkatini çekebilecek şekilde farklı sözcüklerin yer alabileceğini belirtmiştir. Öğretmen 8 çocuk kitabında bulunan farklı sözcüklerin bilgi verici veya çocuklara bir takım kavramları öğretici özelliklerde ve daha bilimsel nitelikte olmasının faydalı olacağını düşünmektedir: *“Nasıl diyeyim mesela kavram öğretici, ilginç bilgiler verici kelimeleri de seviyorum. Atıyorum mesela kaplumbağa yerine ben hep şey kullanırdım <Caretta Caretta>. Mesela hani öğrensinler isimlerini diye. Yani çok ilginç konular işlediğim için ben. Atıyorum daha bilimsel kelimeler kullanılabilir diye düşünüyorum. Çünkü o sırada öğrenmiş oluyorlar. Hafızalarında kalıyor yaşatırsan.”*

Çocuk kitabının dil ve anlatımının yazım kurallarına uygun olması ile ilgili görüş belirten öğretmen sayısı üçtür. Örneğin Öğretmen 4 “*Cümlelerin tabi ki imlaya ve anlatım bozukluğunun olmamasına dikkat ediyorum.*” ifadesinde çocuk kitabında cümlelerin yazım kurallarına uygun yazılması ve anlatım bozukluklarının yapılmamasına dikkat ettiğini belirtmiştir.

Çocuk kitabında dil ve anlatım özellikleri olarak dikkat edilen noktalardan en az görüş bildirilen özellik kitabın açık uçlu cümleler içermesidir. Katılımcı öğretmenlerden ikisi çocuk kitabının dil ve anlatımının açık uçlu cümleler içermesine dikkat etmektedir. Örneğin Öğretmen 10 kitabın açık uçlu cümleler içermesinden hoşlandığını, içerisinde çocukların hayal dünyalarını ve düşünme becerilerini geliştirecek cümlelerin olması gerektiğini belirtmiş ve bunu şu ifadeyle dile getirmiştir: “*Açık uçlu cümleleri seviyorum. Çocuğun hayal gücünü sınırlamadığı için.*”

Katılımcı öğretmenlerden ikisi çocuk kitabının dil ve anlatımının argo sözcükler içermemesine dikkat etmektedir. Örneğin Öğretmen 19 kitap alırken içerisinde argo sözcüklerin bulunmamasına dikkat ettiğini ve kitabı ona göre aldığını “*Kullanılan kelimelere dikkat ederim. Kimi zaman mesela argo ve uygun olmayan kelimeler oluyor. Onlar da kitabı alıp almama karar vermeme sağlıyor.*” şeklindeki ifadesinde belirtmiştir.

Katılımcı bir öğretmen çocuk kitabının dil ve anlatımında emir kipi içermemesi gerektiğini belirtmiştir. Öğretmen 11 çocuk kitabında emir kipi içeren cümlelerin kullanılmaması gerektiğini şu ifadeyle dile getirmiştir: “*Emir kipi olmadan. Emir kipi olmayacak.*”

Katılımcı öğretmenlerden biri çocuk kitabının dil ve anlatımının nezaket cümleleri içermesi gerektiğini belirtmiştir. Öğretmen 1 kitabın içerisinde teşekkür ederim, rica ederim gibi nezaket cümlelerinin mutlaka bulunması gerektiğini şu ifadeyle vurgulamıştır: “*Kibar, teşekkür ederim, rica ederim gibi sihirli cümleler diyoruz biz onlara. Onları kesinlikle barındırmalı.*”

Tablo 3.1.2.5.’ te okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabında bulunması gereken fiziksel özelliklere ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdeler dağılımları görülmektedir.

Tablo 3.1.2.5. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabında bulunması gereken fiziksel özelliklere ilişkin görüşleri

Tema	Kod	Sayı (n)	Yüzde (%)
Biçimsel Özellikler	Resimler	21	24,14
	Kağıt yapısı	18	20,69
	Boyut	17	19,54
	Kapak	11	12,65
	Hareketli parçalar içermesi	7	8,05
	Sayfa düzeni (Metin- resim ilişkisi)	5	5,74
	Yazılar (Harfler)	5	5,74
	Cilt	3	3,45
Toplam		87	100,0

Bu tabloya göre katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabında bulunması gereken fiziksel özelliklerle ilgili verdiği toplam ifade sayısı 87’ dir. Öğretmenlerin en fazla ifade ettiği özellik resimler olmuştur. Katılımcı 21 öğretmen çocuk kitabının resimlerinin çocukların dikkatini çekecek ve çocuğa hitap edecek şekilde kaliteli, canlı renkli, anlaşılır ve büyük olması ayrıca resimlerde gerçekçi çizimlerin kullanılması, zemin ve renk uyumlarına dikkat edilmiş olması, çocukların yorumlama yeteneklerini geliştirecek nitelikte olması gerektiğini düşünmektedirler. Aşağıda öğretmenlerin bu konudaki ifadelerinden bazılarına yer verilmektedir.

Öğretmen 5 “*Bence resimlerinin canlı ve çocuğa hitap edecek şekilde olması. Böyle bazı kitaplarda karalama gibi oluyor. Karalama mı diyeyim. Çöp adam gibi daha basit çizimler oluyor. Onlardansa daha gerçeğe yakın çizimler, daha renkli, pastel tonlarda.*”

Öğretmen 22 “*Resimlerinin anlaşılır, düzgün basım olması. Gerçekçi olması çok önemli bence. Düzgün basılmış olması, resimlerinin anlaşılır, açık seçik.*”

Katılımcı öğretmenlerden 18’ i çocuk kitabının fiziksel özelliklerinde kağıt yapısına dikkat etmektedir. Örneğin Öğretmen 2 “*Sayfa kalınlığı, çok ince olunca yırtılıyor.*” şeklindeki ifadesinde sayfaların kalın olmasına ve yırtılmamasına önem verdiğini dile getirmiştir. Öğretmen 7 ise sayfaların kalın ve mat olması gerektiğini belirtmiştir: “*Sayfaların parlak değil ama kalınlığının iyi seviyede olması gerekiyor.*”

Katılımcı öğretmenlerden 17' si çocuk kitabının fiziksel özelliklerinde boyuta dikkat etmektedir. Örneğin Öğretmen 17 *“Ne çok büyük ne de çok küçük. Çevirirken çünkü zorluk oluyor anlatırken.”* ifadesiyle kitabın ne çok büyük ne de çok küçük olması gerektiğine dikkat ettiğini belirtmiştir. Öğretmen 24 boyutunun yetişkin ve çocuk kullanımına göre değişeceğini, eğer çocuk kullanacaksa kitabın boyutunun çocukların el yapılarına uygun olması gerektiğini vurgulamıştır: *“Şeye göre değişir, ben okuyacaksam. Benim tutabileceğim büyüklükte olabilir yani çok büyük de olabilir. Ama çocuğa aldıysam onların eline vermek üzere, onların el yapılarına, tutabilecekleri büyüklükte olmalı.”*

Katılımcı 11 öğretmen çocuk kitabının fiziksel özelliklerinde kapağa dikkat etmektedir. Örneğin Öğretmen 3 yıpranmaması için kitabın kapağının sert ve kalın olması gerektiğini dile getirmiştir: *“Fiziksel olarak yıpranmaması için hani o sert ciltle kaplı olması önemli oluyor. Çünkü yıpranıyor illaki bir yerleri.”* Öğretmen 14 kitabın kapağının dikkat çekici olması gerektiğini, kapağın üzerindeki resme çok dikkat ettiğini belirtmiştir: *“Öncelikle mesela kapağının ağır olması benim için nedense böyle bir şeydir yani. Kapağın bir ağırlığı olmalı bence. Açtın mı o ağırlığı veriyor ya çocuk heyecanlanıyor. Ondan sonra kapak üzerindeki resimler çok önemli. Hikayenin içeriğini anlatıyor mu?”*

Katılımcı yedi öğretmen çocuk kitabının fiziksel özelliklerinde kitabın hareketli parçalar içermesine dikkat etmektedir. Örneğin Öğretmen 10 *“Ve çocuk hani bu dokunsal kitaplar var ya. Onlar olduğu zaman çocuklar çok daha fazla eğleniyorlar. Böyle içinde sürprizli falan bir şeyler oluyor ya, açmalı kapamalı kitaplar. Onları daha çok seviyorlar.”* ifadesinde kitaplarda dokunsal ve hareketli bölümlerin bulunmasının çocukların daha fazla dikkatini çektiğini belirtmiştir.

Katılımcı beş öğretmen çocuk kitabının fiziksel özelliklerinde sayfa düzenine (metin-resim ilişkisi) dikkat etmektedir. Örneğin Öğretmen 3 *“Resim ve yazıların yerleşmesi. Çünkü bazen yazılar resimlerin üstünde olunca okunmuyor yazılar.”* ifadesiyle kitabın sayfalarında resim ve yazıların düzgün bir biçimde yerleşmesine dikkat ettiğini belirtmiştir.

Katılımcı öğretmenlerden beşi çocuk kitabının fiziksel özelliklerinde yazılara (harfler) dikkat etmektedir. Örneğin Öğretmen 6 *“Yazıları okunabilir olmalı.”* şeklindeki ifadesiyle kitapta yazıların okunabilir özellikte olmasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Öğretmen 23 *“Yazı karakteri dikkat çekici ve büyük yazılırsa tabii ki daha ilgim çekiyor öncelikle.”*

ifadesiyle yazı tipinin ilgi çekici ve yazı boyutunun büyük olmasına dikkat ettiğini dile getirmiştir.

Katılımcı öğretmenlerden üçü çocuk kitabının fiziksel özelliklerinde ciltlemeye dikkat etmektedir. Örneğin Öğretmen 1 “*Kalitesiz olmayacak. Dayanıklı olacak çünkü çocuklar bizim kadar dikkatli kullanmıyorlar. Dayanıklı olmalı. Yırtılmamalı baya küçük çocuklar için.*” ifadesinde kitabın dayanıklı olmasına ve yırtılmamasına dikkat ettiğini dile getirmiştir. Öğretmen 12 de kitabın sağlam ciltli ve baskı kalitesinin düzgün olmasına dikkat ettiğini şu ifadesiyle vurgulamıştır: “*Yani sağlam ciltli olması. Baskı kalitesinin güzel olması.*”

Tablo 3.1.2.6.’ da okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçerken resimlerinin hangi nitelikleri taşımasına dikkat ettiklerine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdelik dağılımları görülmektedir.

Tablo 3.1.2.6. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçerken kitabın resimlerinin hangi nitelikleri taşımasına dikkat ettiklerine ilişkin görüşleri

Tema	Kod	Sayı (n)	Yüzde (%)
Resimlerin Anlatımsal Özellikleri	Sade olması (10) Anlaşılır olması (10) Gerçekçi olması (8) İçerik ile uyumlu olması (5) Olumsuz öge içermemesi (5) Çocuğa uygun olması (5) Soyut olması (1)	44	56,41
	Renkler (19) Boyut (6) Çizgiler (3) Karakterlerin çizimleri (3) Düzen ve uyum (3)	34	43,59
Toplam		78	100,0

Bu tabloya göre katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken resimlerinin niteliklerinde dikkat ettikleri noktalara ilişkin toplam ifade sayısı 78’ dir. Çocuk kitaplarının resim özellikleriyle ilgili en fazla görüş bildirilen konu “Resimlerin Anlatımsal Özellikleri” ile ilgili olmuştur. Bu tema altında 10 katılımcı öğretmen resimlerin anlaşılır ve sade

olmasına dikkat ettiklerini belirtmiştir. Öğretmenler çocuk kitabı seçerken resimlerinin birbirine girmeyecek, gereksiz ayrıntılar içermeyecek ve karışık olmayacak şekilde sade, net, açık, seçik; çocukların baktıklarında resimdeki figürün ne olduğunu anlayabilecekleri şekilde anlaşılır olmasına dikkat etmektedirler.

Katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken kitabın resimlerinde en fazla dikkat etikleri diğer bir anlatımsal özellik ise resimlerin gerçekçi olmasıdır. Katılımcı sekiz öğretmen çocuk kitabı seçerken resimlerinin gerçeğe yakın ve uygun, gerçekten sapmayan ve çizimlerinin doğru yapılmış olmasına dikkat etmektedir. Örneğin Öğretmen 7 “*Bazen gerçek resimler kullanan öykü kitapları var. Onlar da hoşuma gidiyor, gerçek resimlerin kullanıldığı.*” şeklindeki ifadesiyle içerisinde gerçek resimlerin kullanıldığı kitapları da beğendiğini dile getirmiştir. Öğretmen 31 “*Gerçeğe uygun resimler olması. Yani böyle bir hayvan çizmiş mesela, gerçeğe yakın olması. Çünkü çocuk onu o şekilde hatırlayacaktır.*” şeklindeki ifadesinde çocukların kitaptaki görseli çizilen şekilde hatırlayacakları için kitaplardaki resimlerin gerçekçi olması gerektiğini öne sürmüştür.

Bu tema altında katılımcı beş öğretmen resimlerin içerik ile uyumlu olması, olumsuz öğeler içermemesi ve çocuğa uygun olmasına dikkat etmektedir. Öğretmenler “*İçeriğine uygun olması.*” (Öğretmen 28), “*Tabi ki sayfada anlatılanla uyumlu resimler olması.*” (Öğretmen 27) şeklindeki çeşitli ifadelerinde çocuk kitaplarının resimlerinin anlatılan öykü ile ilişkili ve sayfada anlatılan ile resmin birbirini destekleyecek nitelikte olması gerektiğini belirtmektedir. Öğretmenler “*Resimlerinde çok fazla şiddet ögesi olmayan. Çocukların sevgi yönünü daha çok destekleyen olmasına dikkat ediyorum.*” (Öğretmen 18), “*Korkutucu olmaması lazım.*” (Öğretmen 2), “*Şiddet içermesin kesinlikle.*” (Öğretmen 4) şeklindeki bazı ifadelerinde kitaplarda kullanılan resimlerin korkutucu ve şiddet unsurları barındırmamasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler “*Çocuklara uygun olmalı.*” (Öğretmen 5), “*Çocukların yaş seviyesine uygunluğu, dikkat çekici olması.*” (Öğretmen 19), “*Çocuğa hitap etmeli, ilgisini çekmeli.*” (Öğretmen 22) şeklindeki ifadelerinde ise kitaplardaki resimlerin çocukların yaşlarına uygun, çocuklara hitap edecek ve onların ilgilerini çekebilecek nitelikte resmedilmiş olmasına dikkat ettiklerini dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken kitabın resimlerinde dikkat etikleri anlatımsal özelliklerle ilgili bir öğretmen kitabın resimlerinde soyutluk olmasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Öğretmen 8 kitapta resimlerde soyutluktan yana olduğunu, soyut resimler içeren kitaplardan daha fazla hoşlandığını şu ifadesiyle belirtmiştir: “*Soyut resimlerden*

hoşlanıyorum ben. Daha soyut olmalı diye düşünüyorum. Zaten en önemli şey o benim için kitapta. Çok somut çizgilerden çok hoşlanmıyorum.”

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçerken resimlerinde dikkat ettikleri diğer nokta “Resmilerin Somut Özellikleri” ile ilgilidir. Bu tema altında en fazla görüş bildirilen özellik renkler olmuştur. 19 katılımcı öğretmen kitabın resimlerinin renklerinin dikkat ve ilgi çekici, canlı ve resimlerin renk dağılımlarının uyumlu olmasına dikkat etmektedirler. Bunun dışında kitapların resimlerinde farklı tekniklerin kullanılabilceğini de düşünmektedirler. Örneğin Öğretmen 12 “*Resimler canlı renklere boyanmış. Bazen de mesela farklı teknikle boyamalı kitaplar oluyor mesela. Yağlı boya gibi görünümlü olanlar oluyor, karakalem gibi. Farklı teknikler de çocukların hoşuna gidebiliyor.*” şeklindeki ifadesinde çocuk kitabındaki resimlemelerde yağlı boya, karakalem gibi farklı tekniklerle yapılmış boyamalarında kullanılabilceğini belirtmiştir.

Katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken kitabın resimlerinde en fazla dikkat ettikleri bir diğer nokta ise resimlerin boyutu ile ilgilidir. Bu konuda görüş bildiren altı öğretmen kitaptaki resimlerin okul öncesi çocuğa hitap ettiği için büyük boyutlarda olması gerektiğini düşünmektedir.

Katılımcı öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken kitabın resimlerinde dikkat ettikleri “Resimlerin Somut Özellikleri” temasının altında yer alan ve en az görüş bildirilen özellikler resimlerdeki çizgiler (n=3), karakterlerin çizimleri (n=3), düzen ve uyumdur (n=3). Öğretmenlerden üçü “*Gözüme güzel görünmesi.*” (Öğretmen 6), “*Düzen. Yarım olmaması. Resimlerin tam tam. Hani silik silik bazen böyle. Görselliği tam yansıtması. Onlara dikkat ediyorum.*” (Öğretmen 27), “*Sayfanın her yerini kaplayacak.*” (Öğretmen 29) şeklinde görüş bildirerek çocuk kitaplarındaki resimlerin düzen ve uyum içinde sayfanın tümünü kaplayarak, göze güzel görünecek şekilde resmedilmiş olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcı üç öğretmen çocuk kitabının resimlerinde, resimlerin çizgileri ile ilgili görüş bildirmiştir. Örneğin Öğretmen 10 “*Şöyle, çok keskin çizgileri olsun istemiyorum. Çünkü o zaman öfkeli bir kitap gibi geliyor bana.*” şeklindeki ifadesinde kitaplarda resimlerin keskin çizgileri olmamasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Öğretmen 14 ise şu ifadesinde resimlerin çok dijital olmaması gerektiğini söyleyerek aynı zamanda resimlerde yapılan küçük çaplı hataları da görmek istediğini vurgulamıştır: “*Öncelikle çok dijital veya çok plastik olmamalı bence. Mesela o çizimdeki küçük hataları görebilmeliyim. Yani küçük hatalar vardır deformasyonlar vardır ben onları görmekten hoşlanırım. Yani*

oradaki hatayı görüp böyle yapmış bir şey yorum yapmak hoşuma gidiyor.” Katılımcı öğretmenlerden üçü ise çocuk kitaplarındaki resimlerde yer alan karakterlerin çizimleri ile ilgili görüş bildirmiştir. Öğretmenler karakterlerin çizimlerinde, onların yüz ifadeleri, kıyafetleri, çizimlerin kendi kültürümüzü yansıtması vb. noktalara dikkat etmektedirler. Örneğin Öğretmen 21 “Bazen çok değişik, absürt resimler vardı geçen bir kitapta. Kıyafetlerini falan böyle çok değişik değişik şeyler giydirmişlerdi. Garip garip işte küpeler falan bir sürü. Zaten çocuklara bunları özendirilmeye çalışırken, kitabın içinde bunun olması...” şeklindeki ifadesinde karakterlerin kıyafetlerinin abartısız ve toplumsal kurallara uygun olması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmen 26 da aynı şekilde resimlerdeki karakterlerin kıyafetlerine, aile yapılarına ve cinsiyet rollerinin çizim şekline dikkat ettiğini şu ifadeyle vurgulamıştır: “Görsellerde seçilen karakterler olur, kullanılan şekiller olur, oradaki motifler, yani orada yapılan yansıtılan aile yapıları görsellerde. Dediğim gibi aile yapısı belki biraz önemli olabilir. oradaki çocukların kıyafetleri yani her şey önemli.”

Tablo 3.1.2.7.’ de okul öncesi öğretmenlerinin resimli çocuk kitaplarının kapağında yer alan bilgilere ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzdelik dağılımları görülmektedir.

Tablo 3.1.2.7. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitaplarının kapağında yer alan bilgilere ilişkin görüşleri

Tema	Kod	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kapak Özellikleri	Yayınevi	20	21,98
	Kitabın İsmi	18	19,78
	Yazar	18	19,78
	Resim	14	15,39
	İsim İçerik Uyumu	4	4,39
	Çizer	4	4,39
	Yaş Grubu	4	4,39
	Baskı Bilgileri	3	3,30
	İçerdiği kavram, konu ile ilgili bilgi	2	2,20
	Arka kapak	2	2,20
	Çevirmen	1	1,10
	İlgi çekici söz	1	1,10
Toplam		91	100,0

Bu tabloya göre katılımcı 31 öğretmenin kitabın kapağında dikkat ettikleri bilgilerle ilgili verdiği toplam ifade sayısı 91' dir. Öğretmenlerin kitabın kapağında bulunması gereken bilgiler içerisinde en fazla ifade edilen bilgi kitabın yayınevidir. Öğretmenler kitabın kapağında yayınevinin yazması gerektiğini düşünmektedirler. Bunu birbirine yakın oranda kitabın ismi ve yazar) izlemektedir. Katılımcı öğretmenlerden 14' ü kitabın kapağında resme, dördü isim ile içeriğin uyumuna, çizerine ve yaş grubuna, üçü baskı bilgilerine, ikisi içerdiği kavram, konu ile ilgili bilgiye ve arka kapağına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler tarafından en az ifade edilen bilgiler ise çevirmen ve ilgi çekici sözdür. Aşağıda öğretmenlerin bu konudaki ifadelerinden bazılarına yer verilmektedir.

Öğretmen 1 *“Hikayenin adı olmalı. Yazarı, resim olacak zaten. Yayınevi, bence çocukların hoşuna giden bir söz de olabilir. Onları güldürecek.”*

Öğretmen 10 *“Yayınevi, kitabın yazarı, çevirmeyse çevirmeni bence yeterli.”*

Öğretmen 16 *“Yaş grubunun, içerdiği kavramların. Hangi kavramları ele aldığı, hangi alana hitap ettiği özellikle. Mesela sosyal- duygusal alan şu şu kavramlar sevgi teması vs.”*

Öğretmen 26 *“Yani yayınevi olacak bir kere. Çünkü dediğim gibi yayınevini önemsiyorum. Yaş grubu yazacak. Hikayenin başlığı olacak orada. Hikayenin temasına uygun bir kapak resminin kesinlikle olması gerekiyor. Yani kitabın kapağında önemli olan bir de bu.”*

Öğretmen 27 *“Resim, yazar ve kitabın kaçınıcı baskı olduğu da olabilir.”*

Katılımcı öğretmenlerin “Çocuklar için kitap seçme konusunda paylaşmak istediğiniz başka fikirleriniz var mı?” sorusuna verdikleri cevapların bulguları aşağıda yer almaktadır.

Katılımcı öğretmenlerden sekizi bu konuda eklemek istediği veya paylaşmak istediği bir şey olmadığını belirterek görüş bildirmemiştir. Geri kalan 23 öğretmen bu konuda görüş bildirmiştir. Örneğin Öğretmen 19 çocuklara her kitabın alınmaması gerektiğini, çok dikkatli bir şekilde incelenip ondan sonra alınması gerektiğini başından geçen bir örnekle şu ifadesiyle dile getirmiştir: *“Şöyle ki, her kitabın alınmaması gerektiğini düşünüyorum. Bu çok önemli. Bana göre fiyatına bakarak ya da fiyatına bakmaksızın fark etmiyor her kitap alınmamalı. Çok dikkatli incelenmeli. Çocuklara göre kullanılan kelimeler biraz daha yaş seviyeleri göz önünde bulundurularak seçilmeli bence.”*

Öğretmen 9 çocuklarda kitap okuma alışkanlığı, kitap sevgisi oluşması açısından velilere çocuklarını kitapçılara götürmelerini önerdiğini, kendisinin de aldığı bir kitabı

sınıfta çocuklara gösterdiğini bu konuda kendisinin nasıl bir yol izlediğini şu ifadesiyle belirtmiştir: *“Ben velilerime de ben aynı şeyi söylüyorum. Mutlaka diyorum ayda bir defa da olsa çocuklarınızı bir kitapçıya götürün. Kitap alışkanlığı oluşması adına. Yani mutlaka bir kitap alın. Kendim de çocuklarım için öyle yapıyorum. Buraya da mesela aldığım kitabı, çocuklar burada öğrencilerime de getirip gösteriyorum. Bakın ben bu ay bunu aldım. Siz ne aldınız? Onlar da bana getiriyorlar.”* Öğretmen 12 çocuklarda kitap sevgisinin çok önemli olduğunu, çocuklara kitap sevgisinin aşılama çalıştığını, anne ve babanın çocuğuyla birlikte kitap okuyarak kaliteli vakit geçirebileceğini ve bu konudaki görüşünü şu ifadesiyle dile getirmiştir: *“Kitap sevgisi çok önemli çocuklar için. Kitabı en iyi arkadaş olarak çocuklara kazandırmaya çalışıyoruz. Okumak küçük yaşta kazanılıyor. Eğlenceli, anneyle güzel vakit geçirme. Bu da bir paylaşım bir yerde.”*

Öğretmen 7 çocuklara yönelik olarak hazırlanan kitapların uzmanlar tarafından inceleme altına alınması gerektiğini şu ifadesiyle dile getirmiştir: *“Bence çocuk kitapları ciddi anlamda inceleme altına alınmalı. Ve bunu profesyonel kişiler yapmalı. Ve uygun olmayan yazarlar ve kitaplar bence kaldırılmalı. Çünkü çocuklar da aile de bilinçli değilse ciddi anlamda çok farklı yanlış yaşantılar geliştirmiş oluyor.”*

Öğretmen 23 çocuklara yönelik kitapların herkes tarafından ulaşılabilir olması için hem maliyetlerinin düşük olması hem de kitapların çeşitli reklamlarla tanıtılarak ön plana çıkarılması gerektiğini düşünmektedir ve bu düşüncesini şu ifadesiyle dile getirmiştir: *“Ulaşılabilirlik zor. Şimdi bizde belli yayınevleri kitapları getiriyor. Bununla ilgili kitap fuarı var. Belirli zamanlarda gidip oraya bakılabilir ama herkesin oraya gitme imkânı olmayabilir. Kitaplarının tanıtımının, reklamının daha iyi yapılması gerektiğini düşünüyorum. Özellikle yeni çıkan kitapların. Bunlarla ilgili broşür mü olur ya da artı fiyatlar biraz düşürülebilir belki iyi olabilir. Bitiyor elimizdekiler, tekrar tekrar almak gerekiyor mesela. O yüzden biraz daha makul olursa o da güzel olur diye düşünüyorum. Bir de şey var, fiyatı yüksek kitaplar. Kalite, karton olayı, basımı. Daha ucuza mal edilmeli. Buna dikkat etmeleri gerekiyor diye düşünüyorum.”*

Öğretmen 31 çocukların kitapların yazarları hakkında bilgi sahibi olmadıkları için yazarların daha sık tanıtılmasının iyi olacağını düşünmektedir ve bu düşüncesini şu şekilde dile getirmiştir: *“Sadece çocukların yazarlar hakkında çok bilgili olmadığını düşünüyorum. Yani hani kitabın yazarı hakkında onları tanımıyorlar, onlarla ilgili konuşulmuyor. Sadece okuyup geçtiğimiz zamanlar oluyor. Onlar olmasa daha iyi olur yani.”*

Öğretmen 25' in her öğretmenin sıklıkla çocuk kitabı satan yerleri gezip inceleme yapması ve öğretmenlere ödenekler verilip öğretmenin çocuk kitabı alma konusunda teşvik edilmesi gerektiğini tavsiye ettiği görüşü şu şekildedir: *“Bence her öğretmen bol bol kitapçıların çocuk bölümlerini dolaşmalı. Çünkü yeni gelen yayınlar o kadar güzel ki. Aman var zaten benim kitabım, yeter o kitaplar dememeli bir öğretmen. Hatta bu bir zorunluluk gibi olmalı. Yeniliklerden haberdar olabilmeleri için öğretmenlere ödev verilmeli. Belki şey olabilir, bir ödenek verilip sadece çocuk kitabı almak için atıyorum yıllık 100 lira bir bütçe verilmeli öğretmene. Ama bu çocuk kitabı fişi getirilerek verilmeli mesela. O zaman öğretmen zorunlu olarak kitabı alacaktır o 100 lira kalmaması gibi. Yani böyle bir şey uygulanabilir belki.”*

Öğretmen 14 Milli değerleri anlatan çocuk kitaplarının daha modern çizimlerle buluşması öğretmenlerin yazarlarla bir araya gelmesi ve taklitleri yapılan kitapların denetlenmesi için bir çeşit kurul oluşturulması gerektiğini şu ifadeyle dile getirmiştir: *“Bence artık özellikle geçmiş değerleri anlatan, geçmiş büyükleri anlatan hikayeler artık o üzerindeki kalmış olan illüstratörlerin çizimlerinden sıyrılmalı. Daha modern çizimcilere emanet edilmeli. Anlatım tarzları değiştirilmeli. Okul öncesindeki öğretmenlerin okul öncesi dönem için yazı yazan öykü yazan yazarlarla daha sık bir araya gelmesi gerekir bence. Çünkü bir anne de çıkıp atıyorum birçok Instagram’ da Facebook’ ta anne 4 tane 5 tane kitap okuyor çocuğuna. Onda sonra hadi ben çocuk kitabı yazayım diyor. O da piyasaya popüler olduğu için mesela, medyada, hemen sürülüyor. Örneğin Pezettino’ nun taklitleri çok Türkiye’ de. Yani bu taklide karşı da bir ne bileyim bir kurul mu komisyon mu bir şey kurulabilir.”*

3.1.3. Okul Öncesi Öğretmenleri Tarafından Seçilen Resimli Öykü Kitaplarının İncelenmesinden Elde Edilen Verilere Ait Bulgular

Bu kısımda araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri tarafından seçilen resimli öykü kitaplarının “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitaplarını İnceleme Formu” ile incelenmesinden elde edilen bulguların analizi sunulmaktadır.

Tablo 3.1.3.1.’ de okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarının biçimsel ve içerik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri dağılımları görülmektedir.

Tablo 3.1.3.1. Okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarının biçimsel ve içerik özelliklerine göre dağılımları

Öğretmenlerin seçtikleri resimli öykü kitaplarının fiziksel ve içerik özellikleri	Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil	
	f	%	f	%	f	%
	1. Çocukların kolaylıkla taşıyabilmesi ve kullanabilmesi açısından kitabın boyutu	136	95,1	7	4,9	-
2. Kitabın kapağında kalın ve dayanıklı malzeme kullanılması	36	25,2	-	-	107	74,8
3. Kitabın kapak resminin okul öncesi çocuklarına uygunluğu	118	82,5	19	13,3	6	4,2
4. Kitabın kapak resminin kitabın içeriğini yansıtması	140	97,9	3	2,1	-	-
5. Kitabın isminin öykünün içeriği ile uyumu	141	98,6	2	1,4	-	-
6. Kitabın kapağında yazar, çizer, yayın evine ilişkin bilgilerin yer alması	105	73,4	38	26,6	-	-
7. Kitabın kapağında hitap ettiği yaş grubunun belirtilmesi	11	7,7	20	14,0	112	78,3
8. Kitabın baskı kalitesi	36	25,2	37	25,9	70	49,0
9. Kitabın ciltleme özellikleri	73	51	-	-	70	49,0
10. Kitapta kullanılan kâğıt türü	113	79	-	-	30	21
11. Kitapta metin ile resim uyumu	128	89,5	8	5,6	7	4,9
12. Kitabın sayfa kenar boşlukları ve düzen	132	92,3	7	4,9	4	2,8
13. Kitabın yazılarının satır aralarındaki boşluklar	141	98,6	-	-	2	1,4
14. Kitabın metinlerindeki harflerin uygunluğu	142	99,3	1	0,7	-	-
15. Kitabın resimlerinin ilgi çekici, net ve anlaşılabilirliği	108	75,5	29	20,3	6	4,2
16. Kullanılan resimlerin gerçekçi ve somut olması	71	49,7	59	41,3	13	9,1
17. Kitaptaki resimler anlatılan öyküyle uyumu	140	97,9	2	1,4	1	0,7
18. Resimlerin sayfa içindeki konumlandırılması	98	68,5	34	23,8	11	7,7
19. Kitapta fikir, olay, konu ve tema arasındaki ilişki	102	71,3	29	20,3	12	8,4
20. Kitabın konu ve temasının çocuklara uygunluğu	138	96,5	1	0,7	2	2,8
21. Kitapta politik ve ideolojik yönlendirmeleri olmaması	140	97,9	1	0,7	2	1,4
22. Kitapta ulusal veya evrensel değerlere yer verilmesi	107	74,8	-	-	36	25,2
23. Kitabın çocuğun yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirmesi	50	35	54	37,8	39	27,3
24. Kitapta korku, acı gibi duyguların işlenişi	136	95,1	4	2,8	3	2,1
25. Kitapta verilmek istenen ana düşüncenin verilmesi	94	65,7	17	11,9	32	22,4
26. Öyküdeki olayların sıralanışı	132	92,3	9	6,3	2	1,4
27. Öyküde giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasındaki bağ	107	74,8	28	19,6	8	5,6
28. Öykünün kurgusu	84	58,7	39	27,3	20	14
29. Öyküde seçilen kahramanların gerçeğe uygunluğu	125	87,4	13	9,1	5	3,5
30. Öyküdeki kahramanların sayısı	134	93,7	5	3,5	4	2,8
31. Öyküdeki kahramanların fiziksel özellikleri ve eylemleriyle tanıtılması	14	9,8	127	88,8	2	1,4
32. Öyküde kullanılan cümlelerin kısa ve anlaşılır olması	141	98,6	2	1,4	-	-
33. Kitapta kullanılan sözcüklerin çocuklara uygunluğu	134	93,7	7	4,9	2	1,4
34. Öyküde kullanılan dilin çocukların kelime hazinelerini genişletmesi	85	59,4	27	18,9	31	21,7
35. Kitapta yazım kuralları ve noktalama işaretlerine uyulması	135	94,4	3	2,1	5	3,5

Bu tabloya göre araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarının büyük bir çoğunluğu (%95,1) boyut açısından okul öncesi dönem çocuğunun kolaylıkla taşıyabileceği ve kullanabileceği niteliktedir. İncelenen öykü kitaplarının küçük bir kısmı ise (%4,9) boyut açısından kısmen uygun bulunmuştur. Kısmen uygun bulunan kitapların boyutları çocuğun rahatça eline alıp çeviremeyeceği, inceleyemeyeceği ve kolay kullanamayacağı büyüklüktedir. Öğretmenlerin seçtikleri resimli öykü kitaplarının çoğunluğunun (%74,8) kapağı kalın ve dayanıklı malzemeden yapılmamıştır; kitaplar çok çabuk yıpranıp, parçalanabilecek niteliktedir. İncelenen kitapların %25,2' sinin ise kapakları kalın, dayanıklı ve sağlam bir yapıya sahiptir. İncelenen resimli öykü kitaplarının %82,5' i kapak resmi açısından okul öncesi dönem çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte ilgi çekici ve renklidir. Kitapların %13,3 lük bir bölümü kısmen uygun, %4,2 lik bölümü ise kapak resmi açısından uygun değildir. Bu kitaplardaki kapak resimleri estetik ve görsel açıdan çizimlerinin kötü olması sebebiyle ilgi çekici değildir ve resimler kapağın üzerinde uyumlu ve simetrik durmamaktadır. Kitapların tamamına yakın bir kısmının (%97,9) kapak resmi kitabın içeriği ile uyumlu olup kitabın içeriğini yansıtmaktadır. İncelenen kitapların %2,1' i ise bu konuda kısmen uygundur.

Okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarının neredeyse tamamının (%98,6) isminin kitabın içinde anlatılan öykü ile uyumlu olduğu görülmektedir. Geriye kalan %1,4' lük bir kısmı ise bu konuda kısmen uygun niteliktedir. Bu noktada iki kitabın kısmen uygun bulunmasının sebebi, kitabın isminde adı geçen kahramanın, kitabın içeriğinde başkahraman olmaması, olayın tamamen farklı bir kahraman üzerine yoğunlaşmasıdır. Bu kitapların çoğunun (%73,4) kapağında yazar, çizer ve yayınevinin isimleri yazmaktadır. Kitapların %78,3' ünün kapağında ise kitabın hitap ettiği yaş grubu yazmamaktadır. Öykü kitaplarının %14,0' ı bu konuda kısmen uygun durumda olup kitabın hitap ettiği yaş grubu kitabın arka kapağında yer almaktadır. İncelenen kitapların sadece %7,7' lik küçük bir kısmında ise yaş grubunun ön kapakta belirtilmiş olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki tabloya göre öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarının baskı kaliteleri incelendiğinde, kitapların yarısının (%49,0) baskı kalitesinin uygun olmadığı görülmektedir. Baskı kalitesi uygun olmayan kitaplar sayfaları hemen kopan, kolay dağılabilen nitelikteki kitaplardır. Bu kitapların %51,0' ı ciltlemesi dikiş yöntemiyle sağlandığı için ciltleme açısından uygun nitelikteyken, %49,0' ı ciltlemesi zımba, spiral vb. yöntemlerle sağlandığı için ciltleme açısından uygun nitelikte değildir. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarının

kağıt kalitesine bakıldığında, kitapların büyük çoğunluğunun (%79,0) uygun nitelikte kaliteli kağıt yapısında sahip olduğu görülmektedir. İncelenen kitapların %21,0' lık bir kısmı ise kağıt kalitesi açısından saman kağıt ve ince olması sebebiyle uygun değildir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarının sayfa düzenleri ile ilgili bulgulara bakıldığında, tabloya göre kitapların büyük çoğunluğunda (%89,5) kullanılan resimler ve metinler birbirini düzenli ve uyumlu bir şekilde tamamlamaktadır. Kısmen uygun (%5,6) ve uygun olmayan (%4,9) kitaplarda metinler resimlerden daha fazla yer kaplamakta, yazı ve resim farklı sayfada yer almakta, metinlerin arka fon vurguları resimleri kapatmakta ve yazılar resmin üzerinde karmaşık bir şekilde yer almaktadır. İncelenen kitapların %92,3' ünün sayfalarında yer alan sağ- sol ve alt- üst boşluklar bir uyum içinde, göze hoş gelen ve bir bütünün parçası olacak şekilde düzenlenmiştir. Bu açıdan kısmen uygun olan (%4,9) ve uygun olmayan (%2,8) kitaplarda ise yazılar veya resimler sayfadan taşmakta, metinler sayfanın çok üstünde veya çok altında kalarak sayfa boşluklarını daraltmaktadır. Kitapların neredeyse hepsinde (%98,6) metinlerin satır aralarındaki boşluklar gözü yormayarak uygun bir şekilde ayarlanmıştır. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarındaki (%99,3) harflerin boyutları, karakterleri, renkleri ve kalınlıkları açısından çocukların yaşlarına ve gelişim özelliklerine uygun, gözlerini yormayacak şekilde düzenlenmiştir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarının çoğunluğunda (%75,5) kullanılan resimler çocukların dikkatlerini çekebilecek seviyede ilgi çekici, net ve anlaşılırdır. Kitapların %20,3' ü resimlerinin anlaşılır ve net olması fakat çocukların ilgilerine ve beğenilerine hitap etmeyecek şekilde çizilmesinden dolayı kısmen uygun bulunmuştur. Kitapların çok az bir kısmı ise (%4,2) çocukların ilgilerini çekmeyecek şekilde olmasının yanında aynı zamanda net ve anlaşılır olmamasından dolayı da uygun olmayan özelliklere sahiptir. Kitapların yarısında (%49,7) kullanılan resimler gerçekçi ve somut bir şekilde çizilmiştir. Kitapların %41,3' ü ise çok gerçekçi olmayan, çizgi film şeklinde çizilmiş resimler içermesinden dolayı da kısmen uygun özelliklere sahiptir. %9,1' lik bir kısmı ise bu konuda tamamen uygun değildir. Bu kitapların %97,9' unun resimleri anlatılan öykü ile uyumlu, olayı özetler nitelikte olması açısından uygun özelliklere sahiptir. Öykü kitaplarının yarısından fazlasında (%68,5) kullanılan resimler sayfa içerisinde konumlandırılması açısından ahenk, uyum, denge gibi özelliklere göre uygun niteliklere sahiptir. İncelenen kitaplarda resimlerin sayfa içerisinde dengeli yer almaması, çizimlerde

çeşitli simetrik bozuklukların bulunması, kitapta yer alan kahramanların yüzlerinin sürekli aynı ifadede resmedilmesi, farklı kahramanların yüzlerinin aynı şekilde çizilmiş olması, arka planın olmamasından kaynaklı figürlerin sayfa içerisinde uçuyormuş gibi görünmesi, figürlerin birbirine girmiş şekilde karışık gözükmeleri gibi sebeplerden dolayı kitapların %23,8' i kısmen uygunken, %7,7' si ise uygun nitelikte değildir.

Tabloya göre araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarının çoğunluğunda (%71,3) ele alınan olay, fikir, konu ve tema arasında güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Konunun basit işlenmiş olması, temanın anlaşılması, konu ve temanın uyumunun yaratıcı olmaması gibi sebeplerle incelenen kitapların %20,3' ü bu özellik açısından kısmen uygun, %8,4' ü ise uygun değildir. Kitapların %96,5' inin konu ve teması okul öncesi dönem çocuklarının ilgileri, beğenileri, yaşantıları, yaşları ve gelişim düzeyleri doğrultusunda uygun niteliktedir. Bu kitaplarda konu ve temanın soyut düşünce gerektirmesi, erkek ve kadın karakterler arasında gösterilen arkadaşlığın çocukların seviyelerine uygun olmayacak şekilde aşk merkezli işlenmesinden dolayı incelenen kitapların %2,8' i uygun değildir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarının %97,9' unda herhangi bir politik veya ideolojik yönlendirme bulunmamaktadır. Bu konuda incelenen kitapların %1,4' ü uygun değil, %0,7' si de kısmen uygun özelliktedir. Kısmen uygun ve uygun olmayan kitaplar içerisinde dini öğeler, dini uyarılar ve yönlendirmeler barındırmaktadır. Kitapların çoğunluğu (%74,8) içerisinde ulusal veya evrensel değerleri barındırmaktadır.

Tablo 3.1.3.1.' e göre incelenen kitapların %37,8' i çocuğun duygu, düşünce, yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirebilmesi açısından kısmen uygun özelliklere sahiptir. Bu kitaplar aynı anda çocuğun hem duygu, düşünce hem de yaratıcılık ve hayal güçlerini destekleyecek nitelikte değildir. İncelenen kitapların %27,3' ü ise çocuğun yaratıcılığına, hayal gücüne, duygu ve düşünce evrenine hitap edip destekleyecek özelliklerde değildir. Öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarının çoğu (%95,1) korku veya acı gibi duyguları çocuğa göre işleyebilme konusunda uygun özelliklere sahiptir. Geri kalan kitaplar ise içerisinde zindana atılma, bir hayvan karakterin başka bir hayvan karakteri yiyeceğinin zalim ve sert bir şekilde anlatılması, bir kahramanın acı bir şekilde arkadaşları tarafından dışlanması, farklılıkları olduğu için acımasızca dalga geçilmesi, bir kahramanın evcil hayvanı olan bir kediyi dışarı atıp yağmur yağdığı halde onu almaması ve kedinin bütün

gece dışarıda kalıp ıslanması vb. bir takım olayların bulunması sebebiyle kısmen uygun (%2,8) ve uygun olmayan (%2,1) niteliklere sahiptir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarının yarısından fazlası (%65,7) anlatılmak istenen düşüncenin çocukların anlayabileceği şekilde çocuklara sezdirilmesi konusunda uygundur. İncelenen kitapların %22,4' ünde ise verilmek istenen mesaj ya da düşünce aşırı ön plana çıkarılarak, çocuğun kendisinin keşfetmesine fırsat tanımadan verilmiştir. Öykü kitaplarının %92,3' ü olaylar, duygu ve düşüncelerin tutarlı ve birbirini tamamlayacak şekilde sıralanması konusunda uygundur. Kitapların %74,8' i giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında tutarlı, anlamlı ve birbirini tamamlayan bir bağ kurulması yönünden uygundur. Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında hızlı geçişler yapılması, bölümlerin birbiriyle anlamsız bir şekilde bağlanması, sonuca çok hızlı ve ani varılması gibi çeşitli sebeplerden dolayı incelenen kitapların %19,6' sı kısmen uygun, %5,6' sı ise uygun değildir. Öğretmenlerin seçtikleri resimli öykü kitaplarının %58,7' sinin kurgusu çocukların dikkatlerini çekebilecek, merak ve ilgilerini canlı tutabilecek şekilde uygundur. İncelenen kitapların geriye kalanlarının çok uzun olması, öykünün karışık ve anlamsız bir şekilde anlatılması, akıcı olmaması, soyut bir düşünce gerektirmesi gibi sebeplerden dolayı %27,3' ü kısmen uygun %14,0' ı uygun değildir.

Tablo 3.1.3.1.' e göre araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarının %87,4' ü kahramanlarının gerçek veya gerçekçi ve çocuğun yakın çevresinden alınmış olması bakımından uygundur. İncelenen kitapların %9,1' inin bu konuda kısmen uygun olduğu görülürken, %3,5' inin ise uygun olmadığı görülmüştür. Kitapların büyük bir çoğunluğunda (%93,7) yer alan kahramanlar çocukların ilgilerini dağıtmayacak şekilde az sayıdadır. İncelenen kitapların %3,5' inin bu konuda kısmen uygun nitelikte olduğu görülürken, %2,8' inin ise uygun olmadığı görülmüştür. Kitapların %88,8' inin içerisinde yer alan kahramanların çeşitli eylemlerinin ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı fakat fiziksel özelliklerinin ayrıntılı olarak açıklanmadığı görülmektedir. Bu kitaplar, kahramanların hem eylemleriyle hem de fiziksel özellikleriyle ayrıntılı bir şekilde tanıtılması açısından kısmen uygun niteliktedir. İncelenen kitapların %9,8' i bu konuda tamamen uygun niteliklere sahipken, %1,4' lük küçük bir kısmının ise uygun nitelikte olmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri resimli öykü kitaplarında kullanılan cümlelerin, çocukların seviyelerine uygun uzunlukta ve anlaşılabilirlikte olmasından dolayı bu kitapların %98,6' sı uygun niteliktedir. Kitapların %1,4' lük bir kısmı ise bu konuda uygun özelliklere sahip değildir. Kitapların %93,7' sinde kullanılan sözcükler okul öncesi dönem çocuğunun yaş ve gelişim seviyesine uygun olacak şekildedir. İçerisinde çok fazla terim anlamlı sözcük barındıran, argo sözcükler ve söyleyişler içeren kitapların ise kısmen uygun (%4,9) ve uygun olmayan (%1,4) niteliklere sahip olduğu görülmektedir. Kitapların %59,4' ü çocukların sözcük dağarcıklarını genişletebilecek ve onlara yeni sözcükler kazandırabilecek nitelikte uygundur. İncelenen kitapların %21,7' si bu konuda uygun değilken, %18,9' u da kısmen uygun niteliklere sahiptir. Öğretmenlerin seçtikleri resimli öykü kitaplarının %94,4' ünde yazım kuralları ve noktalama işaretlerine uyulmuştur. İncelenen kitapların %3,5' i bu konuda uygun değilken, %2,1' i de kısmen uygun niteliklere sahiptir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçebilme yeterliklerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın tartışma bölümü, okul öncesi öğretmenlerinden görüşme ve anket yoluyla toplanan nicel ve nitel veriler ile öğretmenlerin seçtikleri resimli öykü kitaplarının incelenmesi sonucunda elde edilen nicel verilerden yola çıkılarak ortaya konulmuştur.

Öğretmenlerle yapılan görüşme ve anketler ile öğretmenlerin seçtikleri resimli öykü kitaplarının incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular karşılıklı olarak tartışılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçebilme yeterliklerinin belirlenmesinin amaçlandığı araştırma bulgularının çerçevesinde, öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşme verilerine göre, okul öncesi öğretmenleri çocuk kitabı seçerken öncelikli olarak kitabın içyapı özelliklerinden içeriğine, konu ve temasına, dil ve anlatımına; ikinci olarak da biçimsel özelliklerinden resimlerine dikkat etmektedirler. Anket verilerine göre ise, öğretmenlerin çocuk kitaplarının özellikleriyle ilgili sırayla argo söyleyişlerden kaçınılması, dil ve anlatımın duru, akıcı, açık ve etkili olması, şiddet öğeleri içermemesi ve iç resimlerine önem verdikleri görülmektedir. Görüşme ve anketlerden elde edilen bu sonuçlar öğretmenlerin; çocuk kitabında en çok içeriksel özelliklerine önem verdiklerini göstermektedir. Sonuç olarak, öğretmenler öykü kitabı seçerken öncelikle konu ve tema, dil ve anlatım gibi unsurları içine alan içerik özelliklerine dikkat etmektedirler. Bir kitabın biçimsel özelliklerinden olan resimler ise öğretmenler tarafından dikkat edilen bir diğer unsurdur. Bu sonuca göre tartışma bölümü ilk olarak öğretmenlerin çocuk kitabında dikkat ettikleri içerik özellikleriyle ilgili bulguların, daha sonra biçimsel özellikleriyle ilgili bulguların tartışılmasıyla devam etmektedir.

Araştırmanın görüşme bulguları öğretmenlerin çocuk kitabında içeriksel özellikleri olarak öncelikle kitabın çocuğu desteklemesine dikkat ettiklerini göstermektedir. Öğretmenler çocuk kitabının çocuğu yaratıcılık ve hayal gücü, günlük yaşam, kişilik gelişimi, düşünme becerisi, kitap sevgisi gibi farklı alanlarda desteklemesi gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmenlerin çocuk kitabında dikkat ettikleri ikinci nokta ise kitabın konusudur. Fakat burada üzerinde durulması gereken bir durum da içeriksel özelliklerinde temaya dikkat ettiğini belirten sadece 1 öğretmenin olmasıdır. Öğretmen 26 *“Bir kere ele aldıkları içerikte ilk dikkat edeceğim şey temadır. Çocukların gündelik yaşamına aktarabileceği bir tema işlenmediği sürece o öykü kitabı, biraz işlevini yitirmiş oluyor. En*

basiti saygı, sevgi, hoşgörü genelde işlenen temalardan bahsediyorum. Veya işte doğru davranışlar nelerdir. Yapılmaması gereken şeyler nelerdir? Orada işlenen tema aslında her şeyi yansıtıyor çocuklar için. Tema orada boşsa, çocukların gündelik yaşamına geçiştirebileceği bir tema değilse, işlenmesinin de pek bir anlamı kalmıyor açıkçası.” şeklindeki ifadesinde temanın önemli olduğunu, çocuk kitaplarında çocukların günlük yaşamlarında karşılaşılabilecekleri türden temaların işlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Her ne kadar sadece bir öğretmen tema ile ilgili görüş bildirmiş olsa da, anket verilerine göre temaya (%75,4) önem veren öğretmenler çoğunluktadır. Bu noktada, bir öykü kitabında konu ve tema özellikleriyle ilgili elde edilen bulgular tartışılacaktır.

Okul öncesi dönem çocuk kitaplarının konu ve tema özellikleriyle ilgili öğretmenlerin en fazla dikkat ettikleri nokta konu ve temanın çocuğa göre olmasıdır. Aynı şekilde öğretmenlere uygulanan anketlere göre, öğretmenler çocuk kitaplarındaki konuların çocukların ilgi ve beğenilerine uygun olması, çocukların yaşantılarıyla ilgili olması ve gerçeğe uygun düşmesine önem vermektedirler. Çocuklar için yazılmış ve basılmış öykü kitaplarının çocukların yaş ve gelişim seviyelerine uygun olması, çocukların ilgilerine, ihtiyaçlarına ve beğenilerine hitap etmesi, çocukların günlük yaşamlarıyla bağlantılı olması, çocukların anlamlandırabilecekleri somut olaylar içermesi gerekmektedir (Şirin, 2000; Yeşildağ, 2000). Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitapları incelendiğinde, kitapların konu ve temaları çocukların ilgi ve beğenilerine, yaşantılarına uygundur. Bu noktada incelenen ve uygun özelliklere sahip olmayan kitaplarda, çocukların zihinlerinde kolayca anlamlandıramayacakları soyut konuların ya da aşk ve sevgi gibi kavramların çocuklara uygun olmayacak şekilde (bir kahramanın diğer kahramana takıntılı bir sevgi beslemesi gibi) yer aldığı görülmektedir. Öğretmenlerin seçtikleri ve kullandıkları kitaplar arasında bu konuda uygun olmayan kitaplar azınlıkta olduğu için öğretmenlerin seçtikleri kitapların büyük çoğunluğunun konu ve tema bakımından çocukların ilgi ve beğenilerine, yaşantılarına uygun olduğu söylenebilir. Ayrıca öykü kitaplarında korku, acı gibi olumsuz duygu ve durumlar çocukların seviyelerine uygun, çocukların anlayabileceği şekilde işlenmiştir. Bu durum öğretmenlerin öykü kitabı seçerken kitabın konu ve temasının çocukların gelişimlerine uygun olmasına dikkat ederek seçim yaptıklarını göstermektedir. Özetle öğretmenler öykü kitaplarında konu ve tema özelliklerinin ilk olarak çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olmasına dikkat etmektedirler ve çoğunlukla buna göre uygun seçimler yapabilmektedirler.

Öğretmenlerin çocuk kitabının konu ve temasında dikkat ettikleri ikinci nokta konu ve temada çeşitli ulusal veya evrensel değerlere yer verilmesidir. Öğretmenler çocuk kitaplarının ulusal ve evrensel değerlere, ahlak ilkelerine yer vermesine, yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk, hoşgörü, saygı, sevgi gibi temel insani değerleri içeren niteliklerde olmasına dikkat etmektedirler. Öğretmenlerin anket verilerine göre ise, öğretmenler kitabının evrensel değerlere ve ahlak kurallarına uygun olmasına, çocukların ulusal değerlere ve demokratik yaşayış biçimine saygı duymasını desteklemesine önem vermektedirler. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarında ulusal ve evrensel değerlere yer verildiği görülmektedir. Bu kitaplarda, yardımlaşma, paylaşma, empati, özür dileme, sevgi, arkadaşlık, cesaret, özgüven vb. evrensel değerlere yer verilmiştir. Ayrıca kitaplarda Atatürk, 23 Nisan gibi ulusal değerlerle ilgili konular da işlenmiştir. Özetle öğretmenler öykü kitaplarının konu ve temasında ulusal ve evrensel değerlere yer verilmesine dikkat etmektedirler ve buna göre de uygun seçimler yapabilmektedirler.

Öğretmenlerin çocuk kitabının konu ve temasında dikkat ettikleri bir diğer nokta, konunun çocuğu destekleyecek nitelikte olmasıdır. Öğretmenler çocuk kitabında konu ve tema özellikleri olarak, çocuğun hayal gücü, yaratıcılık, düşünme gibi bir takım zihinsel becerilerini, öz bakım becerilerini ve sosyal duygusal gelişimlerini destekleyen kitaplara dikkat etmektedirler. Anket verilerine göre ise öğretmenler çocuk kitabının çocukların düşünce ve hayal güçlerini geliştirmesine önem vermektedir. Ayrıca çocukların yaparak, yaşayarak öğretilme-öğrenmelerine fırsat veren, yaratıcı ve araştırmacı kişilik yapısı kazanmasına yardımcı olan, güven duygusunu destekleyen ve çocuklara eleştiri yeteneği kazandıran çocuk kitapları da öğretmenler için önemlidir. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitapları incelendiğinde ise, kitapların çoğunluğunun çocukların düşünce dünyalarına yeni bir şeyler katmayacağı, hayal güçlerini desteklemeyeceği, yaratıcılıklarını ön plana çıkarmayacağı, çok azının (%35) bu konuda destekleyici özelliklere sahip olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler bir öykü kitabının konu ve temasının çocuğun hayal gücü, yaratıcı düşünme gibi zihinsel becerilerini, öz bakım becerilerini, sosyal duygusal ve kişilik gelişimlerini destekleyecek özellikte olmasına dikkat etmektedirler. Fakat seçtikleri öykü kitapları çocukların duyu, düşünce, yaratıcılık ve hayal güçlerini geliştirmede ve çocukları farklı alanlarda destekleme konusunda yeterli değildir. Bu durumda iki farklı olasılık değerlendirilmelidir. Birinci olasılık, öğretmenlerin bir öykü kitabının çocuğu farklı gelişim alanlarında desteklemesi, çocuğun hayal ve düşünce gücünü, yaratıcılığını geliştirmesi konusunda kendi düşüncelerine uygun seçimler yapamamış olmasıdır. İkinci olasılık ise,

piyasada bulunan öykü kitaplarının çocukların gelişimlerini desteklemeyecek, yaratıcılık ve hayal güçlerini geliştirmeyecek nitelikte olmasından dolayı, öğretmenlerin kendi görüş ve düşüncelerine uygun kitaplara ulaşamamış olmasıdır. İlgili literatür incelendiğinde, piyasada bulunan resimli öykü kitapları “sayma, sıralama, geometrik şekiller, toplama-çıkarma, semboller, grafik, renk, mekan, yön vb.” kavramları içeren bilişsel gelişim, psiko-motor gelişim, sosyal- duygusal gelişim, dil gelişimi, öz bakım becerileri gibi farklı alanlarda çocuğu destekleme konusunda yetersiz durumdadır (Veziroğlu ve Gönen, 2012). Aynı şekilde yapılan farklı bir araştırma da şunu göstermektedir ki; piyasada bulunan resimli öykü kitapları çocukların yorum yapmalarına, farklı fikirler üretebilmelerine, yaratıcılıklarını kullanabilmelerine, problem çözebilmelerine fırsat tanımamaktadır (Bilgin, 2011). Bu durumda piyasada yer alan öykü kitaplarının çocuğu hem farklı alanlarda desteklemesi hem de çocukların yaratıcılık ve hayal dünyalarını geliştirmesi yönünden zayıf olduğu düşünülürse, öğretmenler kendi görüş ve düşüncelerine uygun, istedikleri gibi kitap seçememiş ve istedikleri kitaplara ulaşamamış olabilirler. Ayrıca öğretmenler çocuk kitabının konu ve temasında her konunun ele alınabileceğini de dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşleri literatür ile paralellik göstermektedir. İlgili literatüre göre, çocuk kitaplarında hayvanlar, aile, çevre, mevsimler, insan ilişkileri, duygular, kıskançlık, öfke gibi yaşamdan her şey konu olabilir (Kale, 2000; Ural, 2013).

Öğretmenlerin çocuk kitabının içeriksel özelliklerinde konu ve temadan sonra dikkat ettikleri bir diğer özellik ise çocuk kitabının çocuklara çeşitli kavramlar hakkında bilgi verebilecek ve olumlu davranışlar kazandırabilecek şekilde eğitici- öğretici olmasıdır. Öğretmenler çocuk kitabında çocuğun yaşantısına etki edebilecek türden eğitici ve öğretici bir nitelik aradıklarını dile getirmişlerdir. Anket verileri de öğretmenlerin çocuk kitabının çocuğa, içinde yaşadığı çevreyi, ülkeyi, dünyayı çocuğun gelişim düzeyine uygun biçimde tanıtmaya, çocuğun bilgi ve kültür evrenini genişletmesine ve çocukları eğitmesine önem verdiklerini göstermektedir. Öğretmenler içerik özellikleri olarak çocuk kitabının çocuğun seviyesine uygun doğru mesajlar içerebilmesine de dikkat etmektedirler. Öğretmenler kitabın mesajının ders verir nitelikte olmaması ve bir kaygı güdülmeden verilmesine dikkat etmektedir. Aynı zamanda kitapta verilen mesaja çocuğun kendisinin ulaşabilmesine de dikkat ettiklerini vurgulamaktadırlar. Anket verilerine göre ise öğretmenler kitabın çocuğa kavratılmak istenen "ana düşünce" yi bir ibret biçiminde vermeyip, bunu sezinletirmesine önem vermektedir. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarında verilmek istenen ana düşünce ders biçiminde değil, çocuğun anlayabileceği şekilde sezinletirilmiştir. *Bu konuda uygun*

bulunmayan bir kitaptan örnek vermek gerekirse, kitapta kahraman çocuk çok fazla abur cubur yemektedir. Annesi onu uyarsa da çocuk annesini dinlemez ve bir gün çok fazla çikolata ve şeker yer. O gece midesi çok ağrır. Çocuğu hemen doktora götürürler. Doktor da sağlıksız besinleri yemesinin midesi için iyi olmadığını, çok fazla abur cubur yerse midesinin yorulup zarar göreceğini söyler. Çocuk bu olaydan sonra artık abur cubur yemez. Böylece daha sağlıklı ve annesinin yemeklerini çok seven bir çocuk olur. Bu örnekte doktor çocuğa ne yapmaması gerektiğini didaktik ve öğretici bir şekilde açıklamaktadır. Bu tarz kitaplar, asıl verilmek istenen düşünceyi çocuğun kendi kendine bulmasını ve sezinlemesini sağlamayan, vermek istediği düşünceyi ders biçiminde veren kitaplardır. Verilmek istenen düşüncenin “Bu şekilde yapmazsan böyle olur, başına bunlar gelir.” gibi açıkça ders ve öğüt şeklinde verildiği (Yeşildağ, 2000), çocuğu düşünmeye sevk etmeyen kitaplar çocuğu eğlendirmek yerine daha fazla sıkacak, böylece çocuk kitapta verilmek istenen mesajı içselleştirmemiş olacaktır (Kale, 2000). Sonuç olarak, öğretmenler bir öykü kitabının eğitici ve öğretici olmasına, mesaj içermesine ve bu mesajı çocuğa gizli bir şekilde vermesine dikkat etmektedirler ve incelenen kitapların çoğunluğu, öğretmenlerin buna uygun seçimler yapabildiğini göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuk kitabının içeriksel özellikleri ile ilgili dikkat ettikleri bir diğer nokta ise dil ve anlatım özelliğidir. Burada görüşmelerde öğretmenlere sorulan “Çocuk kitabı seçerken kitabın dil ve anlatım özelliklerinin nasıl olmasına dikkat edersiniz?” sorusundan elde edilen bulguların tartışılmasında fayda vardır. Öğretmenlerin okul öncesi dönem çocuk kitaplarının dil ve anlatım özelliklerinde dikkat ettikleri noktalarla ilgili görüşme verilerine göre, çocuk kitabında dil ve anlatımın sade, anlaşılır ve çocuğa göre olması öğretmenlerin en fazla dikkat ettikleri noktalardır. Anket verilerine göre de buna paralel olarak öğretmenler dil ve anlatımın duru, akıcı, açık ve etkili olmasına, anlatımın, tek özne ve tek yüklemden oluşan kısa ve yalın cümlelerle yapılmasına önem vermektedirler. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitapları incelendiğinde de dil sade, anlaşılır ve kısa, ayrıca çocukların yaş ve gelişim seviyelerine uygun nitelikte çocuğa göredir. Sonuç olarak öğretmenler, bir öykü kitabının dil ve anlatım özelliklerinin sade, yalın, kısa, akıcı, anlaşılır ve çocuğa göre olmasına dikkat etmekte ve bu düşüncelerine göre de uygun seçimler yapabilmektedirler. Dil ve anlatım konusunda üzerinde durulması gereken diğer bir nokta kitaplarda yer alan argo söyleyişler ve kavramlardır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelere göre, çok az sayıda (n=2) öğretmen çocuk kitabında argo söyleyişlerin yer almamasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Anketlerde ise öğretmenler tarafından en fazla önemli bulunan

özellik kitaplarda argo söyleyişlerden kaçınılması olmuştur. Burada görüşme ve anket verilerinin birbiriyle paralel olmadığı görülmektedir. Görüşmelerde öğretmenlerin aklına argo söyleyişlerle ilgili herhangi bir fikir gelmemiş olabilir. Muhtemelen ankette yazılı olarak gördükleri için kitaplarda argo söyleyişlerin yer almamasına önem verdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitapları ise, argo sözcükler içermemekte, bu kitaplarda kullanılan sözcükler okul öncesi dönem çocuğunun yaş ve gelişim özelliklerine uygun düzeydedir. Sonuç olarak, öğretmenler anketlerde bu konuya önem verdiklerini belirttikleri için, öğretmenlerin genel olarak bir öykü kitabının dil ve anlatımında argo söyleyişler ve tabirler bulunmamasına dikkat ettikleri ve buna uygun seçimler yapabildikleri söylenebilir.

Çocuk kitabının dil ve anlatım özellikleriyle ilgilin üzerinde durulması gereken diğer husus yazım kuralları ve noktalama işaretleridir. Görüşmelerden elde edilen verilere göre öğretmenler çocuk kitabında yazım kurallarına çok dikkat etmemektedirler. Fakat anket verilerinde çocuk kitabının dilbilgisi, yazım (imla) ve noktalama kuralları bakımından yanlışsız olması öğretmenler tarafından nispeten önemsenen bir özellik olmuştur. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarına yazım ve noktalama açısından bakıldığında ise kitapların çok yüksek bir bölümünün yazım kuralları ve noktalama işaretleri açısından yanlışsız ve uygun olduğu görülmektedir. Bu durum incelendiğinde öğretmenler bir öykü kitabında yazım kuralları ve noktalama işaretlerine kısmen dikkat etmektedirler. Fakat seçtikleri öykü kitapları ise yazım kuralları ve noktalama işaretleri açısından uygun niteliktedir. Burada piyasadaki öykü kitaplarının genel itibariyle yazım kuralları ve noktalama işaretleri açısından kontrollerinin yapıldığı ve bunun ardından yayınlandığı söylenebilir. Muhtemelen öğretmenlerin bu konuda fazladan bir çabaları yoktur. Zaten öykü kitapları yazım kuralları ve noktalama işaretleri açısından yanlışsız bir şekilde basılmaktadır. Yapılan araştırmalar da okul öncesi döneme yönelik öykü kitaplarının noktalama işaretleri, yazım ve imla kuralları açısından yanlışsız ve yeterli seviyede olduğunu göstermektedir (Demircan, 2006; Gönen, vd., 2014; Tosunoğlu ve Kayadibi, 2007).

Öğretmenlerin çocuk kitabının içeriksel özelliklerinde dikkat ettikleri bir diğer özellik ise kitabın eğlenceli olmasıdır. Anket verileri ise öğretmenlerin kitabın çocukları eğlendirmesine ve çocukların mizah duygusunu geliştirmesine önem verdiğini göstermektedir. Fakat bu özellik öğretmenler tarafından daha az önemsenen ve dikkat edilen

bir kriterdir. Her şeyden önce çocuk kitabının çocukları içine çekebilmesi için eğlenceli olması gerekmektedir. Çocuklarda kitap sevgisi, okuma isteği, ilgisi ve alışkanlığının gelişebilmesinde en büyük faktör, kitabın çocukların yeni maceraları keşfetmelerine fırsat sağlayacak şekilde, mizahi ve eğlenceli özellikler taşımasıdır (Hassett, 2009; Vaid, vd. 2007). Fakat öğretmenler tarafından çocuk kitabının eğitici ve öğretici olması, eğlenceli olmasından daha önemli bulunmuştur. Araştırmadan çıkarılacak önemli sonuçlardan birisi, öğretmenler tarafından çocuk kitabının çocukları eğlendirmekten çok çocuklara bir şeyler öğretme rolünün daha fazla önemsenmesidir. Literatüre bakıldığında Bulut (2018)' un çalışmasında da aynı şekilde öğretmenlerin kitap seçme ölçütlerinde eğiticilik ve öğreticiliğin ön planda olduğu görülmektedir.

Çocuk kitabında anlatılan öykünün kurgusu, akışı, olayların gelişme şekli, giriş, gelişme ve sonuç gibi bölümlerin işlenişi, o kitabın planını oluşturmaktadır (Alpöge, 2011). Plan ögesi, bir öykü kitabının içeriksel özelliklerinden biridir. Yapılan görüşmeler sırasında sadece bir öğretmen (Öğretmen 19), öykü kitabındaki olaya önem verdiğini şu ifadeyle dile getirmiştir: *“Hikayedeki olay çok önemli, içerikte dikkat ettiğim olarak.”* Görüşmede öykü kitabındaki plan ögesiyle ilgili görüş bildiren öğretmen sayısı her ne kadar bir olsa da, anketlere göre öykü kitabında duygu, düşünce ve olayların tutarlı bir biçimde sıralanması öğretmenler tarafından önem verilen bir özellik olmuştur. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarında olaylar, duygu ve düşünceler bir birini tamamlayacak şekilde ele alınmıştır. Aynı zamanda kitaplarda giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında da anlamlı bir bağ kurulmuştur. Sonuç olarak, öğretmenler anketlerde bu konuya yüksek oranda önem verdiklerini belirttikleri için, öğretmenlerin bir öykü kitabında duygu, düşünce ve olayların tutarlı bir biçimde sıralanmasına dikkat ettikleri ve buna uygun seçimler yapabildikleri söylenebilir.

Son olarak çocuk kitabının içeriksel özelliklerinde değinilmesi gereken özellik kahraman ögesidir. Bir kitapta kahraman, olayın işlenişinde büyük bir sorumluluk alan, olayı yönlendiren kişi ve kişilerdir (Sever, 2003). Öğretmenler görüşmelerinde çocuk kitaplarının içerik özelliklerinde kahramana dikkat ettiklerini belirtmemişlerdir. Anketler ise hemen hemen bunu destekler niteliktedir. Çünkü anketlerde kahraman özellikleriyle ilgili bir madde olan, “Kitaplarda az sayıda kahramana yer verilmesi” öğretmenler tarafından kısmen önemli bulunmaktadır. Ayrıca “Kahramanların fiziksel ve ruhsal portrelerinin güçlü bir biçimde çizilmesi”, “Masal ve masalımsı türlerin dışında kahramanların özelliklerinin

gerçek ya da gerçeğe yakın olması; abartıdan kaçınılması” ise diğer özelliklere kıyasla öğretmenler tarafından nispeten daha az önemli bulunmuştur. Öğretmenler tarafından seçilen öykü kitaplarındaki kahramanlar genellikle gerçek ya da gerçeğe uygun kişiler ve çocuğun yakın çevresinden seçilmiş ve çocukların ilgilerini dağıtmayacak şekilde belirli bir sayıdadır. Öykü kitabında kahramanların fiziksel özellikleri, eylemleri, ruhsal portreleri ve davranışlarının betimlenmesinin de önemli bir nokta olduğu düşünüldüğünde (Sever, 2003) incelenen öykü kitaplarının çoğunda yer alan kahramanların fiziksel özellikleri ve eylemleriyle ayrıntılı bir şekilde tanıtılmadığı görülmektedir. Bu kitapların genellikle kahramanların fiziksel özelliklerinin açıklanması ve çocuğa tanıtılması açısından yetersiz kaldığı söylenebilir. Örneğin, kahraman eğer bir hayvan ise hangi hayvan olduğu söylenmemiş veya dış görünüşü, fiziksel özellikleri açıklanmamıştır. Aynı şekilde kahraman bir insan ise, kahramanın dış görünüşü, adı, kıyafetleri vb. fiziksel özellikleri açıklanmamıştır. Bu da çocuğun resimlere baktığında hangi kahramanın ne yaptığını anlamasını zorlaştıracak bir durumdur. Öykünün giriş kısmında kahraman çocuğa fiziksel özellikleriyle tanıtılmadığı için çocuk bir kargaşa yaşayacaktır. Sonuç olarak, bir öykü kitabında içerik özelliği olarak kahraman ögesi, öğretmenler tarafından çok fazla dikkat edilen, önemsenen ve öğretmenlerin seçimini etkileyen bir özellik değildir. Buna bağlı olarak da, öğretmenlerin seçtikleri kitaplarda kahramanların gerçek ya da gerçeğe uygun ve çocukların dikkatlerini dağıtmayacak şekilde belli bir sayıda olduğu ancak, fiziksel özellikleri ve eylemleriyle ayrıntılı bir şekilde tanıtılmadığı görülmüştür.

Araştırmanın okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabında dikkat ettikleri biçimsel özelliklerle ilgili bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin çocuk kitabının biçimsel özelliklerinde en fazla dikkat ettikleri noktalar kitabın resimleri, kağıt yapısı, boyutu ve kapağıdır. Öğretmenlerin anket verilerine göre ise öğretmenler çocuk kitabında fiziksel özellikler olarak iç resimler, kapak resmi, boyut ve kitabın adına dikkat etmektedir. Öğretmenlerin çocuk kitabında fiziksel özellik olarak en fazla dikkat ettikleri nokta resimler olmuştur. Anket verilerine göre ise öğretmenler çocuk kitabının iç resimlerine yüksek oranda önem verdiklerini belirtmişlerdir. Burada öncelikli olarak öğretmenlerin okul öncesi dönem çocuk kitaplarının resimleme özellikleriyle ilgili görüşlerinin tartışılması uygun olacaktır. Görüşme verilerine göre çocuk kitabının resimleri konusunda öğretmenlerin en fazla görüş bildirdikleri noktalar, resimlerin anlatımsal özellikleriyle ilgili olan anlaşılabilirlik, sadelik ve gerçekçiliktir. Mercan (2015) ve Kutlu (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmalar da öğretmenlerin bir öykü kitabının resimlerinde ilgi çekiciliğe, karmaşadan uzak

olan sadelik ve anlaşılabilirliğe dikkat ettiklerini göstermektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin seçtikleri öykü kitaplarının resim özellikleri incelendiğinde ise, kitapların resimlerinin ilgi çekici, net ve anlaşılır olduğu görülmektedir. Aynı zamanda öykü kitaplarının yarısında (%49,7) resimlerin somut, gerçekçi bir biçimde çizildiği görülmektedir. İncelenen öykü kitapların geri kalan kısmının resimlerinde basit çizimlerden veya çizgi film çizimlerinden yararlanılmış olması bu kitapların resimlerinin somut, gerçekçi ve özgün olmadığını göstermektedir. Özetle söylenebilir ki, okul öncesi öğretmenleri bir öykü kitabının resimlerinin öncelikli olarak anlaşılır, sade ve gerçekçi bir şekilde çizilmiş olmasına dikkat etmektedirler ve bu görüşlerine uygun bir şekilde kısmen ilgi çekici, net, anlaşılır ve gerçekçi resimleri olan öykü kitabı seçip kullanabilmektedirler. Çocuk kitabında resimlerin içerik ile uyumlu olması daha az dikkat edilen bir özellik olmuştur. Fakat seçtikleri çocuk kitapları incelendiğinde resimler anlatılan öykü ile uyumlu ve olayları özetler niteliktedir. Okul öncesi döneme hitap eden öykü kitaplarını inceleyen diğer araştırmalar öykü kitaplarının resimlerinin anlatılan olayla, sayfada yazan metinle ilişkili olduğunu, anlatılanları doğru bir şekilde yansıttığını göstermektedir (Aygün, 2014; Bilgin, 2011; Demiroglu ve Köksal Akyol, 2009; Konar, 2004). Bu durum öğretmenlerin resim ve içeriğin uyumlu olmasına özel olarak dikkat etmeseler bile piyasadaki kitapların resim ve içerik ilişkisinin iyi seviyede olmasından dolayı, resim ve içeriğin uyumlu olduğu kitaplar seçtiklerini göstermektedir.

Çocuk kitabının resimleme özelliklerinde, resimlerin somut özellikleri öğretmenler tarafından daha az dikkat edilen özelliktir. Öğretmenler resimlerin renkleri, boyutu, kullanılan çizgiler, karakterlerin çizimleri ve resimlerin sayfa içerisinde konumlandırılması gibi özelliklere daha az dikkat etmektedirler. Araştırmadan çıkartılacak önemli bir sonuç ise, öğretmenlerin çocuk kitabının resimlerinde estetik değerlerden çok anlatımsal öğelere önem verip buna dikkat etmeleridir. Çocuk kitabının resimlerinin taşıması gereken en önemli özellik resimlerdeki estetik değerdir. Kullanılan renkler, çizgiler, gölgeler, ışıklar ve resimlerin sayfa içerisinde konumlandırılması kitapta estetik bir ruh ve atmosfer oluşturur. Kitaptaki kahramanların çizimleri, onların duygularını gösterir. Böylece çocukta estetik bakış açısının temeli atılmış olur (Graham, 2005; Sever, 1995). Bu durum araştırmanın vurgulanması gereken önemli bir sonucudur. Öğretmenler çocuk kitabının resimlerinde estetik kaygılar ve değerlerden çok, resimlerin anlaşılabilirliğine ve sadeliğine önem vermektedirler.

Öğretmenlerin görüşme verilerine göre, çocuk kitabının fiziksel özelliklerinde dikkat ettikleri ikinci nokta kitabın kağıt yapısıdır. Öğretmenler kağıt yapısında, kağıdın kalınlığı ve inceliği, matlığı ve parlaklığına, kaliteli olmasına dikkat etmektedirler. Anketlerde ise öğretmenlerin yarısı kitabın kağıt yapısına önem verdiğini belirtmiştir. Çocukların bir kitabı sevmesi, kitaba saygı duyması için kitabın kağıdının kalitelisinin çok önemli olduğu bilinmektedir (Çetindağ, 2011). Öğretmenler de çocuk kitabında kağıdın kaliteli olmasının önemini vurgulamış ve bu konuya dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitapların kağıt yapıları da resmi yansıtmayacak ve gözü yormayacak şekilde parlak; resimleri cansız göstermeyecek ve dikkat çekecek şekilde mat, pürüzsüz ve kalitelidir. Genel olarak öğretmenlerin bir öykü kitabında biçimsel özellikler olarak kağıt kalitesine dikkat ettikleri ve buna uygun seçimler yapabildikleri söylenebilir.

Öğretmenlerin görüşme verilerine göre çocuk kitabının biçimsel özelliklerinde dikkat ettikleri diğer bir nokta kitabın boyutu olmuştur. Öğretmenler kitabın boyutunun çocuklara uygun, çocukların kolayca kullanabilecekleri şekilde olması gerektiğini düşünmektedirler. Anket verilerine göre öğretmenler çocuk kitabında boyuta önem vermektedir. Kutlu' nun (2011) çalışmasında da öğretmenlerin öykü kitabının biçimsel özellikleri olarak kitabın boyutuna dikkat ettikleri görülmektedir Okul öncesi dönemde çocuklar farklı boyutlardaki kitapları incelemekten zevk aldıkları için öykü kitaplarının boyutları çeşitli büyüklüklerde olabilir. Önemli olan öykü kitabının çocukların kolayca taşıyıp kullanabilecekleri bir boyutta olmasıdır (Çetindağ, 2011; Sever, 2013). Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitapları bu kriterlere göre incelenmiş ve kitapların boyutlarının çocukların kolaylıkla taşıyabileceği ve kullanabileceği nitelikte olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, öğretmenler bir öykü kitabı seçerken kitabın boyutuna önem verip dikkat etmekte ve buna uygun seçimler yapabilmektedirler.

Öğretmenlerin çocuk kitabının biçimsel özelliklerinde dikkat ettikleri diğer bir özellik ise kitabın kapağıdır. Öğretmenler kitabın kapağının sert ve kalın malzemeden yapılmış olmasına dikkat etmektedirler. Öğretmenlerin seçtikleri çocuk kitaplarının kapakları kalın ve dayanıklı malzemelerden yapılmamıştır. Burada öğretmenlerin kitabın kapağının sert ve sağlam karton kapak olmasına dikkat ettikleri fakat buna uygun seçimler yapamadıkları görülmektedir. Bu durumun bir sebebi öğretmenlerin bilinçli olarak çocuklara farklılıkları göstermek için hem kalın hem de ince kapaklı kitaplar seçmiş olmaları olabilir. Çünkü Öğretmen 29 bu konuda *“Fiziksel özellik olarak kitabın küçük yaşta özellikle kapaklı*

olması, kalın kapaklı olması çok güzel. Zarar görmemesi açısından. Ama bunu öğrenmeleri açısından da ince kapaklıyı da çok dert etmiyorum. İnce kapaklı da olabilir.” şeklinde bir ifade kullanmıştır. İfadesinde kitabın kapağının kalın olması gerektiğini ama çocukların deneyimleyebilmeleri açısından da ince kapaklı olabileceğini vurgulamıştır. Bir diğer ve yüksek sebep ise kalın ve dayanıklı kapakları olan öykü kitaplarının piyasa fiyatlarının yüksek olmasından dolayı öğretmenler o tarz kitaplar seçememiş olabilirler. Sonuç olarak öğretmenler bir öykü kitabında kapağın sert ve sağlam karton olmasına dikkat etmektedirler fakat buna uygun seçimler yapamamaktadırlar. Burada öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken kitabın fiyatı konusunda nelere dikkat ettiklerine değinilmesi önemli bir husustur. Öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken kitabın fiyatına önem verip vermedikleri ile ilgili ifadelerine göre öğretmenlerin yarısına yakın bir kısmı çocuk kitabı seçerken ve alırken kitabın fiyatına önem vermektedir. Öğretmenler çocuk kitaplarının fiyatlarına önem verdiklerini, fiyatlarının yüksek olduğunu ve bu yüzden istedikleri kitapları satın alamadıklarını dile getirmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusuna paralel olarak Kutlu (2011)'nin gerçekleştirdiği çalışma, öğretmenlerin çocuk kitaplarının fiyatlarının herkes tarafından kolay ulaşılabilir olması gerektiğini düşündüklerini ortaya koymaktadır. Yeşildağ (2000)'a göre fiyatı yüksek olan kitaplar, kitaba o fiyatı verebilecek ve gücü yeten kişiler tarafından satın alınıp kullanılmaktadır. Fiyatı yüksek bulanlar veya aşırı yüksek fiyatlı kitapları satın almaya gücü yetmeyen kişiler ise bu kitaplardan mahrum kalmaktadır. Bu yüzden çocuklara hitap eden çocuk kitaplarının maliyetlerinin düşürülmesi veya baskı sayılarının artırılması bu kitapların daha fazla kesime ulaşabilmesine olanak sağlayacaktır. Çocuk kitabı seçerken fiyatının önemli olduğunu düşünen öğretmenler kadar fiyatın önemli olmadığını, ilk olarak fiyatına dikkat etmediğini söyleyen öğretmenler de vardır. Bunun dışında kitabın güzel olması halinde fiyatının önemli olmadığını belirten öğretmenler de mevcuttur. Öğretmenler öykü kitabı seçerken nitelikli ve kaliteli olan, çocuğa faydası olan öykü kitaplarında fiyata önem vermemektedirler. Öğretmenler kitabın fiyatındansa yayınevi ve yazarına daha çok önem vermektedirler. Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin yayınevine daha fazla önem verdiklerini, yazarın ise bu noktada ikinci sırada kaldığını göstermektedir. Öğretmenler bilinen, çok satılan ve popüler olan yayınevlerinin kitaplarını özellikle seçiyor olabilirler. Öğretmenler Türkiye İş Bankası Yayınları, Morpa Yayınları, Tübitak Yayınları, Pearson Yayınları, Yapı Kredi Yayınları, 1001 Çiçek Yayınları, Redhouse KidZ Yayınları, Ya-Pa ve Kök Yayıncılık gibi yayınevlerinin kitaplarını nitelikli bulduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarının yayınevleri incelendiğinde ise öğretmenler tarafından en fazla tercih edilen yayınevi Yapı Kredi Yayınlarıdır. Bunu Morpa, Türkiye İş

Bankası, 1001 Çiçek, Pearson, Redhouse KidZ ve Tübitak izlemektedir. Buradan öğretmenlerin tercih ettikleri öykü kitaplarının, nitelikli buldukları yayınevlerine ait olduğu açıkça görülmektedir. Yayınevinin dışında öğretmenlerin belli başlı yazarların dillerini ve tarzlarını tanıdıkları için kitap seçiminde aynı yazarın kitaplarına öncelik veriyor olmaları yüksek bir ihtimaldir. Öğretmenler Sara Şahinkanat, Aytül Akal ve Tunç Atalay gibi bazı yazarların kitaplarını daha fazla nitelikli bulduklarını ve kitap alırken buna dikkat ettiğini belirtmişlerdir. Aynı şekilde Kalaycıoğlu (2012)' nun çalışmasında da öğretmenlerin bir öykü kitabının yazar ve yayınevine önem verip dikkat etmeleri bu bulguyu destekler niteliktedir.

Buna paralel olarak öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşme verilerine göre, öğretmenler kitabın kapağında en fazla yayınevinin ve yazarının olmasına dikkat etmektedirler. Anket verileri incelendiğinde ise kitabın adı öğretmenler tarafından önemli görülürken; kitap bilgilerinin (yazar, çizer, basımevi, basım yılı ve yeri) yazılması öğretmenler tarafından daha az önemli bulunmuştur. Öğretmenler tarafından seçilen öykü kitaplarının kapağında yazar, çizer, yayınevine ilişkin bilgilerin yazılı olması öğretmenlerin bu görüşlerine uygun seçimler yaptıklarını göstermektedir. Öğretmenler kitabın kapağında kapak resmine de dikkat ettiklerini, kapak resminin ilgi ve dikkat çekici, öykünün içeriğini yansıtacak şekilde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Anketler verilerine göre aynı şekilde öğretmenler kapak resmine önem vermektedirler. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitapları incelendiğinde ise kitapların kapak resimleri çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun ve kitabın içeriğini yansıtacak niteliktedir. Sonuç olarak, öğretmenlerin öykü kitabını kapağında kapak resmine dikkat ettikleri ve buna uygun seçimler yapabildikleri söylenebilir. Kitabın kapağında yaş grubu bilgisinin yer alması ise öğretmenler tarafından daha az dikkat edilen bir özelliktir. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarının çoğunluğunun kapağında kitabın hangi yaş grubu çocukları için düşünüldüğü belirtilmemiştir. Buradan öğretmenlerin kitabın kapağında yaş grubu bilgisinin yer almasına çok fazla dikkat etmedikleri söylenebilir. Ve buna paralel olarak seçtikleri öykü kitaplarının üzerinde yaş grubu belirtilmemektedir.

Öğretmenlerin çocuk kitabının biçimsel özelliklerinde daha az dikkat ettikleri özelliklerden biri cilt özellikleridir. Anket verilerine göre ise kitabın cilt özellikleri öğretmenler tarafından nispeten önemli bulunmaktadır. Çocuk kitabının kolay dağılıp yıpranmaması için ciltlemesinin dikiş ve yapıştırma tekniği ile yapılmış olması

gerekmektedir (Gönen, vd. 2014; Şirin, 2000). Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitapları bu özellikler açısından incelenmiş ve kitapların yarısının ciltlemesinin dikiş ve yapıştırma yöntemiyle yapıldığı görülmüştür. Kitapların yine yaklaşık yarısının baskı kalitesi yüksektir. Öğretmenler öykü kitabı seçerken kitabın cilt özelliklerine kısmen dikkat etmektedirler ve buna uygun seçimlerini de kısmen yapabilmektedirler. Öğretmenler tarafından çocuk kitabının biçimsel özelliklerinde en az dikkat edilen diğer nokta kitabın yazıları-harfleri olmuştur. Buna paralel olarak anketlerde de harflerin boyutu öğretmenlerin yarısı tarafından önemli bulunmuştur. Öğretmenlerin seçtikleri öykü kitapları incelendiğinde ise öykü kitaplarındaki harflerin boyutları, karakterleri, renkleri ve kalınlıkları çocukların yaşlarına uygun ve gözlerini yormayacak niteliktedir. Burada bir zıtlık var gibi gözükmemektedir. Öğretmenler yazı ve harflere özel olarak dikkat etmemektedirler fakat seçtikleri ve kullandıkları öykü kitapları yazı ve harf açısından okul öncesi dönem çocuğuna uygun niteliklerdedir. Okul öncesi döneme hitap eden öykü kitaplarını inceleyen çalışmalar, kitaplardaki yazıların boyutlarının uygun olduğunu göstermektedir (Demircan, 2006; Gönen, vd., 2014; Konar, 2004). Piyasada bulunan kitapların genel itibarıyla yazıları ve harfleri; boyut, karakter olarak okul öncesi dönem çocuğuna uygundur. Öğretmenlerin kitap seçerken yazıların harflerin boyutuna ve yapısına dikkat etme konusunda herhangi bir çabaları yok gibi gözükmemektedir.

Öğretmenlerin çocuk kitabının biçimsel özelliklerinde en az dikkat ettikleri diğer bir özellik ise sayfa düzenidir. Çocuk kitabında sayfa düzeni; satır aralıkları, sayfa kenarlarındaki alt- üst- sağ- sol boşlukları ve resim metin konumlandırılması gibi kavramları içermektedir (Kaya, 2011). Anket verileri incelendiğinde satır aralıkları ve sayfa kenarlarında boşlukların bulunması gibi özellikler öğretmenler tarafından fazla önemsenmeyen konular olmuştur. Fakat öğretmenlerin seçtikleri çocuk kitaplarının yazılarının satır aralarındaki boşluklar uygun ve sayfalarında alt- üst ve sağ- sol boşluklar bir uyum içerisindedir. Bu noktada öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken sayfa düzenine özel olarak dikkat etmedikleri söylenebilir. Fakat seçtikleri kitapların büyük çoğunluğunun sayfa düzeni çocuklara uygundur. Gönen, vd. (2014) ve Demircan (2006)' ın yaptıkları araştırmalar da öykü kitaplarındaki satır aralıklarının, boşlukların uygun olduğunu göstermiştir. Bu durum piyasada yer alan öykü kitaplarının sayfa düzeni açısından uygun özelliklerde basılmakta olduğuyla açıklanabilir.

Öğretmenler çocuk kitabının içeriksel özelliklerinin çocuğu desteklemesine, konu ve temasına, eğitici ve öğretici olmasına, mesaj içermesine, bu mesajı çocuğa gizli bir şekilde vermesine ve dil ve anlatım özelliklerine dikkat etmekte ve çoğunlukla kendi düşüncelerine uygun seçimler yapabilmektedirler. Öğretmenler çocuk kitabında biçimsel özellikler olarak resimler, kağıt yapısı, kitabın boyutu ve kitabın kapağına dikkat etmektedir. Öğretmenler resimler, kağıt yapısı ve kitabın boyutu konusundaki görüşlerine uygun seçimler yaparken; kitabın kapağı ile ilgili görüşlerine uygun seçimler yapamamaktadırlar. Genel olarak söylenebilir ki, okul öncesi öğretmenleri çocuk kitabında ilk olarak içeriksel daha sonra biçimsel özelliklere dikkat etmektedir. Ekici (2014), Ergül, vd. (2014), Özdemir, vd. (2019) ve Turan ve Ulutaş (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmalar da, öğretmenlerin çocuklar için kitap seçerken içeriksel özelliklere fiziksel özelliklerden daha fazla dikkat ettiklerini göstermektedir. Bu noktada araştırmanın literatürdeki diğer araştırmalar ile paralellik gösterdiği söylenebilir. Fakat Turan Coşkun (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışma ise öğretmenlerin öykü kitabı seçimlerinde fiziksel özelliklerin dikkat edilen ilk özellik olduğu, içeriksel faktörlerin ikinci sırada yer aldığını göstermiştir.

Öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken, kitabın içerik, biçimsel, yayınevi ve yazar, fiyat gibi bir takım unsurlara ne kadar dikkat ettikleri, bu konularda ifade ettikleri görüşler yukarıda tartışılmıştır. Burada değinilmesi gereken bir nokta da Klasikler konusudur. Öğretmenlerin çok az bir kısmı (dört öğretmen) nitelikli öykü kitabı olarak değerlendirdikleri kitapların Klasikler olduğunu dile getirmiştir. Öğretmenlerin klasikleri tercih etmelerinin sebebi ise bu kitapların dramatize edilmelerinin kolay olduğunu düşünmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu konuda görüş bildiren öğretmen sayısı her ne kadar az olsa da, klasikler konusunda üzerinde durulması ve tartışılması gereken noktalar vardır. Dünya’ da çok fazla rağbet gören ve yaygınlaşan çocuk klasikleri esasında çocuklar için yazılmamıştır ve çocuğun dünyasına uygun değildir. Çünkü çocuk klasiklerinin yazıldığı dönemde henüz edebiyat ve çocuk edebiyatı ayrımı söz konusu değildi. Çocuk klasiklerinin dilinin ve anlatımının yalın olması, çocuklar tarafından kolaylıkla okunup anlaşılması o dönemde, bu kitapların çocuklar tarafından keşfedilmesine neden olmuştur. Çocuk klasikleri de bu şekilde gündeme gelmeye başlamıştır (Öztürk, 1991). Günümüzde ise bu kitapların büyük bir kısmı sinema, televizyon gibi çeşitli medya araçları aracılığıyla gündemde kalmaya devam etmektedir (Şirin, 2007). Çocuk klasiklerinin temelinde çocuklar için yazılmamış olması zaten bu kitapları çocuklara okumamamız gerektiğini açıkça göstermektedir. Her ne kadar sadece dört öğretmen klasikleri sevdiğini belirtse de,

genel olarak bakıldığında öğretmenlerin seçtikleri öykü kitaplarının arasında çocuk klasiklerinin bulunmaması sevindirici bir durumdur.

Öğretmenlerin çocuk kitabı seçimleri konusunda önemli olan bir nokta da, sınıflarına öykü kitabı seçme durumlarıdır. Öğretmenler sınıflarına çoğunlukla kendi tercihlerine göre öykü kitabı seçimi yapmaktadırlar. Bazen de okullarındaki diğer öğretmenlerle birlikte oluşturdukları bir kurul öykü kitabı seçmektedir. Bazı okullarda öğretmenler velilerinden de öykü kitabı getirmelerini isteyip o kitapları da kullanmaktadırlar. Fakat öğretmenler ebeveynlerin seçtikleri öykü kitaplarını beğenmediklerini dile getirmişlerdir. Örneğin, Öğretmen 13 *“Daha çok veliler alıyorlar. Onu da çok beğenmiyorum, mesela velilerin aldığı kitapları. Herkes kitaplarla ilgili doğru düzgün seçim yapamadığı için uygun kitaplar gelmiyor okula.”* ifadesinde velilerin getirdiği kitaplardan memnun olmadığını dile getirmiştir. Yapılan diğer araştırmalar da öğretmenlerin sınıflarına öykü kitaplarını kendilerinin seçtiğini, sınıflarına öykü kitabını kendilerinin aldığını göstermektedir (Kalaycıoğlu, 2012; Mercan, 2015). Sonuç olarak, okul öncesi öğretmenleri, sınıflarına kitap seçerken kendi bireysel tercihlerine göre hareket etmekte ve sınıflarında kendi seçtikleri öykü kitaplarını kullanmaktadırlar.

Okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçebilme yeterliklerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada, öğretmenlerin çocuk kitabında en fazla dikkat ettikleri özelliğin kitabın içerik özellikleri olduğu söylenebilir. Öğretmenler öykü kitabını seçerken kitabın çocuğu farklı gelişim alanlarında desteklemesine, eğitici ve öğretici olmasına, mesaj içermesine, konu, tema, dil ve anlatım özelliklerine dikkat ettikleri görülmektedir. Araştırmanın bulguları, genel olarak öğretmenlerin bu konuda kendi düşüncelerine uygun seçimler yaptıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin çocuk kitabında dikkat ettikleri fiziksel özellikler ise ikinci sırada yer almıştır. Öğretmenler öykü kitabında fiziksel özellikler olarak resimler, kağıt yapısı, kitabın boyutu ve kitabın kapağına vurgu yapmışlardır. Öğretmenler öykü kitabının resimleri, kağıt yapısı ve kitabın boyutu konusundaki görüşlerine uygun seçimler yaparken; kitabın kapağı ile ilgili kendi görüşlerine uygun seçimler yapamamıştır. Öğretmenler kitabın kapağının sert ve sağlam karton kapak olmasına dikkat ederken; seçtikleri ve kullandıkları öykü kitaplarının bu konuda yetersiz kalması göz ardı edilmemelidir. Bu durumun, piyasada yer alan sağlam kapaklı öykü kitaplarının fiyatlarının yüksek olmasından dolayı öğretmenlerin bu tip kitapları tercih etmiyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunun dışında öykü kitabının

yayınevi, yazarı ve fiyatı da öğretmenler tarafından önem verilen ve dikkat edilen özelliklerdir.

Aşağıda öğretmenlerin görüşleri ve araştırmanın diğer bulguları çerçevesinde öneriler sunulmuştur:

1. Öğretmenlerin sınıflarına çocuk kitaplarını seçebilmeleri ve sınıf kütüphanelerini oluşturabilmeleri için, öğretmenlere her dönem ya da sene başlarında belirli bir ödenek verilebilir. Öğretmenlerin bu ödenek ile sadece çocuk kitabı alması desteklenebilir.
2. Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile her sene uzmanlar tarafından seçilen belirli öykü kitapları okul öncesi eğitim kurumlarına ücretsiz olarak ulaştırılabilir.
3. Okullarda öğretmenler ve çocukların, öykü kitabı yazarları ve çizerleri ile buluşturulduğu, öykü kitabının eğitici rolünden çok sanatsal, estetik ve eğlendirici rolünün vurgulandığı etkinlikler planlanabilir.
4. Çocuklar için öykü kitabı seçerken, seçim aşamasında çocukların da fikir sahibi olabilmeleri açısından; okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklar için belirli zaman aralıklarında kitapçı, kitap fuarları ve kütüphane gezileri düzenlenmesi konusunda öğretmenlerin bilinçlenmesi için çeşitli destekler sağlanabilir.
5. Üniversitelerde Çocuk Edebiyatı dersleri kapsamında öğrencilerin çeşitli öykü kitabı yazarları ve çizerleri ile buluşmaları sağlanabilir.
6. Bu çalışma, daha geniş bir çalışma grubu ile çalışılabilir.
7. Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçebilme yeterliklerini ortaya çıkarmıştır. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda çocuklarla çalışılıp, çocukların hangi tür kitapları daha ilgi çekici buldukları, çocukların öykü kitabı seçerken hangi kriterlere dikkat ettikleri, çocuklar için bir öykü kitabında önemli olan faktörler vb. konuların çalışılması ilgili literatüre katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Aarnoutse, C., van Leeuwe, J. & Verhoeven, L. (2005). Early literacy from a longitudinal perspective. *Educational Research and Evaluation* 11 (3), 253-275.
- Adams, N. P. (1998). *Factors which influence kindergarten teachers selection of trade books for use in readaloud sessions in their classrooms*. Doctoral Thesis, Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg, Virginia.
- Akyol, K. A. (2015). Psikoseksüel gelişim. Ulusoy, A. (Editör), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* içinde (s. 127- 138). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Alpay, M. (1991). *Kütüphane: Dünyü Yarına Bağlayan Köprü*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Alpöge, G. (2006, Kasım). Okulöncesi kitapları ve çocuk edebiyatı. Sözlü Bildiri, *Çocuk ve İlk Gençlik Kurultayı 11- 12 Kasım 2005 Bildiriler*, İstanbul, 17- 35.
- Altın. (2005). *Altın Türkçe Sözlük*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Anthappan, S. (2008). *The art and edifice of children' s literature- a perspective with reference to the novels of lewis carroll and j.k. rowling*. Doctoral Thesis, University of Calicut/ Department of English, Hindistan.
- Aslan, C. (2007, Ekim). Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarının çocuğun gelişim sürecindeki yeri. Sözlü Bildiri, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Gelişmeler-Sorunlar, Çözüm Önerileri*, Ankara, 189- 200.
- Aydoğan, Y. ve Ergin, E.F. (2000, Ocak). 3-6 yaş çocuklar için hazırlanmış hikaye kitaplarındaki metinlerin isim ve sıfat türleri açısından incelenmesi. Sözlü Bildiri, *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara, 234- 243.
- Aygün, A. (2014). *2004-2013 yılları arasında yayımlanan resimli öykü kitaplarında metin-resim ilişkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bader, B. (1976). *American Picturebooks from Noah' s Ark to the Beast Within*. New York: Macmillan Publishing Co. INC.
- Barclay, K. (2014). Conducting interactive reading experiences. *Young Children*, 69(5), 78-83.
- Bassa, Z. (2013). Çocuk kitaplarında resimleme. Gönen, M. (Editör). *Çocuk Edebiyatı* içinde (s. 179-223). Ankara: Eğiten Kitap.
- Berk, L.E. (2006). *Child Development*. Boston. Pearson.
- Bilgin, H. (2011). *5-6 yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa görelilik kavramına göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Both-de Vries, A. C. & Bus, A. G. (2014). Visual processing of pictures and letters in alphabet books and the implications for letter learning. *Contemporary Educational Psychology*, 39(2), 156-163.

- Bozdağ, F. (2000, Ocak). Çocuk kitaplarında metin, dil ve resimleme ilişkisi. Sözlü Bildiri, *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara, 365-378.
- Brabham, E. G., Murray, B. A. & Bowden, S. H. (2006). Reading alphabet books in kindergarten: Effects of instructional emphasis and media practice. *Journal of Research in Childhood Education*, 20(3), 219-234.
- Brown, N. L. (1988). *The status of wordless picture books, 1977—1986*. Doctoral Thesis, Temple University, Philadelphia.
- Budd, Y. (2016). Using culturally diverse picture books in the classroom: Exploring culture, language and identity. *Practical Literacy: The Early and Primary Years*, 21(2), 7.
- Bulut, S. (2018). *Okulöncesi eğitim ortamlarında çocuk kitaplarıyla gerçekleştirilen uygulamaların okuma kültürü edindirme bağlamında incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, G. (2011). Kişilik Gelişimi. Yeşilyaprak, B. (Editör). *Eğitim psikolojisi: Gelişim, öğrenme, öğretim içinde* (s.117- 151). Ankara: Pegem Akademi.
- Carlson, A. D. (1996). Concept books and young children. *Ways of Knowing: Literature and the Intellectual Life of Children*. The Scarecrow Press, Inc. 24 Temmuz 2018 tarihinde <https://pdfs.semanticscholar.org/6c75/f39b7ae060543c284d97f7904f1c55975f4e.pdf> adresinden alınmıştır.
- Celia. (2011). How to make tactile books. 20 Temmuz 2018 tarihinde http://www.cultureforall.info/doc/guides/guide_about_how_to_make_tactile_books.pdf adresinden alınmıştır.
- Chaney, J. H. (1993). Alphabet books: Resources for learning. *The Reading Teacher*, 47(2), 96-104.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. (Çev. Sözbilir, M). Ankara: Pegem Akademi (Eserin orijinali 2014' te yayımlandı).
- Çakmak, T. & Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu örneği. *Türk Kütüphaneciliği* 23, (3), 489-509.
- Çetindağ, Z. (2011). Okul öncesi çocuk ve resimli kitaplar. Uluğ Ormanlıoğlu, M. ve Karadeniz, G. (Editörler), *Okul Öncesi Çocuk Ve...* içinde (s. 315- 344). Ankara: Nobel.
- Çınar, İ. (2009). Çocuk kitaplarında bulunması gereken bazı özellikler. *Eğitışim Dergisi*, 22. 21 Ekim 2018 tarihinde <http://www.egitısım.gen.tr/tr/index.php/arsiv/21-30/sayi-22-cocuk-edebiyati-mart-2009/305-cocuk-kitaplarında-bulunması-gerekken-bazı-özellikler> adresinden alınmıştır.

- Dağlıoğlu, H. E. (2011). Okul öncesi öğretmeninin özellikleri ve okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirme. Haktanır, G. (Editör), *Okul Öncesi Eğitime Giriş* içinde (s. 39-77). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Davies, M. (1997). The teacher' s role in outdoor play: preschool teachers' beliefs and practices. *Journal of Australian Research in Early Childhood Education*, 1, 10-20.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1). 12- 27.
- Demirel, R. ve Köksal Akyol, A. (2009, Ekim). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarının çeşitli özellikler açısından incelenmesi. Sözlü Bildiri, *Uluslararası Katılımlı II Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi-Sağlık, Gelişim ve Eğitimde Çocuk*, Ankara, 356-362.
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını: yazın eğitime atılan ilk adım*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2006, Kasım). Türkiye' de çocuk edebiyatına bakışlar ve çağdaş çocuk edebiyatı. Sözlü Bildiri, *Çocuk Edebiyatı Ve İlkgençlik Kurultayı 11- 12 Kasım 2005 Bildiriler*, İstanbul, 37- 46.
- Ekici, S. (2014). *Ankara' daki anaokullarının okuma alışkanlığına hazırlık yeterlilikleri açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Elkind, D. (1978). Erik Erikson: İnsanda gelişimin sekiz evresi. (Çev. A, Dönmez). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 3-13 (Orijinal makalenin yayım tarihi, 1970).
- Elliott, E.M. & Olliff, C.B. (2008). Developmentally appropriate emergent literacy activities for young children: adapting the early literacy and learning model. *Early Childhood Education Journal* 35, 551-556.
- Erbay, F. ve Aydoğan, Y. (2007, Ekim). Okul öncesi çocuklar için hazırlanan resimli hikâye kitaplarının konu ve zaman kullanımı açısından incelenmesi. Sözlü Bildiri, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Gelişmeler-Sorunlar, Çözüm Önerileri*, Ankara, 227- 232.
- Erbay, F., & Öztürk Samur, A. (2010). Anne ve babaların çocuk kitapları hakkındaki genel görüşleri ile çocukların alıcı dil gelişim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish*, 5(4), 1063-1073.
- Erdal, K. (2008). Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları. *Milli Eğitim*, 178, 156- 165.
- Ergül, C., Karaman, G., Akoğlu, G., Tufan, M., Sarıca, A. D. & Kudret, Z. B. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin "Erken Okuryazarlık" kavramına ilişkin bilgi düzeyleri ve sınıf uygulamaları. *İlköğretim Online*, 13(4):1449-1472.
- Fang, Z. (1996). Illustrations, text, and the child reader: what are pictures in children' s storybooks for?. *Reading Horizons*, 37(2), 128- 142.
- Flynn, K. S. (2011). Developing children' s oral language skills through dialogic reading: Guidelines for implementation. *Teaching Exceptional Children*, 44(2), 8-16.
- Fuller, B. (1981). Every child is born a genius. *Children' s Literature*, 9(1), 3-6.

- Gönen, M. (1993). Anaokulu öğretmenlerinin beş ve altı yaş çocukları için kullandıkları masal ve hikâye kitaplarının niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 7(2), 83-88.
- Gönen, M. & Arı, M. (1989). Anaokuluna giden dört-beş yaş çocuklarına resimli kitaplarla yapılan eğitimin dil gelişimine etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 13(72), 21-30.
- Gönen, M. ve Veziroğlu, M. (2013). Çocuk edebiyatının genel hedefleri. Gönen, M. (Editör), *Çocuk Edebiyatı* içinde (s. 1-13). Ankara: Eğiten Kitap.
- Gönen, M., Durmuşoğlu, M. & Severcan, S. (2009). Examining the views of preschool education teachers on the content, illustrations and physical characteristics of the picture story books used in education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 753-759.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M. & Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 250- 265.
- Gönen, M., Uludağ, G., Tanrıbuyurdu, E. F. & Tüfekçi, E. (2014). 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 126- 139.
- Graham, J. (2005). Reading contemporary picturebooks. Reynolds, K. (Editör), *Modern child' s literature: An introduction* içinde (s.209- 226). New York: Palgrave Macmillan.
- Gül, D. E. (2011). Okulöncesi dönemdeki çocuklar için kitap seçimi ve okuma alışkanlığı. *Anne-Baba El Kitapçığı: Kuklalarımınla Eğleniyorum Öğretmenlerimle Öğreniyorum Projesi Kapsamında Hazırlanan Rehber Kitap*.
- Gül, D. E. (2013). Okul öncesi çocuklara okuma alışkanlığı kazandırma. Gönen, M. (Editör), *Çocuk Edebiyatı* içinde (s. 305-314). Ankara: Eğiten Kitap.
- Gündüz, A. (2007). *Anne-baba ve öğretmenlerin okul öncesi çocuk kitaplarını değerlendirmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Hassett, D. D. (2009). Children' s literature and early literacy success: Using the Charlotte Zolotow award collection in early childhood teacher education. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 30(4), 363-384.
- Holmes, K., Powell, S., Holmes, S. & Witt, E. (2007). Readers and book characters: Does race matter?. *The Journal of Educational Research*, 100(5), 276-282.
- House, C. A. & Rule, A. C. (2005). Preschoolers' ideas of what makes a picture book illustration beautiful. *Early Childhood Education Journal*, 32(5), 283-290.
- Hudson, M. (2017). Preschool teachers play important role in children' s growth. 30 Ekim 2018 tarihinde <https://teamssoftomorrow.com/preschool-teachers-play-important-role-childrens-growth/> adresinden alınmıştır.
- Hunt, P. (1992). *Literature For Children Contemporary Criticism*. London: Routledge.
- Hunt, P. (Ed.), (2005). *Understanding Children' s Literature*. GB: Routledge.

- Johnston, V. (2016). Successful read-alouds in today' s classroom. *Kappa Delta Pi Record*, 52(1), 39-42.
- Kalaycıoğlu, A. (2012). *36-72 aylık Türk ve yabancı çocukların ebeveyn ve öğretmenlerinin resimli çocuk kitabı seçme ölçütlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kale, N. (2000, Ocak). Düşündüren çocuk kitapları. Sözlü Bildiri, *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara, 126- 135.
- Kara, C. (2012). Çocuk kitabı seçiminde resimlemelerle ilgili olarak ebeveynin dikkat etmesi gereken başlıca unsurlar. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 225-232.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (3), 463-475.
- Kardaş, C.ve Alp, D. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Medya*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Kaya, M. (2011). *Çocuk edebiyatı kitaplarının biçimsel özellikleri*. Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı Kitap Kataloğu. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Kim, J., Stangl, A., Eisenberg, A. & Yeh, T. (2014). Tactile picture books for young children with visual impairment. *Works-in-Progress, TEI*, 14.
- Koçak, N. (2001). Erken çocukluk döneminde eğitim ve Türkiye' de erken çocukluk eğitiminin durumu. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 74- 80.
- Konar, E. (2004). *1995-2002 yılları arasında yayımlanan okul öncesi hikâye kitaplarındaki bazı kavramların içerik ve biçimsel olarak incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kutlu, S. (2011). *Okulöncesi çocuk edebiyatı yapıtlarındaki resimlerin çocuğa göreliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Eskişehir ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lennox, S. (2013). Interactive read-alouds—An avenue for enhancing children's language for thinking and understanding: A review of recent research. *Early Childhood Education Journal*, 41(5), 381-389.
- LeSage, A. C. (2013). Don't Count on the quality of children' s counting books. *Paper Presented at the 57th International Council on Education for Teaching (ICET) World Assembly*, 489–496. Bangkok, Thailand. 24 Temmuz 2018 tarihinde http://lesage.blogs.uoit.ca/wp-uploads/LeSage_Evaluating-Early-Counting-Lit_ICET-Conference_2013.pdf adresinden alınmıştır.
- Lukens, J. R. (1986). *A Critical Handbook of Children' s Literature*. (Third edition) USA: Scott, Foresman and Company.
- Lüle, E. (2007). Yedi farklı çocuk kitabının çocuk yazını ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 17-30.
- Lynch-Brown, C. ve Tomlinson, C. M. (2008). *Essentials of Children' s Literature*. Usa: Pearson Education.

- Maltepe, S. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 398-412.
- Martinez, M. & Harmon, J. M. (2012). Picture/text relationships: An investigation of literary elements in picturebooks. *Literacy Research and Instruction*, 51(4), 323-343.
- Martinez, M. G., & Harmon, J. M. (2015). An investigation of teachers' growing understandings of the picture book format. *Reading Psychology*, 36(4), 299-314.
- Mercan, Z. (2015). *Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında resimlemenin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev. Turan, S.). Ankara: Nobel (Eserin orijinali 2009' da yayımlandı).
- Mert, N. (1975). Türkiye' de çocuk edebiyatı. Sönmez, T. (Editör), *Çocuk Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı* içinde s.11- 20. İstanbul: Yansıma.
- Millán, H. L. (2010). " *Ah, Ah, Ah Y la Letra Es A*": *Multi-kinesthetic activities and abc books as a pathway to alphabet knowledge*. Master Thesis, University of California/ Office of Graduate Studies, Davis.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2010). Erken Eğitimi Seç: Oturum 7 Resimli Çocuk Kitapları. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Ankara. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/Resimlicocukkitaplari0-36.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara.
- Mohamed, N. (2007). Children' s literature. *Teaching Young Learners*, 49, 22-24. <https://www.researchgate.net/publication/281711396>
- Moschovaki, E. & Meadows, S. (2005). Young children' s spontaneous participation during classroom book reading: Differences according to various types of books. *Early Childhood Research & Practice*, 7(1), n1.
- Murray, B. A., Stahl, S. A. & Ivey, M. G. (1996). Developing phoneme awareness through alphabet books. *Reading and Writing*, 8(4), 307-322.
- NELP. (2008). Developing Early Literacy Report Of The National Early Literacy Panel, National Institute for Literacy, Maryland.
- Neuman, S. B. & Roskos, K. (2012). Helping children become more knowledgeable through text. *The Reading Teacher*, 66(3), 207-210.
- Neuman, S. B. (1999). Books make a difference: A study of access to literacy. *Reading Research Quarterly*, 34(3), 286-311.
- Nhan-O' Reilly, J. (2014). *Enjoying books together: a guide for teachers on the use of books in the classroom*. Save The Children. UK: Rwandan Children' s Book Initiative.
- Nielsen, M. D. (2006). The Teacher' s Role. 30 Ekim 2018 tarihinde https://uk.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/11454_Chapter_2.pdf. adresinden alınmıştır.

- Nodelman, P. (2001). A is for... what? The function of alphabet books. *Journal of Early Childhood Literacy*, 1(3), 235-253.
- Oğuzkan, F. A. (2006). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özdemir, A. A., Hıdır, F.& Beceren, B. Ö. (2019). Examining the use of picture books in preschool education institutions. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 15(2), 535-559.
- Öztürk Samur, A. (2012, Ekim). Okul öncesi öğretmen adaylarının nitelikli çocuk edebiyatı eserlerini seçebilme yetkinlikleri. Sözlü Bildiri, 3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, Ankara, 219- 228.
- Öztürk Samur, A. (2015). *Çocuk Edebiyatı ve Medya*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Öztürk, H. E. (1991). *Batı Çocuk Klasiklerinde Temel Değerler*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Patterson, J. (2011). 3 secrets to getting kids to love reading. *Knowledge Quest*, 39(4), 78. 06 Temmuz 2018 tarihinde <https://search.proquest.com/openview/DCF2A395A21B202BB8004B6F4D7629C6/1?pq-origsite=gscholar&cbl=6154> adresinden alınmıştır.
- Plotnik R. (2009). *Psikolojiye Giriş*. (Çev. Geniş, T.). İstanbul: Kaknüs Yayıncılık (Eserin orijinali 8. baskı olarak 2007' de yayımlandı).
- Price, C. L., Ostrosky, M. M. & Santos, R. M. (2016). Reflecting on books that include characters with disabilities. *YC: Young Children*, 71(2), 30-37.
- Reutzell, D. R., & Gali, K. (1998). The art of children' s book selection: A labyrinth unexplored. *Reading Psychology: An International Quarterly*, 19(1), 3-50.
- Riffe, D., Lacy, S., ve Fico, F. (2014). *Analyzing Media Messages: Using Quantitative Content Analysis in Research* (3rd ed.). New York: Routledge.
- Ropero, M.L.L. (2008). *Picture Books*. 11 Ağustos 2018 tarihinde <https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/4265/1/Unit%203.pdf> adresinden alınmıştır.
- Russell, D. L. (2017). *Literature For Children: A Short Introduction*. NY: Pearson Education.
- Saçkesen, S. (2008). *Çocuk kitapları seçiminde anne babaların ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saxby, H. M. (1997). *Books in the Life of a Child Bridges to Literature and Learning*. South Yarra: Macmillan Publishers Australia Pty Ltd.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi*, 107, 14-15.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2006, Kasım). Çocukla yazımsal iletişim. Sözlü Bildiri, *Çocuk Edebiyatı Ve İlkgençlik Kurultayı 11- 12 Kasım 2005 Bildiriler*, İstanbul, 21- 35.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem.

- Shedd, M. K. & Duke, N. K. (2008). The power of planning: Developing effective read-alouds. *Young Children*, 63(6), 22-27.
- Sofuoğlu, M. (1979). Anaokullarına giden beş ve altı yaş çocuklarının seçilmiş resimli kitaplar hakkındaki beğenilerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 28(3), 151- 156.
- Sturm, B. W. (2003). The information and reading preferences of North Carolina children. *School Library Media Research*, 6. 06 Temmuz 2018 tarihinde http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org.aasl/files/content/aaslpubsandjournals/slr/vol6/SLMR_InfoReadingPreferences_V6.pdf adresinden alınmıştır.
- Sullivan, J. (2004). *The Children's Literature Lover's Book of List*. USA: Jossey- Bass.
- Şahin, G. (2014). Okulöncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resim. *Turkish Studies*, 9(3), 1309- 1324.
- Şen, S. (2011). Okul öncesi dönem çocuklarının temel özellikleri ve gereksinimleri. Haktanır, G. (Editör), *Okul Öncesi Eğitime Giriş* içinde (s. 79- 130). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (1998). *Çocukluğun Kozası ve Kültür ve Kitap ve Edebiyat*. İstanbul: İz Yayıncılık
- Şirin, M. R. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 59.
- Şirin, M.R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ştefănescu, C. & Stoican, O. (2015). Preschool education—a premise for literary culture formation. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 187, 349-353.
- Tanju, H. E. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığı' na genel bir bakış. *Aile ve Toplum*, 6(22), 30- 39.
- Thoren, J. E. (2016). *Exploring preschool teachers' perceptions regarding the barriers to selecting literature genres and utilizing extension activities: A qualitative multiple case study*. Doctoral Thesis, Northcentral University Graduate Faculty of the School of Education, Prescott Valley, Arizona.
- Tosunoğlu, M. ve Kayadibi, N. (2007, Ekim). Türkiye' de 2000-2005 yıllarında devlet tarafından yayımlanmış çocuk kitaplarının biçim ve içerik analizi açısından incelenmesi. Sözlü Bildiri, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Gelişmeler-Sorunlar, Çözüm Önerileri*, Ankara, 339- 347.
- Trawick-Smith, J. (2017). *Çocukluk Döneminde Gelişim: Çok Kültürlü Bir Bakış Açısı*. (Çev. Akman, B.), Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık (Eserin orijinali 5. baskı olarak 2010' da yayımlandı).
- Tuğrul, B. ve Feyman, N. (2007, Ekim). Okul Öncesi Çocukları İçin Hazırlanmış Resimli Öykü Kitaplarında Kullanılan Temalar. Sözlü Bildiri, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Gelişmeler-Sorunlar, Çözüm Önerileri*, Ankara, 387- 392.
- Tuncer, M. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan resimli hikaye kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi (Elazığ ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

- Turan Coşkun, R. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin resimli çocuk kitaplarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Üniversitesi, Gaziantep.
- Turan, F., Gönen, M., & Aydos, E. H. (2017). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Resimli Öykü Kitaplarını Seçme Konusunda Yeterlik Düzeyleri ve Kendi Yeterliklerine İlişkin Algılarının İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1). 400- 422.
- Turan, F. & Ulutaş, İ. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki resimli öykü kitaplarının özellikleri ile öğretmenlerin bu kitapları kullanma durumlarının incelenmesi. *HU GSES The Journal of Educational Research*, 2(1), 21-45.
- Ural, S. (2013). Okul Öncesi Çocuk Kitaplarının Tanımı. Gönen, M. (Editör), *Çocuk Edebiyatı* içinde (s. 33-56). Ankara: Eğiten Kitap.
- Vaid, S., Dhingra, R., & Baru, A. (2007). Type and selection process of books for preschool children. *Journal of Human Ecology*, 21(2), 117-119.
- Whitin, D. J., Mills, H., O' Keefe, T. & Thiessen, D. (1994). Exploring subject areas with a counting book. *Teaching Children Mathematics*, 1(3), 170-175.
- Wright, S. (2008). *Guide to Designing Tactile Illustrations for Children' s Books*. Kentucky: American Printing House for the Blind.
- Yağcı, Y. (2007). Çocuk ve gençlerin kitaba ulaşmasındaki köprüler. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 62-71.
- Yeşildağ, Y. (2000, Ocak). Türkiye' de çocuk edebiyatı. Sözlü Bildiri, 1. *Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara, 102- 119.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, B. (2000). Çok kültürlü toplumlarda etnik azınlık çocuklarının okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları, *Türk Kütüphaneciliği*, 14(4), 451- 465.
- Yılmaz, O. (2016). Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler. Şimşek, T. (Editör), *Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı ve Medya* içinde (s. 61- 108). Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- Yükselen, İ. A. (2013). Yaş gruplarına göre çocuk kitapları. Gönen, M. (Editör), *Çocuk Edebiyatı* içinde (s. 57-75). Ankara: Eğiten Kitap.
- Zeece, P. D. (1996). ABC and 123: Alphabet and counting books. *Early Childhood Education Journal*, 23(3), 159-162.
- Zivtci, F. (2007, Ekim). Çocuk kitaplarında kahramanın yeri ve önemi. Sözlü Bildiri, II. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Gelişmeler-Sorunlar, Çözüm Önerileri*, Ankara, 245- 247.

EKLER

Ek 1. Araştırma İzin Belgesi

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-E.1756531
Konu : Ferdane KARAYEL
Araştırma İzni

24/01/2018

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 22/08/2017 tarihli ve 355862610.06-E.12607291 sayılı yazısı (Genelge 2017/25)
b) Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğü'nün 22/12/2017 tarihli ve 24521 sayılı yazısı.

Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi tezli yüksek lisans öğrencisi Ferdane KARAYEL'in "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Nitelikli Öykü Kitabı Seçebilme Konusundaki Yeterlik Düzeyleri ve Öğretmenlerin Seçtikleri Öykü Kitaplarının İncelenmesi" konulu tez çalışması için Müdürlüğümüz Balçova, Bayraklı, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Karşıyaka ve Konak ilçelerindeki bağımsız anaokullarında uygulama isteği ilgi (b) yazı ile belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasının, yukarıda adı geçen ilçelerin bağımsız anaokullarında 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ömer YAHŞI
Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1- Araştırma Değerlendirme Formu
- 2- Anket Formları (6 Sayfa)

OLUR
24/01/2018
Nihat KAYNAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Fevzi Paşa Mh. 452 Sk.No:15 Strateji Geliştirme Hizmetleri 1 Binası Konak/İZMİR Ayrıntılı bilgi için: N.GÖR
Elektronik Ağ: izmir.meb.gov.tr Tel: (0232) 2803631
e-posta: strateji15_iz@meb.gov.tr

Bu belgeyi güvenli elektronik imzalı olarak alabiliriz. <https://www.kaynagci.meb.gov.tr> adresinden 996b-4523-3e86-877a-b1e3 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2. Resimli Çocuk Kitaplarının Özelliklerine İlişkin Görüşler Anketi

Değerli Öğretmenim;

Eğitim Durumunuz: Yüksek Lisans ()

Lisans ()

Ön Lisans ()

Çalışma Yılıınız:

Eğitim Hayatınızda Çocuk Edebiyatı Dersi Alma Durumunuz Evet () Hayır ()

Okul öncesi dönem çocuk kitaplarıyla ilgili bazı özellikler aşağıda maddelendirilmiştir. Bu maddelerin sizin için önemini 5 puan üzerinden değerlendiriniz.

Çocuk kitaplarında;	1	2	3	4	5
1. Boyut					
2. Kullanılan kağıt türü					
3. Satır aralıkları					
4. Sayfa kenarlarında boşlukların bulunması					
5. Harflerin boyutu					
6. Kapak resmi					
7. İç resimler					
8. Cilt özellikleri					
9. Kitabın adı					
10. Kitap bilgilerinin (yazar, çizer, basımevi, basım yılı ve yeri) yazılması					
11. Tema					
12. Evrensel değerlere yer verilmesi					
13. Siyasal ve dini yönlendirmeler içermemesi					
14. Konuların çocukların ilgilerine, beğenilerine uygun olması					
15. Çocukları eğlendirmesi					
16. Çocukların güven duygusunu artırması					
17. Çocukların ulusal değerlere ve demokratik yaşayış biçimine saygı duymasını sağlaması					
18. Konuların, çocukların yaşantılarıyla ilgili olması ve gerçeğe uygun düşmesi					
19. Konuların, çocukların mizah duygusunu geliştirmesi					
20. Çocukları eğitmesi					
21. Az sayıda kahramana yer verilmesi					
22. Kahramanların fiziksel ve ruhsal portrelerinin güçlü bir biçimde çizilmesi					
23. Masal ve masalımsı türlerin dışında kahramanların özelliklerinin gerçek ya da gerçeğe yakın olması; abartıdan kaçınılması					
24. Duygu, düşünce ve olayların tutarlı bir biçimde sıralanması					
25. Konu ile tema arasında bir bütünlük sağlanması					
26. Dil ve anlatımının duru, akıcı, açık ve etkili olması					
27. Argo söyleyişlerden kaçınılması					
28. Anlatımın, tek özne ve tek yüklemde oluşan kısa ve yalın cümlelerle yapılması					
29. Dilbilgisi, yazım (imla) ve noktalama kuralları bakımından yanlışsız olması					
30. Çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici olması.					
31. Çocuğun bilgi ve kültür evrenini genişletmesi					
32. Çocuğa, içinde yaşadığı çevreyi, ülkeyi, dünyayı çocuğun gelişim düzeyine uygun biçimde tanıtmaları					
33. Şiddet öğeleri içermemesi					
34. Çocuğun eleştiri yeteneğini geliştirmesi					
35. Çocuğun yaratıcı ve araştırmacı kişilik yapısı kazanmasına yardımcı olması					
36. Çocuğun dilsel becerilerinin (okuma, konuşma, yazma, dinleme) gelişmesine katkıda bulunması					
37. Çocuğa, insanı "zayıf" ve "güçlü" yönleriyle tanıtmaları					
38. Evrensel ahlak kurallarına uygun olması					
39. Çocuğa kavratılmak istenen "ana düşünce"yi bir ibret biçiminde vermeyip, bunu sezinlettirmesi					
40. Çocuğu kaderciliğe sürüklememesi					
41. Her türlü önyargıdan arındırılmış olması					
42. Yapararak, yaşayarak öğretme-öğrenme anlayışını yansıtması					

Ek 3. Resimli Çocuk Kitaplarının Seçimine İlişkin Görüşme Formu

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Resimli Çocuk Kitaplarının Seçimine İlişkin Bilgi Düzeyleri

Kişisel Bilgiler:

Cinsiyet:.....

Eğitim Durumu:.....

1. Size göre çocuk kitabında bulunması gereken özellikler nelerdir?
2. Çocuklar için kitap seçerken dikkat ettiğiniz noktalar nelerdir?
3. Nitelikli olarak değerlendirdiğiniz çocuk kitapları var mı? Varsa isimleri nelerdir?
4. Çocuklar için kitap seçme/ alma konusunda bu zamana kadar yaşadığınız olumsuz durumlar oldu mu? Varsa hangi olumsuz durumlarla karşılaştınız?
5. Ne sıklıkla çocuk kitabı alırsınız?
6. Çocuk kitabı seçerken yayınevine dikkat eder misiniz?
7. Çocuk kitabı seçerken kitabın fiyatı sizin için önemli midir?
8. Sizce çocuk kitabının fiziksel özellikleri nasıl olmalıdır?
9. Çocuk kitabı seçerken kitabın kapağında hangi bilgilerin yer almasına dikkat edersiniz?
10. Çocuk kitabı seçerken kitabın yazarına dikkat eder misiniz?
11. Çocuk kitabı seçerken kitabın resimlerinin hangi nitelikleri taşımasına dikkat ediyorsunuz?
12. Sizce çocuk kitabının içerik özellikleri nasıl olmalıdır? Siz nelere dikkat edersiniz?
13. Çocuk kitabı seçerken kitabın konu ve temasının hangi özelliklerde olmasına dikkat edersiniz?
14. Çocuk kitabı seçerken kitabın dil ve anlatım özelliklerinin nasıl olmasına dikkat edersiniz?
15. Sınıfınıza çocuk kitaplarını kim seçer?
16. Çocuklar için kitap seçme konusunda paylaşmak istediğiniz başka fikirleriniz var mı?

Ek 4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitaplarını İnceleme Formu

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitaplarını İnceleme Formu

	Yeterli	Kısmen	Yetersiz
Kitabın Fiziksel Özellikleri İlgili Maddeler			
1. Kitabın boyutu çocukların kolaylıkla taşıyabileceği ve kullanabileceği niteliktedir.			
2. Kitabın kapağı kalın ve dayanıklı malzemeden yapılmıştır.			
3. Kitabın kapak resmi okul öncesi dönemdeki çocukların özelliklerine uygundur.			
4. Kitabın kapak resmi kitabın içeriğini yansıtmaktadır.			
5. Kitabın ismi öykünün içeriği ile uyumludur.			
6. Kitabın kapağında yazar, çizer, yayın evine ilişkin bilgiler yer almaktadır.			
7. Kitabın kapağında hangi yaş çocukları düşünülerek hazırlandığı belirtilmiştir.			
8. Kitabın baskı kalitesi yüksektir.			
9. Kitabın ciltlemesi dikiş yöntemiyle sağlanmıştır.			
10. Kitapta kullanılan kâğıt mat, pürüzsüz ve kalitelidir.			
11. Kitapta metin ile resim düzenli ve uyumlu bir şekilde birbirini tamamlamaktadır.			
12. Kitabın sayfalarında alt- üst ve sağ- sol boşluklar bir bütünün parçaları olarak göze hoş gelen bir uyum içerisindedir.			
13. Kitabın yazılarının satır aralarındaki boşluklar uygundur.			
14. Kitabın metinlerindeki harfler (boyutları, karakterleri, renkleri ve kalınlıkları) çocukların yaşına uygun gözlerini yormayacak şekildedir.			
15. Kitabın resimleri ilgi çekici, net ve anlaşılır niteliktedir.			
16. Kullanılan resimler çocuğun yakın çevresinden alınarak gerçekçi ve somut bir şekilde resmedilmiştir.			
17. Kitaptaki resimler anlatılan öyküye uygun, olayı özetler niteliktedir.			
18. Resimlerin sayfa içindeki konumlandırılması simetri, ahenk, uyum, denge gibi özellikler dikkate alınarak yapılmıştır.			
Kitabın İçerik Özellikleri İlgili Maddeler			
19. Kitapta fikir, olay, konu ve tema arasında güçlü bir ilişki vardır.			

20. Kitabın konu ve teması okul öncesi dönem çocuklarının ilgi ve beğenilerine göre ve yaşantılarına uygundur.			
21. Kitapta politik ve ideolojik yönlendirmelerinin yapılmamasına dikkat edilmiştir.			
22. Kitapta ulusal veya evrensel değerlere yer verilmiştir.			
23. Kitap çocuğun duygu, düşünce, yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirecek niteliktedir.			
24. Korku, acı gibi duygular çocuğun anlayabileceği şekilde işlenmiştir.			
25. Kitapta verilmek istenen ana düşünce ders biçiminde değil, çocuğun anlayabileceği şekilde sezinletilmiştir.			
26. Öyküdeki olaylar, duygu ve düşünceler tutarlı bir biçimde sıralanmıştır.			
27. Öyküde giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında anlamlı bir bağ kurulmuştur.			
28. Öykünün kurgusu çocukların merak ve ilgilerini canlı tutacak niteliktedir.			
29. Öyküde seçilen kahramanlar gerçek ya da gerçeğe uygun kişiler ve çocuğun yakın çevresinden seçilmiştir.			
30. Öyküdeki kahramanlar çocukların ilgilerini dağıtmayacak şekilde belirli bir sayıdadır.			
31. Öyküdeki kahramanlar fiziksel özellikleri ve eylemleriyle ayrıntılı bir şekilde tanıtılmaktadır.			
32. Öyküde kullanılan cümleler kısa ve anlaşılırdır.			
33. Kitapta kullanılan sözcükler okul öncesi dönem çocuklarının yaş ve gelişim seviyelerine uygun niteliktedir.			
34. Öyküde kullanılan dil çocuklara yeni sözcükler kazandırarak, kelime hazinelerini genişletmektedir.			
35. Kitapta yazım kuralları ve noktalama işaretlerine uyulmuştur.			

Ek 5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Seçtikleri Resimli Öykü Kitapları Listesi

1. Aç Tırtıl/ Eric Carle
2. Ağaca Tırmanan İnek/ Gemma Merino
3. Aksak Ali/ Serpil Ural
4. Ali Büyüyor/ Zarife Üspolat
5. Alper Her Zaman Kazanmak İstiyorum/ Nurşen Şirin
6. Ama Ben Saçlarımı Seviyorum/ Gürsoy Düzenli
7. Annemin Çantası/ Sara Şahinkanat
8. Arkadaşım Papi/ Bilgin Adalı
9. Atatürk/ Halime Delen Tanrıverdi
10. Atatürk ve Küçük Çoban/ Gülsüm Cengiz
11. Atatürk' ün Ağaç Sevgisi/ Gülsüm Cengiz
12. Atık mı Hiç Dert Değil/ David Morichan
13. Aya Tutkun Uçurtma/ Gülçin Alpöge
14. Ay' daki Adam/ Simon Bartron
15. Babaannem Kime Benziyor/ Feridun Oral
16. Bamyadan Nefret Ediyorum/ Ayşen Oy
17. Bana Dikkatle Bakın/ Nur İçözü
18. Bekçi Amos' un Hastalandığı Gün/ Philip C. Stead
19. Benden Bir Tane Daha Olsa/ Peter H. Reynolds
20. Bir Fil Nasıl Uyur/ Salim Keskingöz
21. Bir Milyon Ne Kadar Büyük/ Anna Milbourne
22. Bravo Tonton/ Carrie Weston
23. Bu Beden Benim/ Ayşen Oy
24. Bu Gece Konser Var/ Alper Yusuf Köroğlu
25. Burcu Neden Söz Dinlemem Gerekliyor/ Nurşen Şirin
26. Burcu Oyuncakları Toplamak Kimin Görevi/ Nurşen Şirin
27. Bütün Gün Esneyen Prenses/ Carmen Gil
28. Cemile Doktora Gidiyor/ Aline de Petingy
29. Cumbanın Evi/ Nimet Şebnem Yılmaz
30. Çalışkan Marangoz Tak Tak/ Ayşe Turla
31. Çikolata/ Marisa Nünez
32. Çipiti ile Fanzila/ Catherina Rayner
33. Çok Yaşa Daire/ Gamze Tekeş Ergül

34. Davetsiz Misafir/ Ayşe Turla
35. Dev Dinozorus/ Jonny Duddle
36. Dev Havuç/ Aziz Sivaslıoğlu
37. Doktorda/ Anne Civardi
38. Dünya Turuna Çıkmak İsteyen Kurt/ Orianne Lallemond
39. Düşünce Okuyan Kız Noona/ Orit Gidali
40. Efenin Zavallı Midesi/ Yavuz Bahadıroğlu
41. Ekolojik Mahalle/ Ralph Weder
42. Ekranaya Yapışan Çocuk/ Ayşen Oy
43. Elif Annesine Yardım Ediyor/ Liane Schneider
44. Elma Seven Keçi/ Caroline Jayne Church
45. Elmer Fillerin Yarıştı/ David Mckee
46. Elmer Kar Keyfi/ David Mckee
47. Eyvah Kalbim Kırıldı/ Elif Yemenici
48. Farklı Ama Aynı/ Feridun Oral
49. Frederick/ Leo Lionni
50. Gece Maymunu Gündüz Maymunu/ Julia Donaldson
51. Gergedanlar Krep Yemez/ Anna Kemp
52. Güneşin Doğmak İstemediği Gün/ Mirjam Enzerink
53. Güneşli Bir Gün/ Anna Milbourne
54. Hayallerin Büyük Olsun Küçüğüm/ Kristi Yamaguchi
55. Haylaz Timsah Dişlerini Nasıl Fırçalar/ Jane Clarke
56. Hüt Hüt ün Güzel Dünyası/ Parwin Salajeghe
57. İpek Yeni Şeyler Üretiyor/ Nuria Roca , Carol Isern
58. İstersen Başarısın/ Nalan Aktaş
59. İyi Yürekli Dev Memo/ Julia Donaldson
60. Kelebek/ Anna Milbourne
61. Kırmızı Kanatlı Baykuş/ Feridun Oral
62. Kırmızı Domatesin Yolculuğu/ Zeynep Doymuş, Yeliz Sazak
63. Kırmızı Elma/ Feridun Oral
64. Kırmızı Fili Gördünüz Mü?/ Ferit Avcı
65. Kırmızı Şapkalı Kız Arkadaş Arıyor/ Hakkı Engin Giderer
66. Kirpi İle Kestane/ Feridun Oral
67. Kirpi ve Sergi/ Özge Bahar Sunar

68. Kitaplar Neden Ağlar/ Dilara Özer
69. Köpekler Bale Yapmaz/ Anna Kemp
70. Köprüyü Geçerken Dev ile Ayının Ölçüsü/ Heinz Janisch
71. Kurabiyenin Orman Macerası/ Debi Gliori
72. Küçük Ekin/ Ülkü Ovat , Ümit Ögmel
73. Küçük Prens/ Antoine de Saint Exupery
74. Küçük Sihirbaz/ Nimet Şebnem Yılmaz, Ayşegül Pokön
75. Küçük Zürafa/ Koray Avcı Çakman
76. Kültürlü Kurt/ Becky Bloom
77. Lay Lay Lom/ Nur İçözü
78. Lütfen De Ejderha Ejo/ Niyal Akmanalp
79. Mamut Yıkama Rehberi/ Michelle Robinson
80. Masal Battaniyesi/ Ferida Wolff , Harriet May Savitz
81. Maskeli Fare/ Julia Donaldson
82. Mavi Tutkunu Karga/ Aysun Berktaç Özmen
83. Mavi Yengeç/ Selin İşkseli
84. Maya Dünyanın En Şanssız Köpeği/ Pamela Duncan Edwards
85. Memo ve Ay/ Alice Briere Haquet
86. Mert ile Mehmet/ Zarife Üspolat
87. Meyveleri Kim Yemiş/ Feridun Oral
88. Mikrobusun Ettikleri/ Serpil Ural
89. Mini Mini Mualla/ Emma Chichester Clark
90. Mutlu Su Aygırđ/ Richard Edwards
91. Nele Uyumak İstemiyor/ Usch Luhn
92. Nil Soru Soruyor/ Seza Aksoy
93. Nokta/ Peter H. Reynolds
94. Oburcuk' un Tırtılları/ Charlotte Middleton
95. Okula Gitmek İstemiyorum/ Ayşen Oy
96. Oyuncu Bulut/ Nural Birden
97. Öfkeli Örümcek Rıza/ Tülin Kozikoğlu
98. Öğretmenim Pamuk Gibi/ Özlem Demir
99. Pasaklı Kaz/ Caroline Jayne Church
100. Periler Empatiyi Anlatıyor/ Rosa M. Curto
101. Pezzettino/ Leo Lionni

102. Pıtır Arı/ Zarife Üspolat
103. Prensesin Köpeği/ Aleix Cabrera
104. Riki' nin Yeni Dünyası/ Aleix Cabrera
105. Sabırsız Sinek Feza/ Tülin Kozikoğlu
106. Sakar Cadı Vini' nin Yeni Bilgisayarı/ Valerie Thomas
107. Senin Gibi/ Jan Fearnley
108. Sevgi Canavarı ve Mükemmel Hediye/Rachel Bright
109. Sevgi Canavarı ve Son Çikolata/Rachel Bright
110. Siyah Beyaz Fabrikası/ Eric Telchin
111. Spor Yapıyoruz/ Sandra Ladwip
112. Suyu Sevmeyen Krokodil/ Gemma Merino
113. Süper Kurti/ Julia Donaldson
114. Şapkasız Girilmez/ Simon Philip
115. Şekillerin Eğlencesi/ Ayşe Turla
116. Şıp Şıp ile Tıp Tıp/ Gülçin Alpöge
117. Tik Tak Saat/ Zeynep Doymuş, Yeliz Sazak
118. Toko/ Gizem Darendelioğlu
119. Tombik Ayı Uyuyunca/Karma Wilson
120. Tonton Oyunu Kurtarıyor/ Carrie Weston, Tim Warnes
121. Topaç Çok Utangaç/ Agathe Hennig
122. Utangaç Ayı Monti/ Duncan Beedie
123. Uygun Değil/ Özlem Demir
124. Uzaya Yolculuk/ Hümeyra Bektaş , Meral Canoğlu Cantürk , Eser Ünalın

Şenler

125. Üç Kedi Bir Canavar/ Sara Şahinkanat
126. Üç Kedi Bir Dilek/ Sara Şahinkanat
127. Üç Kuzucuk/ Ayla Çınaroğlu
128. Yağmur/ Sam Usher
129. Yağmurlu Bir Gün/ Feridun Oral
130. Yalnız Taşın Masalı/ Ümit Yaşar, Elif Özkan
131. Yaramaz Can/ Katie Hawarth
132. Yaşasın 23 Nisan/ Özlem Demir
133. Yatağıma Yağmur Yağdı/ Ayşen Oy
134. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor/ Sara Şahinkanat

135. Yavru Serçe/ Zarife Üspolat
136. Yayazula/ Julia Donaldson
137. Yer Altında/ Anna Milbourne
138. Yolunu Kaybeden Balık/ Zeynep Doymuş, Yeliz Sazak
139. Zambaklar Ülkesi/ Farideh Khalatbaree
140. Zeynep Yarıyıl Tatilinde/ Zeynep Doymuş, Yeliz Sazak
141. Zeynep' in Düş Sandığı/ Ayşen Oy
142. Zürafa Boynun Çıkarrır/ İmagebooks
143. Zürafa Saklama Rehberi/ Michelle Robinson

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Ferdane KARAYEL

Doğum Yeri ve Tarihi: Siverek / 28.03.1993

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Ege Üniversitesi / Eğitim Fakültesi /
Okul Öncesi Öğretmenliği

Lisansüstü Öğrenimi: Adnan Menderes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü /
Okul Öncesi Eğitimi/ Yüksek Lisans

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce (YÖKDİL: 77,50)

İş Deneyimi

Okul Öncesi Öğretmeni (Kasım 2017- Ağustos 2018) Mini Kanguru Oyun Akademisi,
İZMİR

Okul Öncesi Öğretmeni (Ocak 2019- Devam Etmekte) Özel Tunahan Özel Eğitim ve
Rehabilitasyon Merkezi, İZMİR

İletişim

e-posta Adresi: ferdane.karayel@gmail.com

Tarih: 05.08.2019